28. ROČNÍK
23. ČERVNA 2022

750 let Vyšehradské notářské školy

2
2022

AD NOTAM

NOTÁRSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

Z OBSAHU:

Články

Martin Muzikář: Rozhodnutí NS 24 Cdo 2592/2021 aneb k významu veřejné listiny

Jiří Svoboda: Úvahy nad interpretací důvodu vydědění potomka pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze

Ondřej Horák: Ke vztahu prominutí činu zakládajícího dědickou nezpůsobilost a vydědění pro dědickou nezpůsobilost

Judikatura

Likvidace dědictví

Rozhovor

Ministr spravedlnosti České republiky JUDr. Pavel Blažek, Ph.D.

Aktuálně

Sjezd českých právníků aneb „tak jsme se dočkali, a podařilo se!“

Pro případ, že se na vás podepíší Murphyho zákony.

§

Víme, že i vy notáři jste jen lidé. Proto vám už přes 20 let nabízíme naše služby v oblasti pojištění. Kromě profesního pojištění odpovědnosti za škodu si u nás můžete uzavřít pojištění pro svůj automobil, pro život i na soukromý nebo firemní majetek.

Informujte se o našich speciálních nabídkách u svého pojišťovacího zprostředkovatele.

Kooperativa
VIENNA INSURANCE GROUP

Pro život jaký je

www.koop.cz

ČLÁNKY

Martin Muzikář: Rozhodnutí NS 24 Cdo 2592/2021 aneb k významu veřejné listiny ... 2

Jiří Svoboda: Úvahy nad interpretací důvodu vydědění potomka pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze ... 5

Ondřej Drachovský: Započtení na povinný díl podle § 1661 o. z. ... 11

Ondřej Horák: Ke vztahu prominutí činu zakládajícího dědickou nezpůsobilost a vydědění pro dědickou nezpůsobilost ... 16

Petr Dostalík: Culpa in testando ... 20

JUDIKATURA

Likvidace dědictví ... 29

ROZHOVOR

Ministr spravedlnosti České republiky JUDr. Pavel Blažek, Ph.D. ... 35

RECENZE & ANOTACE

Praktika ke studiu českých a československých právních dějin ... 37

AKTUÁLNĚ

Sjezd českých právníků aneb „tak jsme se dočkali, a podařilo se!" ... 38

Notářská olympiáda v Polsku – tak jsme vyhráli! ... 42

ZE ZAHRANIČÍ

32. konference evropských notářů ... 44

EU v kostce ... 45

Finále projektu JUWILI ... 46

STOJÍ ZA POZORNOST ... 47

ZPRÁVY Z NK ČR

Zahájení a ukončení činnosti notářů ... 50

Konkurzy na obsazení uvolněných notářských úřadů ... 52

STŘÍPKY Z HISTORIE

Stanislav Balík: Střípky z historie 67 ... 63

FEJETON

Filip Plašil: Hrob na Malvazinkách ... 64

Úvodník

Vážení kolegové a kolegyně,

JUDr. Ladislav Vondrák, prezident Notářské komory v Hradci Králové

žijeme v uspěchané době. „Spěch je hřích a hříchem je každé spěchání; čteme již v koránu, že pochází od ďábla a Bohu naopak klid se přičítá; sladká prý je nečinnost, máme-li požadavky tělesnosti splněny. Přítomná doba vůbec dospívá k názoru, že není to žádost těl a smyslů, leč věčný neklid ducha a zvědavá touha po něčem novém a stálých proměnách, co většinu zla na světě plodí... Lidské spěchání je ponejvíce praktického rázu; značně dnes ochladl spěch ve věcech ideálních a lidé se domnívají, že zvláště nyní jistý druh spěchu proveden býti musí co nejdříve, nemá-li lidstvo zahynout. Nové poznatky nadmíru se rozšiřují a duševní obzory v nekonečno rozrůstají, protože tzv. vědění posiluje sebevědomí lidské, obraňuje člověka vůči přírodě – nebo Bohu, chcete-li. Ale základem úspěchu každé práce, každého jednání dnes je rychlost."

Těchto pár vět je vytrženo z „Kázání proti hříchu spěšnosti", které v roce 1939 vydal Josef Váchal. Zdá se, že byly napsány předevčírem.

Naše profese se dynamicky vyvíjí, přibývá technických prostředků, které by měly naši práci zrychlit, které by měly poskytnout těm, jimž poskytujeme svoje služby, maximální komfort, rychlost a kvalitu. Zastavme se, prosím, alespoň občas a zpomalme svoje kroky. Nezapomínejme, že notář by měl být nejen moudrou sílou, která je nadána veřejnou důvěrou, ale především sílou klidnou. Pečujme o naše místo a o zachování naší důvěry a tradice. A možná vlastně buďme i trochu méně uspěchaní a moderní. Trošku.

To jsem vám chtěl říct a omlouvám se, že i moje slova znějí trochu jako kázání. Jak pravila americká pilotka Anne Morrow Lindbergh: „Spousta lidí, spousta přání, spousta práce. Samé povinnosti, stres a spěch – to není žádný život." Blíží se doba dovolených, tak nechť vám alespoň doba dovolenkových aktivit (případně pasivit) přinese kýžené zvolnění a zklidnění...

JUDr. Ladislav Vondrák, prezident Notářské komory v Hradci Králové, člen prezidia Notářské komory České republiky, notář v Havlíčkově Brodě

AD NOTAM ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

Vydává: Notářská komora ČR se sídlem Apolinářská 12, 120 00 Praha 2, tel. 224 921 126, 224 921 258, tel./fax 224 919 192, 224 919 266, e-maily: prispevky.adnotam@nkcr.cz, reklamace.adnotam@nkcr.cz, www.nkcr.cz, ISSN 1211-0558, MK ČR E 7049. Vedoucí redaktor: JUDr. Ing. Michael Sáblík. Zástupce vedoucího redaktora: Mgr. David Kittel. Adresa redakce: Apolinářská 12, 120 00 Praha 2. Výroba a grafická úprava: IMPAX, spol. s r. o. Redakční rada: JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D., JUDr. Kateřina Brejlová, prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc., JUDr. Roman Fiala, Ing. Mgr. Lenka Holíková, Mgr. Luboš Holík, JUDr. et Ing. Ondřej Klička, JUDr. Martina Kasíková, Mgr. Šimon Klein, prof. JUDr. Alena Macková, Ph.D., Mgr. Erik Mrzena, JUDr. Filip Plašil, JUDr. Věra Sáblíková, JUDr. Karel Wawerka. Cena časopisu: 480 Kč včetně DPH za ročník (cena jednoho čísla je 120 Kč vč. DPH), předplatné možno objednat na predplatne.adnotam@nkcr.cz. Tisk: Impax, spol. s r. o.

Rozhodnutí NS 24 Cdo 2592/2021 aneb k významu veřejné listiny

NÁSLEDUJÍCÍ ČLÁNEK SE ZABÝVÁ VÝZNAMEM A PRAKTICKÝM DOPADEM PŘELOMOVÉHO ROZHODNUTÍ NEJVYŠŠÍHO SOUDU ZE DNE 22. 2. 2022, SP. ZN. 24 CDO 2592/2021. TOTO ROZHODNUTÍ PŘEDSTAVUJE NEJEN ZÁSADNÍ ZMĚNU V OBLASTI SPORŮ O DĚDICKÉ PRÁVO, ALE PŘEDEVŠÍM ZDŮRAZNĚNÍ ROZDÍLU MEZI ZÁVĚTÍ POŘÍZENOU VE FORMĚ VEŘEJNÉ LISTINY A ZÁVĚTÍ POŘÍZENOU VE FORMĚ SOUKROMÉ LISTINY. TENTO ROZDÍL VŠAK LZE VZTÁHNOUT NEJEN NA ZÁVĚTI, ALE I NA DALŠÍ ZÁSADNÍ PRÁVNÍ JEDNÁNÍ.

JUDr. Ing. Martin Muzikář

I. SKUTKOVÝ STAV

Zůstavitelka zemřela dne 28. 12. 2017 se zanecháním vlastnoruční závěti ze dne 28. 8. 2017. Tato závěť byla v řízení o pozůstalosti zpochybněna dědicem ze zákona (který by v případě neexistence či neplatnosti závěti dědil), a to nejprve z hlediska platnosti, z důvodu zdravotní nezpůsobilosti zůstavitelky. Dědic ze zákona byl proto podle § 170 odst. 1 ZŘS odkázán, aby podal žalobu na určení, že závětní dědici nejsou dědici ze závěti.

Později, ve sporném řízení zahájeném na základě žaloby dle § 170 odst. 1 ZŘS, již dědic v žalobě nezpochybňoval platnost závěti, nýbrž (jen) její pravost, a to z důvodu, že zůstavitelka nebyla původcem závěti.

Obvodní soud pro Prahu 5 žalobu dědice ze zákona zamítl a Městský soud v Praze toto rozhodnutí potvrdil. Proti rozhodnutí Městského soudu v Praze podal dědic ze zákona dovolání, ve kterém uvedl, že bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 LPS), neboť byl chybně poučen o břemenu tvrzení a břemenu důkazním, když podle § 565 ObčZ platí, že je na každém, kdo se dovolává soukromé listiny (v tomto případě vlastnoruční závěti), aby dokázal její pravost a správnost. Břemeno tvrzení a břemeno důkazní proto mělo tížit dědice ze závěti (který se této listiny dovolával), nikoli jeho (jako osoby, která pravost této listiny zpochybnila).

Nejvyšší soud (jako soud dovolací) dal dovolateli za pravdu a uzavřel, že i při posuzování pravosti závěti (ve formě soukromé listiny) je nutno aplikovat obecné ustanovení § 565 ObčZ, podle kterého platí, že pravost takové závěti musí prokazovat ten, kdo se jí dovolává, tedy závětní dědic. Dále doplnil, že pro určení nositele důkazního břemene ohledně pravosti závěti není rozhodující jen to, který z účastníků řízení o pozůstalosti byl odkázán k podání žaloby dle § 170 odst. 1 ZŘS; otázku, který z účastníků je povinen tvrdit rozhodné skutečnosti a navrhovat o nich důkazy, si posuzuje soud ve sporném řízení vždy výlučně sám, s ohledem na konkrétní okolnosti daného případu.

II. KOMENTÁŘ

JUDr. Ing. Martin Muzikář
■ notář v Praze

Závěť může být v řízení o pozůstalosti zpochybněna z těchto hledisek:

1. z hlediska pravosti (např. proto, že byla podepsána někým jiným než zůstavitelem),
2. z hlediska platnosti (např. proto, že zůstavitel nebyl v době pořízení plně svéprávný), nebo
3. z hlediska pravosti i platnosti zároveň (např. proto, že allografní závěť byla podepsána někým jiným než zůstavitelem a zároveň byla pořízena za přítomnosti nezpůsobilých svědků).

Jestliže je v řízení o pozůstalosti závěť zpochybněna, vzniká spor o dědické právo. Návod, jak v těchto případech postupovat, poskytuje především § 170 ZŘS a dále též § 1672–1673 ObčZ (dlužno dodat, jak ve svém rozhodnutí poukazuje i Nejvyšší soud, že tato procesní ustanovení jsou zařazena do občanského zákoníku zcela nesystematicky; navíc jsou obsažena v části nazvané „nabytí dědictví", kam logicky nepatří).

Podle § 170 odst. 1 ZŘS platí, že v případě sporu o dědické právo je třeba odkázat k žalobě toho účastníka, jehož dědické právo se jeví se zřetelem k okolnostem případu jako nejslabší. Právě posouzení, čí dědické právo je slabší (resp. nejslabší), je v tomto případě klíčové. Určité vodítko nám zde poskytuje § 1673 odst. 1 ObčZ, Nejvyšší soud tuto mozaiku doplnil aplikací obecného ustanovení § 565 ObčZ, podle kterého platí, že každý, kdo se dovolává soukromé listiny (tedy i závěti pořízené ve formě soukromé listiny), musí též dokázat její pravost a správnost.

Pokud je závěť popřena jen z hlediska platnosti, pak se aplikuje § 1673 odst. 1 ObčZ a k žalobě se odkáže dědic ze zákona. Pokud je závěť popřena jen z hlediska pravosti (nebo jak z hlediska pravosti, tak i z hlediska platnosti), je nutno postupovat podle obecného ustanovení § 565 ObčZ (když občanský zákoník žádnou zvláštní úpravu neobsahuje) a k žalobě odkázat toho, kdo se listiny dovolává, tedy dědice ze závěti.[1]

Podle dosavadní judikatury, aplikovatelné do 31. 12. 2013 (srov. především rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2018, sp. zn. 21 Cdo 4723/2017), platilo, že k žalobě má být (ve všech třech případech zpochybnění) zpravidla odkázán ten, kdo zpochybňuje existující závěť, jež nevykazuje na první pohled zjevné nedostatky.[2] Nejvyšší soud se nyní od této judikatury zcela odklání, a to s ohledem na § 565 ObčZ, který je od 1. 1. 2014 jako obecné pravidlo nutno respektovat a jehož obdoba v předchozí právní úpravě (především v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník) do 31. 12. 2013 absentovala.

Předmětné rozhodnutí logicky a jasně strukturuje jednotlivé varianty sporů o dědické právo a poskytuje návod, jak v takových případech postupovat. Zatímco dříve posouzení toho, kdo má být odkázán k podání žaloby, podléhalo poměrně abstraktnímu posouzení toho, čí dědické právo je slabší (k žalobě byl zpravidla odkázán dědic ze zákona, jenž napadal závěť), nyní je vše jasně dáno (k žalobě bude v drtivé většině případů odkázán dědic závětní).

Určitým rizikem tohoto výkladu může být otázka, jak posoudit případné „šikanózní" napadení závěti ze strany zákonného dědice z hlediska pravosti, které by mělo za cíl, aby dědic ze závěti byl nucen podat žalobu a unést břemeno tvrzení i břemeno důkazní. Jedná se totiž o poměrně významný argument, který v předmětném rozhodnutí bohužel rozebrán není. Zde je však nutno upozornit na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 11. 1. 1940, sp. zn. R II 253/39 (Vážný 17557), podle kterého platí, že *„nestačí pouhé bezdůvodné popření pravosti posledního pořízení dědicem, přihlášeným*

1 Ke stejnému závěru dospívají i Jiří Svoboda a Ondřej Klička, byť z jiného důvodu. Závěr, že dědic ze závěti ve formě soukromé listiny má slabší dědické právo než dědic ze zákona, dovozují ze skutečnosti, že závětní dědic opírá své právo o soukromou listinu, zatímco dědic ze zákona o listinu veřejnou (rodný list či oddací list, srov. § 567 ObčZ), tedy samozřejmě pokud se nejedná o spolužijící osobu dle § 1636 odst. 1 ObčZ: *„Autoři se též domnívají, že vzhledem k zákonným ustanovením týkajícím se důkazní síly soukromých listin, je i postavení dědice, který opírá své dědické právo o pořízení pro případ smrti vyhotovené ve formě soukromé listiny ‚slabší' než postavení dědice, který opírá své dědické právo o zákonnou dědickou posloupnost založenou na příbuzenství nebo manželství; tento názor lze dovodit z toho, že příbuzenský stav či manželství se soudu dokládá veřejnými listinami (rodný list, oddací list)."* Blíže viz Svoboda, J., Klička, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 245.

2 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2018, sp. zn. 21 Cdo 4723/2017: *„Při výběru účastníka, kterému má být při sporu o dědické právo uloženo podání žaloby, tj. při posuzování, čí dědické právo se jeví méně pravděpodobné, lze vycházet z toho, že méně pravděpodobné je zpravidla dědické právo, které je závislé na vyvrácení existujícího dědického titulu, nebo dědické právo, které závisí na prokázání existence dědického titulu vůbec. Soud přihlíží mimo jiné také k tomu, za jakých okolností byla závěť účastníkem dědického řízení předložena, a nejeví-li se jako ‚pravděpodobné', že závěť by mohla být listinou neplatnou, odkáže k podání žaloby na uplatnění dědického práva toho z dědiců, který pravost a platnost závěti popírá."*

ze zákona, nýbrž je třeba, aby bylo odůvodněno, proč byla pravost posledního pořízení popřena, aby bylo poukázáno na takové vady, které činí popření hodnověrným, a aby bylo popření doloženo takovými skutečnostmi, které jsou s to vzbuditi pochybnosti o pravosti posledního pořízení a zeslabiti sílu tohoto delačního důvodu". V drtivé většině případů lze předpokládat, že zpochybnění závěti tyto podmínky splní, nicméně pokud by se jednalo o zpochybnění čistě formální (účelové), pak je podle mého názoru nutno daného účastníka vyzvat k doplnění. Pokud by svá tvrzení nedoplnil, pak je nutno odkázat k podání žaloby právě jeho (srov. především § 6 odst. 2 ObčZ, podle kterého platí, že nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého činu, a § 8 ObčZ, podle kterého zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany).

Kromě výše uvedené otázky se Nejvyšší soud zabýval též otázkou vztahu mezi odkazem k podání žaloby dle § 170 odst. 1 ZŘS v řízení o pozůstalosti a následným sporným řízením zahájeným na základě této žaloby. Vzhledem k rozdílné povaze obou řízení[3] dospěl k závěru, že pro určení nositele důkazního břemene ohledně pravosti závěti není určující pouze a jedině to, který z účastníků řízení o pozůstalosti byl odkázán k podání žaloby dle § 170 odst. 1 ZŘS. Otázku, který z účastníků je povinen tvrdit rozhodné skutečnosti a navrhovat o nich důkazy, si posuzuje soud ve sporném řízení vždy výlučně sám. Jinými slovy, soud ve sporném řízení není vázán posouzením pozůstalostního soudu.

Praktický význam tohoto „dodatku" pochopitelně řeší, jak postupovat v obdobných případech v budoucnu, má však (za předpokladu úmrtí zůstavitele po 1. 1. 2014) i obrovský význam pro dosud probíhající sporná řízení, potažmo řízení pozůstalostní (jež jsou závislá na výsledku takových sporů). Případné obrácení toho, koho tíží břemeno tvrzení a břemeno důkazní (v důsledku změny judikatury), se totiž vyřeší přímo ve sporném řízení, a není proto nutno o tom (znovu a jinak) rozhodovat v řízení o pozůstalosti.

III. SHRNUTÍ A ZÁVĚRY PRO PRAXI

Pokud si shrneme závěry, ke kterým Nejvyšší soud dospěl, jedná se o tato dvě zásadní rozhodnutí:

1. V případě sporu o dědické právo mezi dědicem ze zákona a dědicem ze závěti ve formě soukromé listiny (kterou dědic ze zákona zpochybnil buď jen z hlediska pravosti, nebo jak z hlediska pravosti, tak i z hlediska platnosti) je slabším dědickým právem právo dědice závětního, a proto je třeba jej odkázat k podání žaloby dle § 170 odst. 1 ZŘS.

2. Pro určení nositele důkazního břemene ohledně pravosti závěti není rozhodující pouze a jedině to, který z účastníků řízení o pozůstalosti byl odkázán k podání žaloby dle § 170 odst. 1 ZŘS. Otázku, který z účastníků je povinen tvrdit rozhodné skutečnosti a navrhovat o nich důkazy, si posuzuje soud ve sporném řízení vždy výlučně sám.

Závěrem – a to je podle mého názoru nejdůležitější poznatek – je nutno zdůraznit, že předmětné rozhodnutí se týká pouze závětí pořízených ve formě soukromé listiny. Pro závěti ve formě veřejné listiny (notářského zápisu) platí § 568 ObčZ, tedy presumpce správnosti, a tedy i žádná potřeba tyto listiny v případě sporu jakkoli dále obhajovat. Předmětné rozhodnutí tak významně posiluje nejen význam a právní sílu závěti pořízené ve formě veřejné listiny, ale i význam a právní sílu veřejné listiny jako takové (neboť obdobné závěry platí nejen pro závěť, ale i pro celou řadu dalších zásadních právních jednání, jako je např. darování pro případ smrti nebo klasická smlouva darovací či kupní). Např. u darování pro případ smrti je potřeba učinit takové právní jednání ve formě veřejné listiny (s ohledem na předmětné rozhodnutí) podle mého názoru zcela nezbytná.[4] Situace, kdy jsou tato zásadní právní jednání (jako je např. dar nemovitosti jen jednomu z několika dětí) po úmrtí zůstavitele předmětem sporu, nejsou ničím výjimečným, přičemž zůstavitel se již k dané listině vyjádřit nemůže. Ten, kdo své právo v takovém případě opře o veřejnou listinu (notářský zápis), může být již od počátku bez starostí, neboť si zvolil právní jistotu. Ten, kdo své právo opře o listinu soukromou, ponese na svých bedrech velmi těžké břemeno, kterým je břemeno důkazní, se všemi důsledky z toho plynoucími.[5]

Velká část odborné veřejnosti opakovaně upozorňuje na potřebu činit zásadní právní jednání ve formě veřejné listiny (notářského zápisu). Nyní, po publikaci tohoto rozhodnutí, je tato potřeba ještě více markantní. Pořízení závěti (resp. jiné právní jednání) ve formě soukromé listiny tak může mít v případě napadení ze strany „opomenutého" zákonného dědice a neunesení důkazního břemene ze strany dědice závětního (resp. toho, kdo má ze soukromé listiny prospěch) zcela fatální důsledky. *Vigilantibus iura scripta sunt.* ■

3 Řízení o pozůstalosti je nesporným řízením (pro které je typická zásada vyšetřovací, srov. § 21 ZŘS), zatímco řízení zahájené na základě žaloby dle § 170 odst. 1 ZŘS je „klasickým" řízením sporným (pro které je typická zásada projednací, srov. § 120 OSŘ).

4 Srov. též současnou právní úpravu rakouskou (§ 603 ABGB) nebo dřívější právní úpravu na našem území [zprvu § 943 OZO ve spojení s § 1 písm. d) zákona č. 76/1871 ř. z., o tom, ku kterým jednáním právním potřebí spisu notářského, a později návrh obsažený v § 807 VlN 1937], ze kterých současná právní úprava v občanském zákoníku vychází a podle kterých je (byla) forma veřejné listiny povinná. K dalším důvodům vhodnosti obligatorní formy notářského zápisu pro darování pro případ smrti blíže viz Fekete, I., Feketeová, M. Darovanie pre prípad smrti – donatio mortis causa. *Justičná revue*, 2006, č. 10, s. 1446 a násl. a Muzikář, M. Darování pro případ smrti a jeho osud po smrti dárce. *Ad Notam*, 2017, č. 4, s. 17 a násl.

5 Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2003, sp. zn. 21 Cdo 1241/2003.

Úvahy nad interpretací důvodu vydědění potomka pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze[1]

JUDr. Jiří Svoboda

V ŘÍZENÍ O POZŮSTALOSTI SE SETKÁVÁME I S PŘÍPADY, KDY ZŮSTAVITEL VYDĚDIL SVÉHO NEZDÁRNÉHO POTOMKA. VĚTŠINA ZÁKONNÝCH DŮVODŮ VYDĚDĚNÍ ZŮSTALA OPROTI PŘEDCHOZÍ PRÁVNÍ ÚPRAVĚ BEZ VÝZNAMNÝCH ZMĚN. MÁM NA MYSLI DŮVODY VYDĚDĚNÍ PODLE § 1646 ODST. 1 PÍSM. A), B) A D) OBČZ, NEBOŤ TY JSOU V PODSTATĚ STEJNÉ, JAKO BYLY DŮVODY VYDĚDĚNÍ V § 469A ODST. 1 PÍSM. A), B) A D) OBČZ 1964. AVŠAK DŮVOD VYDĚDĚNÍ PODLE § 1646 ODST. 1 PÍSM. C) OBČZ DOZNAL (ZE VŠECH DŮVODŮ VYDĚDĚNÍ) NEJVĚTŠÍCH, DÁ SE ŘÍCI AŽ REVOLUČNÍCH ZMĚN, A PRÁVĚ TOMUTO DŮVODU VYDĚDĚNÍ BYCH SE RÁD V TOMTO ČLÁNKU VĚNOVAL. NA JEDNÉ STRANĚ JE SICE OBČZ POSTAVEN NA STARÉ PRÁVNÍ ZÁSADĚ *EXHEREDATIONES NON SUNT ADIUVANDAE* (VYDĚDĚNÍ SE NEMÁ PODPOROVAT),[1] NA STRANĚ DRUHÉ OVŠEM JE VÝSOSTNÝM PRÁVEM ZŮSTAVITELOVÝM, ABY SVÉHO NEZPŮSOBNÉHO POTOMKA, NAPLNIL-LI ČI NAPLNÍ-LI[2] SVÝM CHOVÁNÍM (JEDNÁNÍM) NĚKTERÝ ZE ZÁKONEM STANOVENÝCH DŮVODŮ VYDĚDĚNÍ, VYLOUČIL Z JEHO PRÁVA NA POVINNÝ DÍL, RESP. HO VYLOUČIL Z JEHO DĚDICKÉHO PRÁVA.

I. HISTORICKÉ SOUVISLOSTI

Pro správné pochopení institutu vydědění se nelze obejít bez krátké zmínky o historických souvislostech a o právní úpravě v přechozích civilních kodexech.

1. VYDĚDĚNÍ PODLE OZO

Podle § 768 OZO zůstavitel mohl své dítě vydědit, když nechalo zůstavitele bez pomoci v nouzi nebo bylo-li pro zločin odsouzeno k žaláři doživotnímu nebo dvacetiletému nebo vedlo-li vytrvale život, který se příčil veřejné mravnosti. Podle § 769 OZO mohli být vyloučeni z povinného dílu i rodiče zůstavitele, jestliže úplně zanedbali výchovu dítěte. Pro úplnost je třeba dodat, i když tento důvod nemá pro tento výklad význam, že vyděděn mohl být i velmi zadlužený nebo marnotratný nepominutelný dědic, byla-li tu pravděpodobná obava, že by povinný díl, který mu přináleží, byl zcela nebo z největší části pro jeho děti ztracen. Zůstavitel však byl nucen povinný díl zůstavit dětem tohoto nepominutelného dědice (§ 773 OZO).

Musím však zdůraznit, že ze samotného textu zákona (srov. § 768 OZO) vůbec **nevyplývalo**, že by zůstavitel měl za účelem vydědění projevit svoji vůli v nějakém **zvláštním prohlášení o vydědění**. Autoři komentáře OZO zdůraznili, že *vydědění se musí státi ve formě posledního pořízení*, dále však bez jakéhokoliv zdůvodnění dodali … *lhostejno, zda se stane v tom pořízení, kterým se povolává dědic, či v pořízení, které neobsahuje jiné ustanovení než exheredaci, v kterémžto případě mluvíme o „negativním testamentu“*.[3] Osobně neshledávám takový závěr za docela přesvědčivý. Oproti tomuto názoru bych aplikoval závěry E. Svobody, který se dlouhodobě zabýval právě dědickým právem a byl uznávaným odborníkem na tuto problematiku, a soudní praxe. Podle E. Svobody zůstavitel prostě vydědil svého potomka, jestliže ho v *platném pořízení pro případ smrti* (vesměs tedy v závěti) buď úmyslně zkrátil, nebo vynechal a povolal jiné osoby za dědice nebo odkazovníky, anebo výslovně prohlásil, že mu nezůstavuje ničeho, nebo méně, než mu po právu náleží.[4] Prvorepublikový Nejvyšší soud dospěl k závěru, že vyděděním se rozuměl projev vůle zůstavitele o tom, že nepominutelný dědic má z některého zákonného důvodu pozbýt nárok na povinný díl. Tento projev se mohl stát výslovně, nebo také mlčky tím, že zůstavitel úplně pominul v *závěti* nepominutelného dědice. Nebyl-li nepominutelný dědic v *závěti* (sice) ustanoven dědicem, nýbrž byl jinak obmyšlen (např. v podobě

1 Srov. *Eliáš*, 2012, s. 671.

2 K platnému vydědění bude nutné prokázat existenci zákonného důvodu vydědění (až) ke dni smrti zůstavitele – k tomu srov. Beck IV, s. 417, nebo rozsudek NS sp. zn. 24 Cdo 1777/2019; někteří autoři dovozují, že důvod vydědění může být naplněn kdykoliv za života zůstavitele, přičemž není až tak rozhodné, zda důvod vydědění v době zůstavitelovy smrti ještě existoval, srov. Bednář, V. Několik poznámek k vydědění. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 10.

3 Srov. *Rouček/Sedláček III*, s. 439.

4 *Svoboda, E.*, 1946, s. 63.

odkazu), nebylo možné v tom spatřovat jeho vydědění; byl-li nepominutelný dědic snad jen zkrácen v povinném dílu, mohl žádat popřípadě pouze doplnění povinného dílu.[5] I Nejvyšší soud tedy vycházel z předpokladu, že zůstavitel vydědí nepominutelného dědice ve své závěti.

2. VYDĚDĚNÍ PODLE OBČZ 1950

Vydědění bylo upraveno v § 552. Dědice, jehož zákonný podíl nemohl být závětí zkrácen vůbec anebo nikoliv o více než čtvrtinu jeho ceny (§ 551), mohl pořizovatel vydědit proto, že jej opustil v nouzi nebo že byl odsouzen pro úmyslný trestný čin nebo že trvale odpíral pracovat. Byl-li takto vyděděný potomkem zůstavitelovým, nabývali jeho dědický podíl jeho potomci. Za nepominutelné dědice byli ve smyslu § 551 ObčZ 1950 pokládáni zůstavitelovi potomci, a dále také zůstavitelovi rodiče nebo staří rodiče (prarodiče), obojí však jen v tom případě, pokud by dědili ze zákona a za podmínky, že byli v době zůstavitelova úmrtí v nouzi a byli už práce neschopní.[6]

Podle § 552 odst. 2 ObčZ 1950 pro vydědění platily stejné náležitosti jako pro zřízení závěti – **zákon tedy předpokládal zvláštní zůstavitelův projev vůle o vydědění nepominutelného dědice**.

3. VYDĚDĚNÍ PODLE OBČZ 1964

ObčZ 1964 vycházel při svém vzniku z představy, že *socialismus v naší vlasti zvítězil*[7] a že již tedy není nadále nutné právně upravovat takový institut, neboť *při úpravě dědění bere osnova zřetel k nynějšímu stupni vývoje naší společnosti, a proto byly některé instituty dosavadního dědického práva nahrazeny jinými a od jiných, které jsou již vývojem překonány, bylo upuštěno.*[8] Tyto úvahy se však záhy ukázaly býti značně problematické a zákonem č. 131/1982 Sb., s účinností od 1. 4. 1983, bylo vydědění (znovu) upraveno. Podle § 469a ObčZ 1964, ve znění od 1. 4. 1983 do 31. 12. 1991, zůstavitel mohl vydědit potomka, jestliže v rozporu s pravidly socialistického soužití neposkytl zůstavitelovi potřebnou pomoc v nemoci, ve stáří nebo v jiných závažných případech. Zákonem č. 509/1991 Sb. bylo uvedené ustanovení s účinností od 1. 1. 1992 novelizováno (§ 469a odst. 1 ObčZ 1964) a zůstavitel mohl vydědit potomka, jestliže

a) v rozporu s dobrými mravy neposkytl zůstaviteli potřebnou pomoc v nemoci, ve stáří nebo v jiných závažných případech;
b) o zůstavitele trvale neprojevuje opravdový zájem, který by jako potomek projevovat měl;
c) byl odsouzen pro úmyslný trestný čin k trestu odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku;
d) trvale vede nezřízený život.

ObčZ 1964 navázal na ObčZ 1950 a (i nadále) vycházel z předpokladu, že **o vydědění bude pořízen zvláštní projev vůle**, který, aby byl platný, musel splňovat formální náležitosti závěti a musel obsahovat důvod vydědění (§ 469a odst. 3 ObčZ 1964).

II. K POJMU VYDĚDĚNÍ

Nepominutelný dědic, který byl zůstavitelem vyděděn platně a po právu, nemá právo na povinný díl. Ze zákonných důvodů může zůstavitel svého potomka (nepominutelného dědice) vyděděním z jeho práva na povinný díl vyloučit, anebo jej v jeho právu zkrátit; nepominutelný dědic se tím mohl vyloučit z dědické posloupnosti zákonné, nebo jen z práva na povinný díl. Zbaví-li zůstavitel nepominutelného dědice jeho práva na povinný díl, může svobodně testovat, aniž by musel brát ohled na zákonné právo takové osoby na povinný díl. Domnívám se ale, že **chce-li zůstavitel zbavit svého potomka jeho dědického práva, postačí, učiní-li prohlášení o jeho vydědění**, aniž by byl nucen současně pořizovat pro případ smrti. Je to naprosto logické, protože jinak by prohlášení o vydědění bylo možné pouze v kombinaci se závětí či dědickou smlouvou, protože samo o sobě není schopno způsobit zánik dědického práva; tak tomu ale zcela jistě není. Problém samostatného prohlášení o vydědění tkví v tom, že nedošlo-li k platnému vydědění (např. projev vůle zůstavitele o vydědění zůstavitele trpí vadami, které způsobují ve smyslu § 580–585 ObčZ jeho neplatnost, nebo dle § 551-554 ObčZ zdánlivost), potomek, který měl být vyděděn, dědí, jelikož dědické právo ze zákona mu nezaniklo.[9] Je-li však prohlášení o vydědění učiněno v kombinaci se závětí či dědickou smlouvou a důvod vydědění není prokázán (nebyl jedním ze zákonem stanovených důvodů vydědění) nebo prohlášení o vydědění bylo shledáno neplatným, potomek, který měl být vyděděn, má právo pouze na povinný díl, protože dědické právo ze zákona již nemá, ovšem za předpokladu je-li zároveň platná závěť či dědická smlouva.[10] **Proto, je-li nepominutelný dědic platně (po právu) vyděděn zcela, je postižen tak, že ztrácí úplně jak své dědické právo, tak i právo na povinný díl.**[11] Domnívám se, že je i nadále použitelný právní názor, který byl zaujímán za účinnosti předchozího občanského zákoníku, že při platném vydědění (vydědění po právu), jsou-li splněny zákonné předpoklady, nastává situace, jako by zůstavitelův potomek byl v případné závěti opomenut, a přitom

5 Srov. rozhodnutí NS sp. zn. R I 536/23, uveřejněno ve sbírce Vážný 2747/1923.

6 *Holub*, 1957, s. 192.

7 Srov. preambuli k ústavnímu zákonu č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky.

8 Srov. důvodovou zprávu k § 460 ObčZ 1964, in Češka, Kabát, Ondřej, Švestka, 1987, s. 642.

9 Někteří autoři zastávají názor, že v neplatném vydědění, resp. ve vydědění nikoliv po právu, by se měla spatřovat negativní závěť, aby bylo vyhověno pravděpodobné vůli zůstavitele, a to i přes výslovné znění zákona, že negativní závěť je pro jiné osoby než nepominutelné dědice, srov. např. Talanda A., Talandová I., Plašil, F. Postavení nepominutelného dědice. *Ad Notam*, 2019, č. 1

10 Neměl jsem až tak na mysli, že by zůstavitel měl nutně v jeden okamžik sepsat prohlášení o vydědění i pořízení pro případ smrti, nýbrž to, že v době zůstavitelovy smrtí existuje jak jeho prohlášení o vydědění, tak i jeho pořízení pro případ smrti (závěť nebo dědická smlouva).

11 Obdobně Bednář, V., op. cit. sub 1.

zároveň zbavován práva na dědictví i v rozsahu povinného dílu. Není proto rozhodné, dochází-li k dědění ze závěti nebo ze zákona, popř. z obou těchto důvodů.[12]

Osobami, které lze vydědit, mohou být výlučně zůstavitelovi **nepominutelní dědicové**, kterými jsou ve smyslu § 1643 odst. 1 děti zůstavitele (narozené jak v manželství, tak i mimo něj), a nedědí-li, pak jsou jimi jejich potomci (vnuci, pravnuci atd.); dítětem se rozumí i osvojenec, který byl osvojen zůstavitelem. Povolá-li zůstavitel v pořízení pro případ smrti svého vnuka dědicem a opomine-li přitom jeho rodiče (svého syna, anebo svou dceru), tento vnuk nebude nepominutelným dědicem, pokud by se jeho rodič dožil smrti zůstavitele a dědictví neodmítl.[13]

Vydědit lze nepominutelného dědice jen (a výlučně) z důvodů uvedených v občanském zákoníku; v tomto směru nedošlo oproti předchozí právní úpravě k žádné změně. Výčet těchto důvodů je i nadále taxativní.[14]

JUDr. Jiří Svoboda
- místopředseda legislativní komise a člen komise pro vzdělávání prezidia NK ČR
- notář v Praze

Vydědit nebude možné toho, kdo není trestně odpovědný, ať již z důvodu svého věku (ve smyslu § 25 TrZ jde o osobu, která v době spáchání činu nedovršila patnáctý rok svého věku, nebo dle § 5 odst. 1 ZSM jde o osobu, která v době spáchání činu byla mladistvá a nedosáhla takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohla rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání) nebo z důvodu své nepříčetnosti ve smyslu § 26 TrZ.[15]

Přivedl-li se pachatel, byť i z nedbalosti, do stavu nepříčetnosti požitím nebo aplikací návykové látky,[16] bude podle § 360 odst. 1 TrZ potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let; dopustí-li se však činu jinak trestného, na který zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán tímto trestem mírnějším. Jestliže se ovšem pachatel do stavu nepříčetnosti přivedl v úmyslu spáchat trestný čin (*„actio libera in causa dolosa“* – tzv. napití na kuráž) či pachatel spáchal trestný čin z nedbalosti, která spočívá v tom, že se přivedl do stavu nepříčetnosti *(„actio libera in causa culposa“)*, § 360 odst. 1 TrZ se nepoužije a pachatel odpovídá podle obecných zásad.[17]

III. DŮVOD VYDĚDĚNÍ PODLE § 1646 ODST. 1 PÍSM. C) OBČZ

Tímto důvodem vydědění je, že potomek byl odsouzen pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze. Toto zákonné ustanovení tedy vyžaduje naplnění dvou předpokladů:

- nepominutelný dědic byl odsouzen pro trestný čin (zákon již nevyžaduje, aby šlo o *úmyslný* trestný čin) a
- trestný čin byl spáchaný za okolností svědčících o zvrhlé povaze jeho pachatele (tzn. potomka).

1. TRESTNÝ ČIN

Legální definice trestného činu je obsažena v § 13[18] TrZ, když trestněprávní teorie konstantně vychází z konstrukce tzv. skutkové podstaty trestného činu – největší význam má subjektivní stránka trestného činu, která je dána zaviněním (v obecně těžší formě úmyslu nebo ve formě obecně méně závažné nedbalosti[19]) pachatele, avšak fakultativně může být určena i pohnutkou, záměrem, cílem nebo jiným subjektivním znakem.

Trestné činy se dělí na přečiny a zločiny. Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Zločiny pak jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvlášť závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.[20]

I když ObčZ nestanoví (výslovně), že by nepominutelný dědic, aby naplnil skutkovou podstatu komentovaného důvodu vydědění, musel spáchat *úmyslný* trestný čin, přesto půjde vesměs o úmyslné trestné činy (zločiny, zvlášť závažné zločiny nebo přečiny spáchané úmyslně) – tzv. dokonané úmyslné trestné činy (§ 13–15 TrZ) a trestné činy, které skončily ve fázi přípravy nebo pokusu (§ 20 a 21 TrZ). Patrně jen ve výjimečných případech bude k naplnění tohoto důvodu vydědění postačovat spáchání trestného činu pachatelem z nedbalosti.[21]

Dále půjde i o trestné činy spáchané mladistvými podle ZSM, tzv. provinění.[22]

Do uvedeného výčtu naopak nebudou spadat případy, kdy osoba jednala v nutné obraně (§ 29 TrZ), krajní nouzi (§ 28 TrZ), se svolením poškozeného (§ 30 TrZ), šlo-li o přípustné riziko (§ 31 TrZ), nebo kdy tato osoba oprávněně použila zbraně (§ 32 TrZ).

12 *Češka, Kabát, Ondřej, Švestka,* 1987, s. 666.

13 K tomu také srov. rozsudek NS SR sp. zn. 2 Cz 52/71, uveřejněný ve výběru judikatury 24/1971.

14 Srov. např. zprávu Nejvyššího soudu SSR ze dne 22. 5. 1985, sp. zn. Cpj 13/1985, R 50/1985, která je i nadále použitelná.

15 Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.

16 Podle § 130 TrZ se návykovou látkou rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.

17 *Šámal a kol.*, 2012, s. 3338.

18 Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.

19 K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.

20 § 14 TrZ.

21 § 16 TrZ.

22 Podle § 6 odst. 1 a 2 ZSM trestný čin spáchaný mladistvým se nazývá provinění, a nestanoví-li ZSM něco jiného, platí pro posouzení provinění spáchaného mladistvým TrZ.

2. VÁZANOST ROZHODNUTÍM V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

Civilní soud je podle § 135 odst. 1 OSŘ za použití § 1 odst. 3 ZŘS **vázán rozhodnutím soudu v trestní věci o tom, že byl spáchán trestný čin a kdo jej spáchal.**[23] Jestliže takové rozhodnutí bylo vydáno, pozůstalostní soud si jej opatří. Jestliže byl nepominutelný dědic v rámci trestního řízení soudem pravomocně zproštěn obžaloby (§ 226 TrŘ), je tím pozůstalostní soud vázán také a nemůže o této otázce již dále sám rozhodovat; obdobně by se postupovalo i tehdy, pokud by trestní stíhání nepominutelného dědice pravomocně zastavil státní zástupce (§ 172 TrŘ), popř. pokud by státní zástupce nebo policejní orgán před zahájením trestního stíhání usnesením věc pravomocně odložil (§ 159a TrŘ).

Pokud nebylo trestní řízení (dosud) pravomocně skončeno, je namístě pozůstalostní řízení podle § 109 odst. 2 písm. c) OSŘ za použití § 1 odst. 3 ZŘS přerušit, protože probíhá řízení, v němž je řešena otázka, která může mít význam pro rozhodnutí v řízení o pozůstalosti. **Civilní soud bude v každém případě vázán výsledkem trestního řízení** (na rozdíl od posuzování dědické nezpůsobilosti) i tehdy, **nedošlo-li z nějakého důvodu k odsouzení nepominutelného dědice**, např. že trestní řízení bylo zastaveno pro jeho nepřípustnost (§ 11 odst. 1 TrŘ).

3. NADÁLE JIŽ NEBUDE VÝZNAMNÉ PRAVOMOCNÉ ODSOUZENÍ K TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

Ze zákonného textu podle mého názoru jednoznačně vyplývá, že pro naplnění tohoto důvodu vydědění nebude nadále důležité, zda byl nepominutelný dědic odsouzen k trestu odnětí svobody.[24] Naopak kardinální pro naplnění tohoto důvodu vydědění bude již samotné odsouzení nepominutelného dědice v trestním řízení (pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze). K naplnění tohoto důvodu vydědění již tedy nebude nijak zásadní, byl-li nepominutelný dědic v trestním řízení pravomocně odsouzen i ke kratšímu trestu odnětí svobody (než k trestu odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku) nebo že výkon tohoto trestu byl podmíněně odložen na zkušební dobu (§ 81–82 TrZ), popř. že soud nepominutelného dědice pravomocně odsoudil a za spáchaný trestný čin (provinění dle ZSM) mu uložil jiný trest než trest odnětí svobody, zejm.

- domácí vězení,
- obecně prospěšné práce,
- peněžitý trest,
- zákaz držení a chovu zvířat,
- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce;[25]

uvedené tresty lze podle § 53 odst. 2 TrZ uložit samostatně, i když TrZ za některý trestný čin takový trest nestanoví.

4. DŮSLEDEK ZAHLAZENÍ ODSOUZENÍ

K vydědění (po právu) nepominutelného dědice ale nedojde, jestliže došlo k zahlazení jeho odsouzení (§ 105 TrZ). Vydědění po právu předpokládá, že nepominutelný dědic byl pravomocným rozhodnutím soudu v trestním řízení uznán vinným spácháním trestného činu, proviněním dle ZSM (a že tento čin byl spáchán za okolností, které svědčí o jeho zvrhlé povaze). Z pohledu § 1646 odst. 1 písm. c) ObčZ není významné či důležité, proti komu byl trestný čin zůstavitelova potomka namířen (kdo byl poškozeným), jakým jednáním (opomenutím) byl trestný čin spáchán nebo jaká byla pohnutka (motiv) protiprávního jednání potomka zůstavitele. Bylo-li však odsouzení zahlazeno, hledí se na pachatele, jako by nebyl odsouzen (§ 106 TrZ). Právním důsledkem zahlazení odsouzení je **zákonná fikce neodsouzení** pachatele, která nastává dnem právní moci rozhodnutí, jímž bylo odsouzení zahlazeno. Právní význam zahlazení odsouzení spočívá v tom, že k odsouzení – pokud s ním zákon spojuje některé právní následky – se nepřihlíží a že na pachatele se hledí, jako by nebyl odsouzen.[26] Jak dovodil Nejvyšší soud, došlo-li k zahlazení odsouzení a vznikla-li tím zákonná fikce neodsouzení pachatele, má to (mj.) za následek, že na potomka zůstavitele nadále (po právní moci rozhodnutí, kterým bylo jeho odsouzení zahlazeno) nelze hledět jako na *„odsouzeného“*, a že se proto důvod k vydědění podle § 1646 odst. 1 písm. c) ObčZ nemůže uplatnit.[27]

TrZ vznik zákonné fikce neodsouzení pachatele (*že se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen*) nespojuje pouze se zahlazením odsouzení, ale tato zákonná fikce je obsažena i u některých jiných druhů trestu nespojených s odnětím svobody, a to u *trestu obecně prospěšných prací* (§ 65 odst. 5 TrZ), u *peněžitého trestu* (§ 69 odst. 3 TrZ), u *trestu zákazu činnosti* (§ 74 odst. 2 TrZ), u *trestu zákazu držení a chovu zvířat* (§ 74b odst. 2 TrZ) a u *podmíněného odsouzení* (§ 83 odst. 1 a 4 TrZ) – vykonáním příslušného trestu se na pachatele *hledí, jako by nebyl odsouzen*; vedl-li podmíněně odsouzený ve zkušební době řádný život a osvědčil se, resp. se mělo za to, že se osvědčil, potom se na něho také *hledí, jako by nebyl odsouzen*.

5. K POJMU „OKOLNOSTI SVĚDČÍCÍ O ZVRHLÉ POVAZE“

Pojem *„okolnosti svědčící o zvrhlé povaze“* není v ObčZ ani v jiném právním předpise (TrZ) jakkoliv vymezen, přičemž na jeho vymezení závisí závěr soudu o tom, zda byl naplněn důvod pro vydědění nepominutelného dědice. Toto ustanovení zákona tak patří k právním normám s tzv. relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, tj. normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a která tak přenechává soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností.[28]

23 Srov. také usnesení NS sp. zn. 21 Cdo 3423/2011.

24 Podle § 469a odst. 1 písm. c) ObčZ 1964 muselo jít o odsouzení k trestu odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku.

25 § 52 odst. 1 písm. b), c), e), h), j) TrZ.

26 Srov. *Šámal a kol.,* 2012, s. 640.

27 Srov. rozhodnutí NS sp. zn. 21 Cdo 1065/2011, C 12441.

28 Srov. právní názor vyjádřený např. v usnesení NS sp. zn. 30 Cdo 2724/2016.

Pro posouzení toho, zda došlo ke spáchání trestného činu nepominutelným dědicem *za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze* a zda tedy byl takový potomek (po právu) vyděděn, je podle mého názoru **klíčový již trestný čin jako takový** (provinění dle ZSM) spáchaný nepominutelným dědicem. Samotná skutečnost, že nepominutelný dědic byl za spáchání určitého (konkrétního) trestného činu (provinění dle ZSM) pravomocně odsouzen, by totiž měla (mohla) vést k jeho vydědění, jelikož už *formální znaky tohoto trestného činu jsou natolik vypovídající* (mj. i o mravním charakteru nepominutelného dědice) či evidentní, že lze mít důvodně za to, že došlo k jeho spáchání za *okolností svědčících o zvrhlé povaze nepominutelného dědice*. Přirozeně zde mohu podat toliko demonstrativní výčet trestných činů, u nichž by odsouzení pachatele (potomka) mohlo naplnit komentovaný důvod vydědění. Podle mého názoru do výčtu takových trestných činů náleží: vražda (§ 140 TrZ), zabití (§ 141 TrZ, obzvláště dle odst. 2), těžké ublížení na zdraví (§ 145 TrZ), ublížení na zdraví (§ 146 TrZ), mučení a jiné nelidské a kruté zacházení (§ 149 TrZ), neposkytnutí pomoci (§ 150 a 151 TrZ), šíření nakažlivé choroby (§ 152 TrZ), ohrožení pohlavní nemocí (§ 155 TrZ), ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty (§ 156 TrZ), neoprávněné odebrání tkání a orgánů (§ 164 TrZ), trestné činy proti svobodě (§ 168–175 TrZ), trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (§ 185–193b TrZ), opuštění dítěte nebo svěřené osoby (§ 195 TrZ), týrání svěřené osoby (§ 198 TrZ), týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 TrZ), ohrožování výchovy dítěte (§ 201 TrZ), svádění k pohlavnímu styku (§ 202 TrZ), trestné činy obecně ohrožující (zejm. dle § 272, 274, 287, 290 TrZ), poškození a ohrožení životního prostředí (§ 293 TrZ), neoprávněné vypuštění znečisťujících látek (§ 297 TrZ), týrání zvířat (§ 302 TrZ), chov zvířat v nevhodných podmínkách (§ 302a TrZ), opilství (§ 360 TrZ), a posléze trestné činy proti lidskosti, proti míru a trestné činy válečné (§ 400–405, § 411–414 TrZ). U trestného činu opilství ovšem jen tehdy, jde-li o tzv. *rauschdelikt*, tj. jde o samostatnou skutkovou podstatu, která dopadá na situace, kdy se pachatel zaviněně přivede (např. požitím alkoholických nebo psychotropních látek) do stavu nepříčetnosti, v němž spáchá čin, který, pokud by při jeho spáchání nebyl nepříčetný, by byl trestným činem.[29]

Při výkladu slova „*zvrhlý*" není možné vycházet pouze z jazykového výkladu, který znamená jen prvotní přiblížení k aplikované právní normě, a pro jeho zjištění je proto nutno vycházet též z jeho účelu, okolností jeho vzniku, systematických souvislostí a v neposlední řadě z obvyklých výkladových principů.[30] Slovo *zvrhlý* je synonymem slova *zvrácený*. Zvrhlý alias zvrácený znamená *úchylný, nenormální, perverzní nepřirozený či zrůdný*.[31] Přece však aby nepominutelný dědic naplnil důvod svého vydědění ve smyslu komentovaného ustanovení, nemusí být (nutně) maniakem či jinak perverzní osobností.

Domnívám se, že zcela jistě bude **postačující** (k naplnění skutkové podstaty komentovaného důvodu vydědění), bude-li nepominutelný dědic v trestním řízení za určité své jednání pravomocně odsouzen, přičemž **toto jednání** s ohledem na jeho **nepochybný a zřejmý konflikt se zájmy chráněnými trestním zákonem**, zejm. se zvýšenou (trestněprávní) ochranou člověka, jeho života, zdraví, tělesné integrity, osobní svobody, nedotknutelnosti, důstojnosti, vážnosti a jiných jeho základních lidských práv, svobod a zájmů,[32] **je většinovou společností negativně vnímáno**, přičemž míra (velikost) společenského rozhořčení nad takovým jednáním překračuje rámec běžného odsudku porušování pravidel fungování demokratické společnosti.

Neméně významnou oblastí (trestněprávní) ochrany je také oblast životního prostředí jako základního životního prostoru člověka, živočichů i jiných organismů, včetně ochrany zvířat, která jsou živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, a to před týráním, poškozováním jejich zdraví a jejich bezdůvodným usmrcením člověkem.[33] Z tohoto důvodu dovozuji, že spáchal-li nepominutelný dědic jeden z výše uvedených trestných činů proti životnímu prostředí (§ 293, 297, 302 a 302a TrZ), naplnil i tím důvod svého vydědění ve smyslu komentovaného ustanovení.

Určitým vodítkem při posuzování tohoto důvodu vydědění (avšak bez vztahu k určitým trestným činům) by mohly být (také) přitěžující okolnosti, ke kterým soud v trestním řízení (při stanovení druhu trestu a jeho výměry) přihlédne, např., že pachatel spáchal trestný čin

- *ze ziskuchtivosti, z pomsty, z národnostní, rasové, etnické, náboženské, třídní či jiné podobné nenávisti nebo z jiné zvlášť zavrženíhodné pohnutky*;
- *surovým nebo trýznivým způsobem, zákeřně, se zvláštní lstí nebo jiným obdobným způsobem*;
- *využívaje něčí nouze, tísně, bezbrannosti, závislosti nebo podřízenosti*;
- *vůči osobě podílející se na záchraně života a zdraví nebo na ochraně majetku;*
- *vůči dítěti, osobě blízké, těhotné, nemocné, zdravotně postižené, vysokého věku nebo nemohoucí a ohrozil tím jejich život nebo zdraví, způsobil jim škodu, újmu na zdraví nebo jinou újmu anebo se na jejich úkor bezdůvodně obohatil* [§ 42 písm. b), c), d), g) a h) TrZ].[34]

Soud jako k přitěžující okolnosti přihlédne i k tomu, že pachatel *svedl k činu jinak trestnému, provinění nebo trestnému činu jiného, zejména dítě mladší patnácti let, mladistvého nebo osobu ve věku blízkém věku mladistvých* [srov. § 42 písm. i) TrZ].

Domnívám se, že při posuzování důvodnosti vydědění nebude nutné (vždy) vycházet z předpokladu, že aby nepominutelný dědic naplnil komentovaný důvod vydědění, musel spáchal trestný čin *z jiné zavrženíhodné pohnutky*, popř. dokonce z *pohnutky zvlášť zavrženíhodné*,[35] která je jednou z podmínek použití vyšší trestní sazby – výjimečného tres-

29 Srov. *Šámal a kol.*, 2012, s. 3335.

30 Srov. ustálenou judikaturu Ústavního soudu, zejm. Pl. ÚS 33/97.

31 Srov. Slovník spisovné češtiny, pro školu a veřejnost.

32 Srov. *Šámal a kol.*, 2012, s. 1451.

33 Srov. *tamtéž*, s. 3010.

34 *Beck IV.*, s. 419-20.

35 § 54 odst. 3 písm. a) TrZ.

tu odnětí svobody na doživotí. Za *jinou zavrženíhodnou pohnutku* lze obecně považovat pohnutku, která je v zásadním rozporu s morálkou a svědčí o morální zvrhlosti, bezcitnosti, bezohledném sobectví a o neúctě pachatele k lidskému životu, např. pomstychtivost. Naproti tomu nelze takový charakter přičítat pohnutkám, které mají podklad v přirozených citech člověka (např. žárlivost) nebo ve stavu okamžitého afektu, v dlouhodobé stresové situaci, v napětí v meziosobních vztazích apod.[36] Trestněprávní teorie dospěla k závěru, že pramení-li pohnutka činu z psychické poruchy nebo deviantního pudového založení pachatele (sexuální úchylky, např. pedofilie, sadismus), nelze v takových případech zpravidla usuzovat na zavrženíhodnost pohnutky, která je dána onemocněním nebo biologicky, bez viny pachatele.[37] **Mám přesto za to, že pro účely civilního řízení**, v jehož rámci se zvažuje, zda v konkrétním případě došlo ze strany nepominutelného dědice k naplnění komentovaného důvodu vydědění, **není nutné** (vždy) **zohlednit** citovaný trestněprávní výklad. **Dostatečně odůvodňujícím pro naplnění komentovaného důvodu vydědění bude totiž již samotný fakt**, že pohnutka činu pramenila z psychické poruchy nebo ze sexuální úchylky pachatele, neboť při zvažování důvodnosti vydědění nejde o *„posuzování viny nepominutelného dědice“*, nýbrž toliko o objasnění, zda ke spáchání trestného činu nepominutelným dědicem došlo za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze.[38]

36 *Šámal a kol.*, 2012, s. 1478.

37 *Tamtéž*, s. 1478.

38 Ke vzájemnému vztahu mezi trestním zákoníkem a občanským zákoníkem srov. přiměřeně závěry obsažené v rozsudku NS sp. zn. 24 Cdo 4761/2018.

IV. MÍSTO ZÁVĚRU

Již v úvodu jsem se zmínil, že komentovaný důvod vydědění doznal ze všech důvodů vydědění největší, ba až revoluční změnu. Důvod vydědění v § 469a odst. 1 písm. c) ObčZ 1964 byl naformulován (zcela) jednoznačně a nevyvolával žádné (významné) aplikační problémy; k platnému vydědění potomka zůstavitelem postačilo pravomocné odsouzení potomka v trestním řízení pro úmyslný trestný čin k trestu odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku. Oproti tomu komentovaný důvod vydědění přináší notnou dávku nejistoty ohledně toho, co vše bude zapotřebí k naplnění jeho skutkové podstaty splnit, jakých trestných činů (provinění) se vlastně týká, stručně řečeno, jak doopravdy vyložit hypotézu právní normy *„... okolnosti, které svědčí o zvrhlé povaze potomka...“*. Podle mého názoru (již) nemá valný smysl lkát nad tím, že tento důvod vydědění měl být naformulován jinak, resp. že mohl být zachován předchozí důvod vydědění (třebas s malou korekcí). Proto jsem se pokusil o výklad tohoto ustanovení, přičemž jsem si vědom toho, že nemusí jít o výklad jediný nebo o výklad jedině možný. Nicméně jsem považoval za přínosné alespoň načrtnout či nastínit, jak by bylo možné toto ustanovení interpretovat. ■

Program pro notářskou kancelář?

MÁME NA TO SYSTÉM

www.notarskyinformacnisystem.cz

PRO PRACOVNÍKY > ÚSPORA ČASU

Propojení s Czech POINT • Zadáte číslo OP nebo RČ, údaje klienta se načtou automaticky • Automatické vyhledání a načtení dědiců z EO • **Propojení s Veřejným rejstříkem** • Zadáte část názvu společnosti, další údaje se načtou automaticky • **Propojení s ČÚZK** • Automatické načtení Sbírky listin • Automatické lustrace nemovitostí • Vygenerování textového popisu nemovitostí • **Tisk ověřovacích štítků a jejich vyúčtování**

PRO NOTÁŘE > VYŠŠÍ PRÁVNÍ JISTOTA A KLID

U každého klienta kontrola právní způsobilosti podle EO • Kontrola řady dalších údajů: odcizení OP, osoba bez trvalého bydliště, upozornění na datovou schránku a další • Kontroly i v případě běžného ověřování • Automatické generování faktur i upomínek • Zabezpečení dat na úrovni bankovních aplikací

... a mnoho dalších způsobů, jak si zjednodušit práci, předvedeme přímo u vás v kanceláři

11 LET VÝVOJE

starfish technologies

INFO@STARFISH.CZ | +420 777 647 357

Započtení na povinný díl podle § 1661 o. z.

USTANOVENÍ § 1661 O. Z. JE PODLE MÉHO NÁZORU JEDNÍM Z NEJVÍCE OPOMÍJENÝCH USTANOVENÍ PARTIE KODEXU O DĚDICKÉM PRÁVU. TOMUTO USTANOVENÍ DOSUD ANI PRAXE, ANI LITERATURA NEVĚNUJE TOLIK POZORNOSTI, KOLIK BY SI PODLE MÉHO ZASLOUŽILO. PROTO VZNIKL TENTO PŘÍSPĚVEK, KTERÝ USILUJE O KOMPLEXNÍ VÝKLAD OTÁZEK SPOJENÝCH SE ZMÍNĚNÝM USTANOVENÍM.

JUDr. Ondřej Drachovský

1. OBECNÝ VÝKLAD – PŮVOD A SMYSL § 1661 O. Z.

Úvodem si všimněme, že zkoumané ustanovení není terminologicky zcela důsledné, zejména porovnáme-li jej s ustanovením předchozím. Tato nedůslednost se projevuje v první řadě tím, že § 1661 o. z. hovoří o potomcích, kdežto § 1660 o. z. pracuje s pojmem nepominutelný dědic. Vzhledem k tomu, jak funguje započtení v o. z., však z této diskrepance nelze usuzovat na to, že bychom mohli při výpočtu povinného dílu zohledňovat plnění ve prospěch jakýchkoli potomků.[1] I započtení podle tohoto ustanovení tak podléhají toliko **plnění získaná nepominutelnými dědici v konkrétním smyslu** (tj. potomky s právem na povinný díl). Druhá nedůslednost se skrývá v § 1661 odst. 2 o. z., kde se hovoří o *rodičích*, zatímco předchozí ustanovení hovoří o *předku* – ani zde se však dle mého nejedná o věcný rozdíl (k tomu blíže v části 4 tohoto pojednání).

Analyzované ustanovení obsahuje taxativní[2] výčet plnění, pro něž platí odchylný režim oproti plněním dle generální klauzule obsažené v § 1660 o. z. Hlavní a v zásadě jedinou odchylku představuje časový úsek, během něhož k předmětným plněním muselo dojít, abychom přistoupili k jejich započtení (v případě, kdy sám zůstavitel neurčí, za jak dlouho se má započtení provést). **Při výpočtu povinných dílů** však přistupujeme k plněním podle § 1660 odst. 2 i podle § 1661 o. z. **zcela totožně**.

Ustanovení § 1661 o. z. má svůj zřetelný původ v § 788 ABGB (ve znění účinném do 1. 1. 2017), který se s mírnými úpravami promítl do § 600 vládního návrhu občanského zákoníku z roku 1937. Komentované ustanovení se více podobá rakouskému ustanovení – meziválečná osnova totiž podřizovala započtení i plnění vynaložená na úhradu dluhů nezletilců (tj. nikoli pouze na úhradu dluhu zletilých potom-

1 Shodně Šešina, M., Wawerka, K. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV (§ 1475 až 1720).* 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 416.

2 Srov. např. Rabl, C. Die historische Entwicklung der Anrechnung von Vorempfängen und Vorschüssen auf den Pflichtteil. *Österreichische Notariatszeitung*, 1998, Nr. 1, s. 7; 10; či rozhodnutí OGH ze dne 21. 9. 2006, sp. zn. 2 Ob 40/06f.

ků, jak činí současný § 1661 o. z.). V obou inspiračních zdrojích ovšem mělo rozlišování mezi tzv. **zálohovými příjmy** *(Vorempfänge)* a tzv. **darováními** *(Schenkungen)* větší význam, neboť se oba typy těchto plnění řídily podstatně odlišnými pravidly a platil pro ně i různý mechanismus výpočtu.[3] Je otázkou, jaký význam plní zkoumané ustanovení v našem právním řádu, když jsme do výsledného znění o. z. nepřevzali též jiná ustanovení, jež obsahovala související pravidla. Každopádně rozlišování mezi zálohovými příjmy a darováními bylo rakouskou doktrínou dlouhodobě kritizováno,[4] a proto jej účinné znění ABGB (od 1. 1. 2017) již nezná.[5]

3 K rozdílům a rozdílným důsledkům mezi zálohovými příjmy *(Vorempfänge)* a darováními *(Schenkungen)* srov. Aichberger-Beig, D. in Gruber, M., Kalls, S., Müller, K., Schauer, M. (eds.) *Erbrecht und Vermögensnachfolge*. 1. Auflage. Wien: Springer, 2010, s. 70; 72–73; Scheuba, E. in Gruber, M., Kalls, S., Müller, K., Schauer, M. (eds.), tamtéž, s. 243; či Welser, R., Zöchling-Jud, B. *Grundriss des bürgerlichen Rechts. Band II. Schuldrecht Allgemeiner Teil, Schuldrecht Besonderer Teil, Erbrecht*. 14. Auflage. Wien: Manz, 2015, s. 635.

4 Srov. Scheuba, E. in Gruber, M., Kalls, S., Müller, K., Schauer, M. (eds.), op. cit. sub 3, s. 232–233 (a díla citovaná tamtéž v pozn. pod čarou č. 326).

5 Srov. např. Umlauft, M. in Fenyves, A., Kerscher, F., Vonkilch, A. (eds.) a kol. *Großkommentar zum ABGB – Klang Kommentar §§ 552–646 ABGB*. Wien: Verlag Österreich, 2021, s. 693.

6 Srov. Horák, O. Tzv. nepominutelný dědic v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, č. 11, s. 384.

7 Srov. lakonické konstatování v usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 12. 2017, sp. zn. 10 Co 219/2017: *„V dané věci rovněž nejde o bezplatné plnění, jak má na mysli § 1661 NOZ, když darování nemovitostí nebylo poskytnuto pozůstalému synu v souvislosti se založením domácnosti, se založením manželského nebo obdobného soužití, s nástupem povolání nebo započetím podnikání."*
V daném případě však nebylo zvažování aplikace komentovaného ustanovení namístě z toho důvodu, že šlo o spor ohledně započtení dle § 1664 o. z., který by dle mého mínění měl být samostatně aplikovatelný.

8 Srov. např. rozhodnutí OGH ze dne 21. 9. 2006, sp. zn. 2 Ob 40/06f.

9 Shodně Umlauft, M. *Die Anrechnung von Schenkungen und Vorempfängen im Erb- und Pflichtteilsrecht*. Wien: Manz, 2001, s. 21 ff; Aichberger-Beig, D. in Gruber, M., Kalls, S., Müller, K., Schauer, M. (eds.), op. cit. sub 3, s. 68; 73.

10 Srov. Apathy, H. in Koziol, H., Bydlinski, P., Bollenberger, R. (eds.) *Kurzkommentar zum ABGB*. 2. Auflage. Wien, New York: Springer 2007, s. 658; či Aichberger-Beig, D. in Gruber, M., Kalls, S., Müller, K., Schauer, M. (eds.), op. cit. sub 3, s. 68.

11 Srov. Aichberger-Beig, D. in Gruber, M., Kalls, S., Müller, K., Schauer, M. (eds.), op. cit. sub 3, s. 73.

12 Srov. Egger, P. in Schwimann, M. a kol. *ABGB Taschenkommentar*. 2. Auflage. Wien: LexisNexis, 2013, s. 507–508.

13 Srov. Apathy, H. in Koziol, H., Bydlinski, P., Bollenberger, R. (eds.), op. cit. sub 10, s. 659; či Aichberger-Beig, D. in Gruber, M., Kalls, S., Müller, K., Schauer, M. (eds.), op. cit. sub 3, s. 68.

14 Obecně srov. Aichberger-Beig, D. in Gruber, M., Kalls, S., Müller, K., Schauer, M. (eds.), op. cit. sub 3, s. 73.

15 Zůstavitelovo nekonání, které vedlo k promlčení, patrně započítat nelze. Výjimečně by však bylo možné uvažovat o tom, že vznesení námitky promlčení v rámci rodiny není v souladu s dobrými mravy – tak tomu bývá zejména v případech tzv. jednání v rozporu s předchozím ujištěním – *contra factum proprium* (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2015, sp. zn. 25 Cdo 1937/2013).

Zdá se proto, že význam komentovaného ustanovení je spíše menší, ovšem nemuselo by tomu tak nutně být. Jeho extenzivní výklad by totiž mohl vést ke zmírnění některých důsledků plynoucích z uplynutí tříleté lhůty zakotvené v § 1660 odst. 2 o. z.[6] Zatím se však zdá, že praxe hodlá k analyzovanému ustanovení přistupovat spíše restriktivně.[7]

O podřazení toho kterého plnění pod režim správného ustanovení (tj. buďto § 1660 odst. 2, nebo § 1661 o. z.) rozhoduje primárně **účel, za kterým bylo dané plnění poskytnuto**. Tento účel musí být stanoven **již v době poskytnutí**.[8] To, že potomek posléze z vlastní vůle použije určité plnění získané od zůstavitele k účelu odpovídajícímu § 1661 o. z., proto samo o sobě nestačí.[9] Použil-li tedy nepominutelný dědic určité plnění, které mu zůstavitel poskytl bez účelového určení, např. k úhradě svých dluhů nebo na to, aby započal podnikat, **nevede to k tomu, že by takové plnění přešlo do režimu § 1661 o. z.**[10] **Naopak platí, že o zálohový příjem (tj. plnění dle § 1661 o. z.) se bude jednat ve všech případech, kdy je potomkovi např. vyplacena určitá částka za tím účelem**, aby začal podnikat, založil samostatnou domácnost apod., a to **bez ohledu na to, k čemu tento potomek danou částku nakonec použije**.[11] Lze proto říci, že o tom, jakou povahu bude mít to které plnění, rozhoduje **primárně zůstavitel** na základě své testovací autonomie.

2. CHARAKTERISTIKA PLNĚNÍ PODLE § 1661 O. Z.

2.1. SPOLEČNÉ RYSY

Důvodová zpráva charakterizuje konferendum dle komentovaného ustanovení jako *plnění tzv. do života*. Byť si pod tímto spojením každý dokážeme něco představit, jde o poněkud vágní charakteristiku, kterou je zapotřebí blíže rozvést. Úvodem lze říci, že těmto plněním je společné to, že se u nich předpokládá jejich povaha „zálohy na povinný díl", proto navrhuji je souhrnně nazývat **zálohovými příjmy** či zálohovým plněním (srov. v Rakousku používaný termín *„Vorempfänge"*).

I dle § 1661 stejně jako podle § 1660 o. z. mohou být započtena toliko plnění bezúplatná, potažmo smíšená darování.[12] Ani zde tak není možné započítat plnění poskytovaná z titulu plnění zákonné vyživovací povinnosti (byť by se jednalo o výživné v rozsahu přesahujícím odůvodněné potřeby oprávněného potomka).[13] Proto nelze započítat ani např. peněžní prostředky zapůjčené[14] zůstavitelem jeho dítěti na postavení domu, ledaže by posléze zůstavitel tomuto dítěti (bezúplatně) prominul dluh. Pohledávka zůstavitele ze zápůjčky bude tvořit aktivum pozůstalosti, nicméně zpravidla již bude promlčena.[15]

Všem plněním dle § 1661 o. z. je v zásadě společný určitý **zaopatřovací charakter** a dále též to, že mají potomkům **umožnit započetí ekonomicky nezávislého života**.[16]

To pochopitelně zcela neplatí o kategorii *úhrady dluhů zletilých potomků*, která k vytvoření úplné ekonomické nezávislosti potomka nevede. Lze ji však vnímat jako plnění, jež obnovuje hospodářskou nezávislost dítěte, takže i u ní lze říci, že jistý zaopatřovací charakter skýtá.[17]

Rakouská judikatura i převažující část rakouské doktríny z toho činí následující závěry, jež mohou být inspirativní i pro nás. Pokud má nepominutelný dědic již v době obdržení určitého plnění svůj **vlastní majetek, který je dostačující pro zajištění jeho potřeb**, budeme dané plnění hodnotit spíše jako **obecné darování** (tj. bude pro něj platit lhůta dle § 1660 odst. 2 o. z.), neboť v takových případech absentuje přítomnost zaopatřovacího charakteru.[18] Částečně odchylný přístup je uplatňován ve vztahu ke kategorii *úlevy v nákladech spojených s nástupem povolání či se započetím podnikání* [blíže srov. výklad níže v oddílu 2.2. písm. b)]. Pokud naopak má být dědic předmětným plněním zaopatřen – což může vyplývat přímo z předmětného právního jednání, popř. z okolností, za nichž k němu došlo – je pravděpodobnější, že se bude jednat o zálohový příjem dle § 1661 o. z.[19]

JUDr. Ondřej Drachovský
- doktorand na katedře občanského práva Právnické fakulty UK
- advokátní koncipient advokátní kanceláře ZVOLSKÝ ADVOKÁTI s. r. o.

Z historických pramenů by se mohlo zdát, že předmětnému ustanovení podléhají toliko plnění drobnějšího charakteru. Zeiller[20] totiž ve svém komentáři vyjmenovával např. nábytek, vojenské vybavení, příspěvek na cestovní výdaje spojené s dojížděním do práce apod. Pozdější rakouská judikatura však ukazuje, že **plněním ve smyslu § 1661 o. z. může být i nemovitá věc**.[21]

2.2. JEDNOTLIVÁ PLNĚNÍ PODLE § 1661 O. Z.

a) Úleva v nákladech se založením samostatné domácnosti a se založením manželského či obdobného soužití

I zde platí, že režim předmětného plnění závisí **na účelu jeho poskytnutí** – není tedy rozhodující povaha předmětné bezúplatné dispozice či její předmět (může se tedy jednat i o nemovité věci a další významnější majetkové hodnoty). Typicky sem budou spadat plnění poskytnutá u příležitosti sňatku, včetně těch, která byla poskytnuta bezformálně (netřeba však dlouze vysvětlovat možná důkazní úskalí spojená s takovými plněními). Lze shrnout, že pojmem *„úleva v nákladech spojených se založením majetkového či obdobného soužití"* rozumíme jakoukoli podporu majetkové povahy poskytovanou potomkovi v souvislosti s manželstvím, registrovaným partnerstvím, jakož i dlouhodobějším neformalizovaným společným soužitím s jinou osobou (jinými osobami), jejichž účelem je snížení nákladů daného potomka, jež jsou s takovými soužitími spojeny.[22]

Pod pojem *„úleva v nákladech spojených se založením samostatné domácnosti"* dle mého názoru musíme řadit zejména zajištění či pomoc se zajištěním tzv. startovního bydlení. Bude se jednat o všechna plnění poskytovaná dětem, která jim mají usnadnit start jejich kariéry – ať již se bude jednat o úhradu (části) nájemného, poskytnutí (částečně) bezúplatného užívacího práva k nemovité věci vlastněné zůstavitelem, případně darování nemovité věci či finančních prostředků na pořízení nemovité věci či její financování. Konečně sem patrně můžeme řadit i majetkovou hodnotu zástavního práva, které si zůstavitel nechá zřídit na své nemovitosti proto, aby jeho potomek získal úvěr na své startovní bydlení.

b) Úleva v nákladech spojených s nástupem povolání či se započetím podnikání

Společným účelem plnění z této kategorie je pomoc potomkovi s budováním samostatné ekonomické existence. Půjde tedy zejména o jakékoli (částečně) bezúplatné plnění, jež zůstavitel poskytl nepominutelnému dědici za účelem zahájení jakékoli profesní činnosti. Domnívám se navíc, že bychom k této skupině plnění neměli přistupovat dogmaticky a měli bychom do ní zahrnout obecně jakékoli plnění poskytnuté bezúplatně pro profesní účely, včetně příspěvku na rozšíření či modernizaci **již existující podnikatelské činnosti**.

K témuž postupně dospěla i rakouská judikatura, která vykládá předmětnou kategorii extenzivně, když do ní řadí i bezúplatná plnění poskytnutá **za účelem pokračování v podnikání či za účelem jeho rozvoje**.[23] Právní věta OGH

16 Srov. již von Zeiller, F. *Commentar über das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch für die gesammten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie. Zweyter Band, Zweyte Abtheilung*. Wien; Triest: Geistingers Verlagshandlung, 1812, s. 809; či Aichberger-Beig, D. in Gruber, M., Kalls, S., Müller, K., Schauer, M. (eds.), op. cit. sub 3, s. 67.

17 Srov. Aichberger-Beig, D. in Gruber, M., Kalls, S., Müller, K., Schauer, M. (eds.), op. cit. sub 3, s. 67.

18 Srov. Scheuba, E. in Gruber, M., Kalls, S., Müller, K., Schauer, M. (eds.), op. cit. sub 3, s. 243 (včetně děl citovaných tamtéž v pozn. pod čarou č. 412); či rozhodnutí OGH ze dne 9. 9. 1986, sp. zn. 2 Ob 609/86.

19 Srov. Scheuba, E. in Gruber, M., Kalls, S., Müller, K., Schauer, M. (eds.), op. cit. sub 3, s. 243 (včetně děl citovaných tamtéž v pozn. pod čarou č. 413).

20 Srov. von Zeiller, F., op. cit. sub 16, s. 810.

21 Srov. např. rozhodnutí OGH ze dne 24. 11. 1966, sp. zn. 1 Ob 279/66; ze dne 9. 7. 1997, sp. zn. 3 Ob 47/97a; či ze dne 9. 9. 1986, sp. zn. 2 Ob 609/86, kde sice převod nemovitostí nakonec jako zálohové plnění kvalifikován nebyl, ne však proto, že by se jednalo o nemovitou věc, ale proto, že absentoval zaopatřovací charakter plnění. Nemovité věci totiž byly *in concreto* převáděny zejména **jako odměna za to, že se obdarovaný nepominutelný dědic podílel na jejich rekonstrukci**.

22 Srov. Aichberger-Beig, D. in Gruber, M., Kalls, S., Müller, K., Schauer, M. (eds.), op. cit. sub 3, s. 68.

23 Srov. rozhodnutí z 21. 9. 2006, sp. zn. 2 Ob 40/06f, v němž OGH jako zálohový příjem posoudil poskytnutí finančních prostředků synovi na rozvoj podnikání, třebaže ten v té době

č. RS0121354, přiléhavá i v kontextu naší právní úpravy, zní: *„Plnění, která se započítávají dle § 788 ABGB (u nás § 1661 o. z.), jsou uvedena taxativně. Pojem ‚započetí' je však zapotřebí vykládat extenzivně. Povinnost strpět započtení tedy existuje i v případě, kdy určité bezúplatné plnění nebylo poskytnuto za účelem ‚započetí', ale za účelem pokračování v již existující podnikatelské činnosti či investice do ní."*[24]

Můžeme sem řadit nejen peněžitá darování poskytnutá k daným účelům, ale kupř. také převod vlastnického práva ke kancelářským prostorám, zřízení bezúplatného užívacího (a požívacího) práva k takovým prostorám či slevu na nájemném za jejich užívání apod.

Naopak vyloučeny budou v zásadě veškeré uhrazené náklady spojené se vzděláváním a odbornou přípravou na budoucí povolání, neboť takovéto úhrady budou povětšinou představovat plnění zákonné vyživovací povinnosti.[25] K jejich započtení bychom mohli přistoupit pouze tehdy, pokud budou poskytnuty potomkovi, který již získal schopnost samostatně se živit (půjde např. o potomka, který je notářským koncipientem, jemuž rodiče zaplatí studium programu LL.M. na zahraniční univerzitě).[26]

c) Úhrada dluhů zletilého potomka

Započtení zde podléhají pouze taková plnění, která byla poskytnuta potomkům přímo za účelem splácení dluhů. Nepatří sem tedy jiná plnění, jež mají za účel splácení dluhů toliko usnadnit (např. shora zmíněné právo bezúplatného užívání zůstavitelova bytu). Předmětný dluh musí vzniknout až po dosažení zletilosti. Vzhledem k pojetí svéprávnosti v o. z. a jejímu možnému nabytí před dovršením osmnáctého roku bychom však mohli uvažovat nad teleologickou extenzí komentovaného ustanovení i na úhradu dluhů nezletilého, avšak plně svéprávného dědice,[27] a naopak nad teleologickou redukcí ve vztahu k úhradě dluhů vzniklých potomku, který je sice zletilý, ovšem je ve svéprávnosti omezen. Patrně bychom však narazili na hranici *legis lata* a meze dotváření práva, neboť komentované ustanovení i důvodová zpráva v tomto ohledu hovoří jasně.[28]

Do této kategorie naopak **nepatří prominutí dluhu**, který měl nepominutelný dědic vůči zůstaviteli (např. z titulu zápůjčky či úvěru),[29] a patrně ani úhrada dluhů, k níž došlo po smrti potomka, neboť u nich nelze dovodit zaopatřovací charakter.[30, 31] Obdobně je literaturou odmítána eventualita analogické aplikace na úhradu dluhů nezletilého potomka.[32, 33] Třebaže úhrada dluhů nepominutelného dědice po jeho smrti již patrně nepodléhá režimu tohoto ustanovení, mohli bychom k jejímu započtení přesto přistoupit, a to za předpokladu, že by po tomto předemřelém potomku dědili jeho potomci, kteří by vstupovali do jeho práva na povinný díl po zůstaviteli [neboť předmětné dluhy se v důsledku univerzální sukcese staly jejich dluhy; to se však v případě posuzovaném OGH (sp. zn. 2 Ob 646/84) nestalo, neboť pozůstalost byla předlužená].

Rakouská doktrína se navíc většinově kloní k tomu, že povinnost strpět započtení vzniká toliko tehdy, **neexistuje-li žádné právo regresu vůči potomkovi, jehož dluh byl uhrazen**.[34] S tímto názorem souhlasím. Lze tak podle mého říci, že abychom to, co zůstavitel použil na úhradu dluhů zletilého potomka, posoudili jako zálohové plnění, musí k takovému plnění dojít s darovacím úmyslem *(cum animo donandi)*, nikoli s úmyslem získat právo regresu *(cum animo credendi)*.

3. MOŽNOST ZŮSTAVITELE OVLIVNIT OKRUH ZAPOČITATELNÝCH PLNĚNÍ

Hlavní rozdíl mezi plněními v režimu § 1660 a plněními dle § 1661 o. z. tkví v tom, že pro plnění dle posléze uvedeného ustanovení **zásadně neplatí jejich omezení jakoukoli**

již podnikal po dobu více než pěti let. Tento právní názor byl následován např. rozhodnutím OGH ze dne 8. 8. 2007, sp. zn. 9 Ob 27/07x. Souhlasně např. Scheuba, E. in Gruber, M., Kalls, S., Müller, K., Schauer, M. (eds.), op. cit. sub 3, s. 233. Ještě před vydáním citovaných rozhodnutí dospívá k témuž závěru např. Umlauft, M., op. cit. sub 9, s. 28.

24 Srov. již Rouček, F. in Rouček, F., Sedláček, J. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl III*. Praha: V. Linhart, 1936, s. 472.

25 Srov. Umlauft, M., op. cit. sub 9, s. 28; Eccher, B. B*ürgerliches Recht. Band VI: Erbrecht.* 4. Auflage. Wien, New York: Springer, 2010, s. 118; Aichberger-Beig, D. in Gruber, M., Kalls, S., Müller, K., Schauer, M. (eds.), op. cit. sub 3, s. 68; či Egger, P. in Schwimann, M. a kol., op. cit. sub 12, s. 508.

26 Srov. též Gschnitzer, F. *Erbrecht*. Wien: Springer Verlag, 1964, s. 69, podle něhož sem lze zahrnout i náklady na odborné vzdělávání, pokud jejich plnění podstatně přesáhlo rámec vyživovací povinnosti.

27 Závěr o správnosti takové extenze zastává Kittel, D. in Petrov, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1702. Opačně soudí Svoboda, J. in Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720)*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 452.

28 K pojmu hranice *legis lata* srov. Melzer, F. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 232–234. Srov. též nález Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2014, sp. zn. III. ÚS 2264/13.

29 Srov. rozhodnutí OGH ze dne 27. 9. 1933, sp. zn. 3 Ob 827/33.

30 Srov. rozhodnutí OGH ze dne 6. 5. 1986, sp. zn. 2 Ob 646/84.

31 Jak plyne z rozhodnutí OGH ze dne 6. 5. 1986, sp. zn. 2 Ob 646/84; souhlasně např. Apathy, H. in Koziol, H., Bydlinski, P., Bollenberger, R. (eds.), op. cit. sub 10, s. 658; kriticky Umlauft, M., op. cit. sub 9, s. 29 ff.

32 Srov. Egger, P. in Schwimann, M. a kol., op. cit. sub 12, s. 508. Shodně již von Zeiller, F., op. cit. sub 16, s. 811.

33 Srov. však slova návrhu z roku 1937: *„Komise shledala spravedlivým, aby se předpis týkal stejně dluhů dítěte zletilého jako dluhů dítěte nezletilého, při čemž slovo ‚dluh' zahrnuje i závazky vzniklé ex delicto nebo quasi ex delicto"* (Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník. Praha: Národní shromáždění ČSR, 1937, s. 30).

34 Srov. Umlauft, M., op. cit. sub 9, s. 30; Aichberger-Beig, D. in Gruber, M., Kalls, S., Müller, K., Schauer, M. (eds.), op. cit. sub 3, s. 68; či Rouček, F. in Rouček, F., Sedláček, J., op. cit. sub 24, s. 472.

lhůtou. I zde však platí, že zůstavitel může určitou lhůtu stanovit, nesmí se tak ovšem stát na úkor ostatních nepominutelných dědiců.[35]

Vedle shora uvedeného je zůstavitel ve stanovení délky lhůty omezen rovněž komentovaným ustanovením, které v kombinaci s jasným vyjádřením historického zákonodárce v důvodové zprávě **neumožňuje stanovit lhůtu, která by byla kratší než tři roky**.[36] Třebaže taková právní úprava není příliš smysluplná, nemůže zůstavitel prominout (zakázat) provedení započtení ohledně jakýchkoli plnění.[37] Je však patrně možné s ohledem na princip testovací autonomie posoudit zůstavitelův zákaz započítat plnění, k němuž došlo dříve než tři roky před zůstavitelovou smrtí (či jeho projev vůle, že se takové zálohové plnění započítat nemá), jako závěť či dovětek, jímž zůstavitel danému potomkovi zůstavil, resp. spíše **odkázal, povinný díl** (podle § 555 odst. 1 o. z. či na základě konverze právního jednání dle § 575 o. z.).

4. K § 1661 ODST. 2 O. Z. – ZAPOČTENÍ TOHO, CO DOSTALI POTOMKOVI RODIČE

Je nešťastné, když zákon pro vyjádření téhož jevu používá různou terminologii. O to horší je, pokud se tak stane ve dvou ustanoveních, která na sebe bezprostředně navazují. Právě popsaný jev se týká též § 1661 odst. 2 o. z., podle něhož se *„potomkovi, který vstupuje na místo svého předka, […] započte na povinný díl i to, co takto dostali od zůstavitele jeho rodiče, na jejichž místo vstupuje“*. Domnívám se, že z pouhého použití výrazu „rodiče“ nemůžeme usuzovat na to, že by se v analyzovaném ustanovení nacházelo nesystémové pravidlo, které by nerespektovalo reprezentační zásadu, jež prostupuje celým dědickým právem. **Zásadu reprezentace navíc indikuje použití slov *„na jejichž místo vstupuje“***.[38] Nepominutelným dědicem je dítě zůstavitele, případně dítě tohoto dítěte, které vstupuje na jeho místo. Manžel dítěte, tj. osoba vůči zůstaviteli sešvagřená, nepominutelným dědicem není, a proto není možné, aby jakýkoli potomek vstupoval do postavení tohoto manžela.

Dále platí, že abychom mohli určité plnění započítat jako zálohový příjem, musí toto plnění souviset s právem na povinný díl.[39] Takové právo však manžel zůstavitelova potomka za žádných okolností nemá. Proto pravidlo obsažené v § 1661 odst. 2 o. z. odpovídá reprezentačnímu pravidlu obsaženému v § 1660 odst. 2 o. z. *in fine*.

Lze tedy shrnout, že pokud **daný rodič není v postavení (potenciálního) příjemce povinného dílu, je vyloučena kvalifikace určitého plnění jako zálohového příjmu, a tedy rovněž jeho započtení vůči zůstavitelovým vzdálenějším předkům** ve smyslu § 1661 odst. 2 o. z.[40]

Odst. 2 zkoumaného ustanovení však patrně můžeme vyložit v tom smyslu, že pokud rodiče potomka s právem na povinný díl obdrží započitatelné plnění **do společného jmění manželů**, měla by se započítat **celá hodnota** takového plnění, a tedy nikoli pouze (hypotetický) podíl zůstavitelova potomka, do jehož práva na povinný díl je vstupováno.

5. ZÁVĚREČNÉ POZNÁMKY

Účelem tohoto článku bylo komplexně pojednat o otázkách, které se nabízejí v souvislosti s § 1661 o. z. Na pozadí závěrů diskusí v sousedním Rakousku, kde před rokem 2017 pracovali s podobnou právní úpravou, jsem se snažil poukázat na to, že si zmíněné ustanovení zaslouží více pozornosti, než kolik se mu v dosavadních odborných pojednáních i v aplikační praxi dostává.

Správná kvalifikace plnění, tj. zda se má jednat o předmět započtení dle § 1661 či dle § 1660 odst. 2 o. z., je stěžejní, a to z toho důvodu, že pro plnění dle § 1661 o. z. neplatí časové omezení započitatelnosti na tři roky před zůstavitelovou smrtí. V klíčové části 2 tohoto příspěvku proto blíže rozvádím, jaká konkrétní plnění bychom měli zařadit do jednotlivých kategorií vyjmenovaných v § 1661 odst. 1 o. z.

Věřím a doufám, že tento článek pomůže přesvědčit alespoň některé ze čtenářů k zamyšlení nad výkladem § 1661 o. z., popř. že některým z nich pomůže s řešením některých konkrétních problémů, jimž musí ve své praxi čelit. ■

35 Výslovně k možnosti prominout provedení započtení zálohových příjmů v právním jednání splňujícím formální náležitosti závěti srov. Umlauft, M., op. cit. sub 9, s. 57 ff; Apathy, H. in Koziol, H., Bydlinski, P., Bollenberger, P. (eds.), op. cit. sub 10, s. 658; či Scheuba, E. in Gruber, M., Kalls, S., Müller, K., Schauer, M. (eds.), op. cit. sub 3, s. 234.

36 Dle důvodové zprávy se započtení dle § 1661 o. z. provede *„bez zřetele k tomu, zda k takovému plnění došlo v posledních třech letech před zůstavitelovou smrtí, anebo dříve. **Pro starší dobu** se však ze zřejmých důvodů umožňuje, aby zůstavitel takové započtení zakázal.“*

37 Spíše opačně Kittel, D. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol., op. cit. sub 27, s. 1702; shodně Šešina, M., Wawerka, K. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol., op. cit. sub 1, s. 416.

38 O reprezentaci v tomto kontextu hovoří též Gschnitzer, F., op. cit. sub 26, s. 91.

39 Srov. též rozhodnutí OGH ze dne 6. 5. 1986, sp. zn. 2 Ob 646/84.

40 Shodně Kittel, D. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol., op. cit. sub 27, s. 1702; opačně Šešina, M., Wawerka, K. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol., op. cit. sub 1, s. 416; či Svoboda, J. in Fiala, R., Drápal, L. a kol., op. cit. sub 27, s. 452.

Ad Notam 2/2022

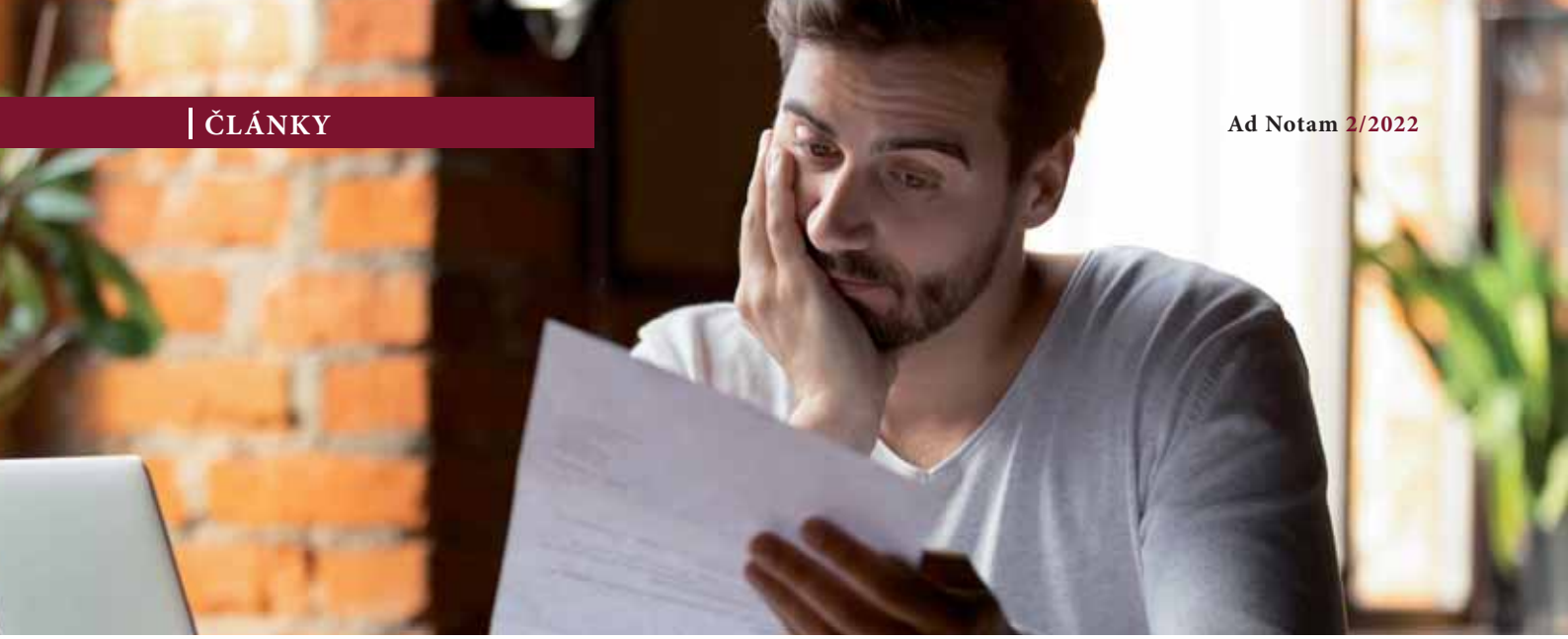

Ke vztahu prominutí činu zakládajícího dědickou nezpůsobilost a vydědění pro dědickou nezpůsobilost

PŘÍSPĚVEK SE BUDE SNAŽIT ODPOVĚDĚT NA SPORNÉ OTÁZKY VZTAHU PROMINUTÍ ČINU ZAKLÁDAJÍCÍHO DĚDICKOU NEZPŮSOBILOST (§ 1481 OZ) A VYDĚDĚNÍ DĚDICKY NEZPŮSOBILÉHO POTOMKA (§ 1646 ODST. 2 OZ). JE MOŽNÉ VYDĚDIT DĚDICKY NEZPŮSOBILÉHO POTOMKA, I KDYŽ MU JIŽ BYL ČIN PROMINUT? MŮŽE BÝT TAKOVÝ POTOMEK ZKRÁCEN POŘÍZENÍM PRO PŘÍPAD SMRTI NA POVINNÉM DÍLU, RESP. MŮŽE MU ZŮSTAVITEL PROMINOUT POUZE „ČÁSTEČNĚ"? A POKUD DOŠLO K JEHO VYDĚDĚNÍ, POSTAČUJE POZDĚJŠÍ PROMINUTÍ, NEBO MUSÍ DOJÍT TAKÉ KE ZRUŠENÍ PROHLÁŠENÍ O VYDĚDĚNÍ?

doc. JUDr. Ondřej Horák, Ph.D.

„V záležitostech veřejných má největší váhu zákon, v soukromých závěť." M. T. Cicero

I. ÚVODEM

Příspěvek se zaměřuje na charakter prominutí činu, který dědice vylučuje z dědického práva (činí ho dědicky nezpůsobilým), a související sporné otázky při vydědění dědicky nezpůsobilého potomka (§ 1646 odst. 2 OZ).[1] Navazuje přitom na článek, který se týkal především způsobu prominutí činu, který dědice vylučuje z dědického práva.[2]

Zatímco problematice charakteru prominutí nebyla dosud v naší literatuře (mimo kvalifikační práce[3]) věnována bližší pozornost, ke vztahu prominutí a vydědění dědicky nezpůsobilého se v samostatném příspěvku vyjádřil V. Bednář, bohužel bez zohlednění zahraniční literatury.[4]

Předně je důležité uvést, že vztah prominutí a vydědění pro dědickou nezpůsobilost není možné řešit bez ujasnění si charakteru prominutí, pokud nemají mít výsledky našich úvah nahodilý charakter. Inspirativní pro nás může být zejména spřízněná rakouská literatura, která tuto problematiku promýšlí dlouhodobě.

II. CHARAKTER PROMINUTÍ

Charakter (právní povaha) prominutí činu, který zakládá dědickou nezpůsobilost (vylučuje z práva na pozůstalost, odkaz i povinný díl), patří k výkladově nejspornějším otázkám dědického práva. Půjde zejména o řešení a) způsobilosti promíjejícího, b) odvolatelnosti, a c) podmínitelnosti prominutí.

Rakouská, německá i domácí literatura se shodují na osobním charakteru prominutí a s tím spojené nezastupitelnosti a nepřevoditelnosti, liší se v názoru na odvolatelnost a podmínitelnost, sporný je také stupeň způsobilosti k právnímu jednání (svéprávnosti).

1 Ke vztahu dědické nezpůsobilosti a vydědění srov. Talandová, I. Vydědění dědicky nezpůsobilého potomka. *Ad Notam*, 2019, č. 2, s. 3–6.

2 Horák, O. Poslední pořízení jako výslovné prominutí činu zakládajícího dědickou nezpůsobilost? *Ad Notam*, 2019, č. 1, s. 3–6.

3 Srov. Příkopa, V. *Vydědění a dědická způsobilost*. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci 2012, zvl. s. 43 a násl., a Karhanová, L. *Dědická nezpůsobilost a vydědění*. Rigorózní práce. Západočeská univerzita v Plzni 2017, zvl. s. 80 a násl.

4 Bednář, V. Vydědění pro dědickou nezpůsobilost. *Bulletin advokacie*, 2020, č. 11, s. 41–43, dostupný též z: https://advokatnidenik.cz/2020/12/04/vydedeni-pro-dedickou-nezpusobilost/.

V rakouské literatuře existují tři názorové proudy, jak chápat právní povahu prominutí.[5]

Může se jednat o:

1) dědicko-právní projev vůle *(erbrechtliche Willenserklärung)*, což zastávají Kralik, Eccher a Likar-Peer (u nás Mikeš-Záturecký-Bébr, nověji Kittel);
3) sdělení vůle *(Willensmitteilung)* – Welser a Koziol/Welser/Zöchling-Jud (u nás zřejmě Šešina);
3) výraz vnitřního stavu *(innere Tatsache des Seelenlebens)* – Handl a Weiss (u nás zřejmě Rouček).

Podle první skupiny by mělo prominutí povahu právního jednání, podle druhé faktického jednání (tzv. právního činu v užším smyslu), podle třetí vnitřního procesu: ad 1) z dědicko-právního projevu vůle by vyplývala odvolatelnost, podmínitelnost a pořizovací způsobilost;[6] ad 2) ze „sdělení vůle" neodvolatelnost a (zřejmě) by dostačovalo jen uvědomování si svého jednání;[7] ad 3) neřeší se odvolatelnost či podmínitelnost, spíše to, zda byl „proces odpuštění" ke dni smrti zůstavitele dovršen (ve svých důsledcích by to odpovídalo řešením první skupiny).

doc. JUDr. Ondřej Horák, Ph.D.
- docent na katedře teorie práva a právních dějin Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

Rakouská literatura se většinově kloní ke kvalifikaci prominutí jako dědicko-právního projevu vůle. V českých podmínkách by toto řešení ještě mělo být posíleno požadavkem na „výslovnost" prominutí a také tím, že prominutí bude v praxi nejčastěji zřejmě uskutečňováno v rámci pořízení pro případ smrti. Proti dědicko-právnímu charakteru prominutí by mohlo být namítáno, že se s prominutím staronově setkáváme také u odvolání daru pro nevděk (§ 2072 odst. 1 OZ). Ovšem i takové prominutí lze chápat jako právní jednání, resp. jako následné vzdání se práva odvolat dar (viz § 2076 OZ).[8]

U prominutí charakteru dědicko-právního jednání se nabízí otázka, zda by mělo zahrnovat také úmysl vyvolat právní následky (v podobě odstranění dědické nezpůsobilosti), jako je tomu v případě odvolání závěti (§ 1577 a násl., resp. u odvolání mlčky podle § 1578 odst. 2 OZ). Domnívám se, že v tomto případě není nutné „zrušovací úmysl" zjišťovat, ale právní následek vzniká i bez vědomosti o jeho důsledcích. Jedním z důvodů by mohlo být, že také právní účinky činů zakládajících dědickou nezpůsobilost nastupují přímo ze zákona. Naopak u odvolání závěti jde o jednání zůstavitele rušící projev vůle. Považuji však (v souladu s principem autonomie vůle) za možné, že zůstavitel sice osobě, které by jinak náleželo dědické právo, promine čin v osobní (mezilidské) rovině, ale bez dědicko-právních důsledků (v tomto případě by však musel tento svůj úmysl projevit).

III. VYDĚDĚNÍ DĚDICKY NEZPŮSOBILÉHO POTOMKA

Na posouzení charakteru prominutí navazuje řešení řady dalších sporných otázek, v tomto článku se však omezím pouze na vztah prominutí a vydědění dědicky nezpůsobilého potomka (§ 1646 odst. 2 OZ). Vycházím přitom z chápání prominutí jako dědicko-právního projevu vůle (viz výše).

1) Je možné vydědit dědicky nezpůsobilého potomka, i když mu již byl čin prominut?
2) Může být dědicky nezpůsobilý potomek zkrácen pořízením pro případ smrti na povinném dílu, resp. může mu být prominuto pouze „částečně"?
3) Pokud došlo k vydědění dědicky nezpůsobilého potomka, postačuje pozdější prominutí, nebo musí dojít také ke zrušení prohlášení o vydědění (§ 1649 OZ)?

Před řešením uvedených otázek je nutné (kromě určujícího principu autonomie vůle) zmínit ještě zásadu, že se dědické poměry posuzují k době dědického nápadu, resp. smrti zůstavitele, což se týká dědické nezpůsobilosti i vydědění.[9] Dále se domnívám, že

5 Blíže: Likar-Peer, G. M. Komentář k § 540. In: Fenyves, A., Kerschner, F., Vonkilch, A. a kol. *Klang Kommentar ABGB §§ 531–551*. 3. Auflage. Wien: Verlag Österreich, 2016, s. 236 a násl., zvl. s. 270–275 a 297–299.

6 Eccher, B. Komentář k § 540. In: Kodek, G., Schwimann, M. (eds.) *ABGB. Praxiskommentar. Bd. 3. §§ 531–858*. 4. Auflage. Wien: LexisNexis, 2013, s. 28–29.

7 Welser, R. Komentář k § 540. In: Rummel, P., Lukas, M. (eds.). *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch. Teilband §§ 531–824 ABGB (Erbrecht)*. 4. Auflage. Wien: Manz, 2014, s. 20.

8 Srov. Janoušek, M. Komentář k § 2076. In: Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 2107. Tak to vykládá také část rakouské literatury, např. Parapatits, F. Komentář k § 949. In: Kodek, G., Schwimann, M. (eds.). *ABGB. Praxiskommentar. Bd. 3. §§ 859–1089*. 4. Auflage. Wien: LexisNexis, 2014, s. 1188.

9 Probíraného tématu se to sice dotýká jen okrajově, přesto považuji za důležité zareagovat na jedno netradiční řešení V. Bednáře (op. cit. sub 4, s. 43): „V odborné literatuře je dominantní názor, že **po smrti zůstavitele může být naplněn jen jeden ze dvou důvodů dědické nezpůsobilosti** stanovený v § 1481 o. z. Tím důvodem je **zavrženíhodný čin proti poslední vůli zůstavitele**. Kdežto u činu povahy trestného činu je dovozováno, že musí být spáchán nejpozději k okamžiku zůstavitelovy smrti. Toto rozlišení však nemá žádnou oporu v zákonné úpravě a nedává ani racionální smysl. Jestliže v obou případech má dědická nezpůsobilost zásadně nastat bez nutnosti zůstavitelova vědomí o spáchání takového činu a činy proti poslední vůli mohou být spáchány až po zůstavitelově smrti, pak se klade otázka, proč by nemohl být i druhý z činů vedoucích k dědické nezpůsobilosti spáchán až po zůstavitelově smrti. ... Dle mého názoru by **však i tyto činy měly vést k dědické nezpůsobilosti a mělo by být možné dědice z dědické způsobilosti vyloučit**. V zásadě není rozdíl mezi tím, že se dědic pokusí získat výhodu tím, že např. podvrhne poslední vůli, aby z ní získal pro sebe výhodu, nebo pokud se dědic po smrti zůstavitele dopustí podvodu např. tím, že přihlásí do pozůstalostního řízení své neexistující pohledávky ve snaze zkrátit ostatní dědice na jejich dědictví. Přesto je dosud na oba dědicovy činy nahlíženo odlišně, a to bez výslovné právní úpravy a bez racionálního důvodu. Oba důvody pro dědickou nezpůsobilost by měly dědickou nezpůsobilost dědice způsobit tehdy, pokud budou namítnuty kdykoliv, kdy lze uplatňovat ochranu oprávněného dědice. Ta sice není nově upravena v zákoně výslovně, ale je třeba vycházet z pravidel o držbě a promlčení." Česko-rakouská literatura však pro toto rozlišování racionální zdůvodnění našla (blíže Likar-Peer, G. M., op. cit. sub 5, zvl. s. 257–261 a 292–293). Oba případy dědické nezpůsobilosti sice nastávají i bez vědomosti zůstavitele, ale z hlediska ochrany jeho

zájmů se zásadně liší – zatímco v případě zavrženíhodného činu proti zůstavitelově poslední vůli to je přímý zásah do autonomie vůle zůstavitele, v případě činu povahy úmyslného činu vůči nejbližší rodině to je zásah nepřímý, kdy právní úprava nějakou vůli zůstavitele presumuje (ale současně prostřednictvím prominutí umožňuje vyloučení z dědického práva zvrátit, což však po smrti již možné není). Rozdílnost obou případů by se ještě zvýraznila v situaci, kdy bychom dědickou nezpůsobilost chtěli namítat „kdykoliv, kdy lze uplatňovat ochranu oprávněného dědice" a tato ochrana by byla stejně jako u vlastnického práva nepromlčitelná, jak uvádí důvodová zpráva k § 614 o. z. a v návaznosti na ni většina současných autorů (ke spornému charakteru žaloby oprávněného dědice a provázané otázce vydržení viz zevrubný článek Plašil, F., Talandová, I., Talanda, A. Žaloba oprávněného dědice. *Bulletin advokacie*, 2020, č. 1–2, s. 30–38, dostupné z: https://advokatnidenik.cz/2020/03/03/zaloba-opravneneho-dedice/, v němž autoři naopak dovozují, že se žaloba oprávněného dědice podle § 189 odst. 2 z. ř. s. promlčuje, a to v subjektivní tříleté a objektivní desetileté lhůtě).
Přesto má Bednářova úvaha jisté *ratio*, přičemž pro nás může být opět inspirativní tradiční (Pfaff/Hofmann) i současná (Jud) rakouská literatura (blíže Likar-Peer, G. M., op. cit. sub 5, zvl. s. 288 a 292–293, pozn. 431; Welser, R. *Der Erbrechts-Kommentar. §§ 531–824 ABGB*. Wien: Manz, 2019, s. 34). Pro modifikaci zásady, že se mají dědické poměry posuzovat k době smrti zůstavitele, a k zásahu do již nabytých práv, však musí existovat důležité teleologické důvody, které v případě úmyslného trestného činu spáchaného s větším časovým odstupem proti někomu z nejbližší rodiny zůstavitele nebudou naplněny (pokud dovedeme Bednářovu myšlenku *ad absurdum*, skutečně by měly obě děti zůstavitele, které se několik let po jeho smrti porvou na rodinné oslavě a ublíží si na zdraví, přijít o dědictví ve prospěch vzdálenějších příbuzných nebo státu?). Jiná by ovšem byla situace, pokud by šlo o úmyslný trestný čin související s pozůstalostí (např. zatajení, zpronevěra, zničení či krádež věci náležející do pozůstalosti, protiprávní dispozice s penězi na účtu s úmyslem se obohatit) a pozůstalostním řízením (např. přihlášení neexistující pohledávky), které *de facto* také zasahují do autonomie vůle zůstavitele.
K problematice se ještě vrátíme v samostatném článku, kde podrobně rozebereme nejnovější příspěvek k tématu: Bednář, V. Dědická nezpůsobilost – jak je to s okamžikem naplnění skutkové podstaty. *Bulletin advokacie*, 2021, č. 12, s. 36–38, dostupný též z: https://advokatnidenik.cz/2022/01/02/dedicka-nezpusobilost-jak-je-to-s-okamzikem-naplneni-skutkove-podstaty/.
Autor tam přichází s novým historicko-srovnávacím argumentem, který by měl podporovat jeho tezi, a to argument genezí *ABGB*: „Původní úprava v obecném zákoníku občanském vycházela z toho, že dědicky nehodným je ten, kdo se dopustil zločinu proti zůstaviteli" (s. 37). Toto však nebyla původní úprava *ABGB* (ta naopak zahrnovala také děti, rodiče a manžela, tedy v zásadě jako dnes), ale úprava ve znění 3. dílčí novely z roku 1916, kde byl okruh osob pod vlivem německého BGB zúžený pouze na zůstavitele.

10 V domácí literatuře zřejmě převažuje názor, že prominutí je neodvolatelné (Rouček, Holub, Mikeš, Šešina). V rakouské literatuře je otázka sporná (srov. Likar-Peer, G. M., op. cit. sub 5, s. 283–284 a 299).

11 V. Bednář k tomu uvádí (op. cit. sub 4, s. 42, zvýraznil OH): „Dokud je zůstavitel naživu, tak sice dědic může naplnit předpoklady, ale dědicky nezpůsobilým zatím není, tím se stane až po zůstavitelově smrti. Je tomu tak proto, že dědickou nezpůsobilostí dochází k vyloučení z dědického práva. Dědické právo pak dle § 1479 o. z. vzniká smrtí zůstavitele. Je proto třeba ust. § 1646 odst. 2 o. z. vykládat tak, aby mohlo **být dosaženo jeho smyslu a účelu**. To znamená, že pro možnost vydědění potomka postačí, pokud se dopustí činu, který vede k dědické nezpůsobilosti, a **není proto rozhodné, zda zůstavitel čin výslovně promine**. Prominutím zůstavitel **pouze vyloučí důsledky dědické nezpůsobilosti**, avšak **důsledky vydědění zůstanou zachovány**." Argument v pochybnostech by se mělo volit spíše řešení, které předchází případným sporům (zvl. možného antedatování vydědění, viz ad 1 a 3).

Ad 1) V případě odvolatelnosti prominutí, která vyplývá z charakteru dědicko-právního projevu vůle, by mělo být i přes výslovné prominutí možné potomka následně vyloučit z práva na povinný díl či ho v jeho právu zkrátit, a to (teoreticky) i opominutím v pořízení pro případ smrti (§ 1651 odst. 2 OZ).[10] K stejnému řešení, ovšem s odlišným zdůvodněním, dochází také V. Bednář.[11]

Ad 2) V návaznosti na Muzikáře[12] (obdobně Příkopa či Bednář, ovšem každý s odlišnou argumentací[13]) se domnívám, že může být dědicky nezpůsobilému potomkovi přiděleno méně, než by činil jeho povinný díl. Vyplývá to nejen z pojmového vymezení vydědění (§ 1646 odst. 1 OZ), ale zejména z principu autonomie vůle – pokud je možné vydědit či prominout zcela, tím spíše by mělo být možné prominout částečně *(argumentum a fortiori)*. Konvenuje to nejen dědicko-právnímu charakteru prominutí, ale i jeho běžnému (společenském) významu – nikdo nás nenutí něco prominout buď zcela, nebo vůbec.

„Částečné" prominutí (umožňující nabýt méně než povinný díl, ať už v podobě dědického podílu, nebo odkazu) by se vztahovalo i na dědění ze zákona (pokud by nedědili testamentární dědicové, dědil by částečně vyděděný potomek), což dovodil již (za předchozí úpravy) Muzikář.[14] Uvedené řešení navazuje na podrobnou argumentaci, podle níž by povolání za dědice nebo odkazovníka dědicky nezpůsobilého potomka, jehož čin byl zůstaviteli znám, mělo být vykládáno jako výslovné prominutí podle § 1481 OZ.[15]

Ad 3) Šešina, Svoboda a Klička, všichni zřejmě v návaznosti na komentář Rouček-Sedláček,[16] zastávají názor, že nedostačuje výslovné odpuštění, ale musí se zrušit také prohlášení o vydědění.[17] Stejný pohled převažoval (za původní úpravy) také v rakouské literatuře (Ehrenzweig, Weiss, Kralik, Welser).[18]

V tomto případě však podle mého názoru není nutné následovat česko-rakouskou tradici – jednak máme nově požadavek výslovného prominutí (podle *ABGB* dostačuje konkludentní), jednak je také jinak formulováno vydědění dědicky nezpůsobilého potomka.[19] Naopak se domnívám, že by mělo postačovat výslovné prominutí. Pokud k němu dojde, nebude ke dni dědického nápadu splněn vyděďovací důvod, že je potomek nezpůsobilý dědit (§ 1646 odst. 2 OZ), resp. by důvod vydědění zanikl *ex tunc*, jako by nikdy nebyl, a vydědění by mělo být neplatné (§ 1650 OZ).[20] Takové řešení by také odpovídalo zásadě, že se vydědění nemá podporovat, a především více respektovalo vůli zůstavitele.

Dále je ještě možné podpůrně doplnit, že případy zrušení prohlášení o vydědění (§ 1649 OZ), resp. zrušení závěti

(§ 1575 a násl. OZ), nejsou uvedeny taxativně, např. také dědická smlouva ruší dřívější závěť v rozsahu, v jakém nemůže vedle dědické smlouvy obstát. Zrušit prohlášení o vydědění je možné jak odvoláním výslovným, tak mlčky (§ 1578 OZ). Pokud je možné odvolání prohlášení o vydědění mlčky (zničením listiny, na níž bylo sepsáno, nebo dokonce i její nahodilou zkázou v souladu s úmyslem zůstavitele), tím spíše by měla být zohledněna výslovně projevená vůle prominout čin zakládající dědickou nezpůsobilost *(argumentum a fortiori)*. Konečně pokud by zůstavitel dědici takový čin prominul, ale nezrušil by prohlášení o vydědění, nemělo by podle tradičního přístupu právní jednání zůstavitele v podobě prominutí žádné účinky, což by (alespoň dnes) mělo být vnímáno jako nežádoucí.

Je rozdíl, zda zůstavitel čin zakládající dědickou nezpůsobilost promine a zruší prohlášení o vydědění, nebo zda čin jen promine, ale původní prohlášení o vydědění nezruší, protože pak by se mělo (pokud není zřejmé, že zůstavitel chce, aby potomek dědil) vykládat jako negativní závěť (a bude mít jen právo na povinný díl),[21] a protože v něm staronově nemusí být uveden vyděďovací důvod (§ 1648 OZ), může být proti dědici prokázán ještě důvod jiný (než byly činy zakládající dědickou nezpůsobilost, které byly zůstavitelem již prominuty).

V neposlední řadě stojí za zmínku, že po novele rakouského dědického práva z roku 2015 bylo v § 773 *ABGB* umožněno konkludentní prominutí vydědění v případě, že zůstavitel ztratil pořizovací způsobilost. Někteří autoři se domnívají (Schauer) či alespoň považují za hodné diskuse (Welser), že pokud má možnost prominout vydědění zůstavitel bez pořizovací způsobilosti, tím spíše by ji měl mít zůstavitel s pořizovací způsobilostí.[22]

IV. SHRNUTÍ

1. Nejen vydědění, ale také prominutí činu zakládajícího dědickou nezpůsobilost bychom měli považovat za dědicko-právní projev vůle (nezastupitelnost, nepřevoditelnost, odvolatelnost, podmínitelnost, pořizovací způsobilost).

2. Ve vztahu (výslovného) prominutí a vydědění dědicky nezpůsobilého potomka by měla být určující vůle zůstavitele: a) potomka je možné vydědit, i když mu již byl čin prominut (resp. je možné prominutí odvolat); b) potomkovi je možné prominout i „částečně"; c) nemělo by být nutné zrušit prohlášení o vydědění, ale mělo by postačovat pouze následné prominutí, aby měl potomek právo alespoň na povinný díl. ■

dosažení „smyslu a účelu" § 1646 odst. 2 o. z. tím, že „není rozhodné, zda zůstavitel čin výslovně promine", bohužel není nijak rozveden, ale rozvedení by si zasloužil, protože je netradiční. To, že prominutí **rozhodné je**, je naopak jedna z mála otázek, na kterých se rakouská literatura shodne. Zatímco však část autorů tvrdí (Weiss, Welser), že po prominutí činu zakládající dědickou nezpůsobilost není možné potomka z tohoto důvodu vydědit (tedy prominutí vylučuje dědickou nezpůsobilost i vydědění), jiní autoři (Kralik, Likar-Peer) považují prominutí za odvolatelné a možnost vydědění připouštějí i po prominutí (tedy prominutí nevylučuje ani dědickou nezpůsobilost, ani vydědění). Nikde jsem však v rakouské literatuře nenarazil na tvrzení, že prominutí sice vyloučí důsledky dědické nezpůsobilosti, ale přesto může být potomek následně vyděděn.

12 „Pokud by však šlo o dědice neopomenutelného, který by byl jinak nezpůsobilý dědit ve smyslu § 469 obč. z., a závěť nerespektovala jeho neopomenutelný podíl dle § 479 obč. z., bylo by nutno vycházet z toho, že odpuštění má dopad na dědické právo jinak nezpůsobilého dědice jen v tom rozsahu, v jakém mu bylo přiznáno závětí." Muzikář, L. Komentář k § 469. In: Eliáš, K. (ed.) *Občanský zákoník. Velký akademický komentář.* Praha: Linde, 2008, s. 1177.

13 „V souladu s výkladovým pravidlem *a maiori ad minus* lze tuto variantu považovat za možnou. Když zákon umožňuje nezpůsobilému dědici upřít jeho celý díl, může zůstavitel v rámci autonomie své vůle odpustit, a tak přiznat takový podíl, jaký sám uzná za vhodné." Příkopa, V., op. cit. sub 3, s. 45. „Pokud by zůstavitel vydědil dle § 1646 odst. 2 o. z. bez toho, aniž by prominul to, co vedlo k dědické nezpůsobilosti, pak by dotyčnému potomkovi nemohl poslední vůlí zanechat ani věc nepatrné hodnoty. A to ani v případě pořízení na základě § 1594 o. z., kdy by na takto vyděděného nemohl pamatovat odkazem. Pokud bychom pak tvrdili, že prominutí činu vedoucího k dědické nezpůsobilosti má za následek nemožnost vydědění dle § 1646 odst. 2 o. z., pak by zůstavitel musel volit mezi tím, že potomkovi nezanechá vůbec nic, nebo že na něj bude muset pamatovat alespoň povinným dílem. Takovýto výklad by byl velmi přísný a byl by zjevně proti smyslu a účelu úpravy." V. Bednář, V., op. cit. sub 4, s. 42. Dále navazuji na Příkopovo řešení, které lépe zohledňuje představy zůstavitele a nenutí ho volit mezi variantou „povinný díl nebo nic".

14 „Odpuštění, vyplývající ze závěti, vztahující se jen na část dědictví, by však bylo nutno vztahovat i na dědění ze zákona." Muzikář, L., op. cit. sub 12, s. 1177.

15 Horák, O., op. cit. sub 2, zvl. s. 5.

16 Rouček, F. Komentář k § 770. In: Rouček, F., Sedláček, J. a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl III.* Praha: V. Linhart, 1936, s. 440.

17 Šešina, M. Komentář k § 1646. In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. *Občanský zákoník. Komentář. Sv. IV. (§1475–1720).* Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 362; Svoboda, J., Klička, O. *Dědické právo v praxi.* Praha: C. H. Beck, 2014, s. 7; Svoboda, J. Komentář k § 1646. In: Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2015.

18 Srov. Welser, R., op. cit. sub 7, v pozn. 7, s. 20 a 194, Likar-Peer, G. M., op. cit. sub 5, s. 283.

19 Původní znění § 770 *ABGB*: „Vůbec může být nepominutelnému dědici odňat posledním pořízením povinný díl i pro takové činy, které činí dědice podle §§ 540–542 nehodným dědického práva."

20 Obdobně Karhanová, L., op. cit. sub 3, s. 119.

21 K negativní závěti blíže: Talanda, A., Talandová, I., Plašil, F. Postavení nepominutelného dědice. *Ad Notam*, 2019, č. 1, zvl. s. 31–33.

22 Srov. Welser, R., op. cit. sub 9, s. 343. Nejnověji srov. Kogler, G. in Fenyves, A., Kerschner, F., Vonkilch, A. a kol. *Klang Kommentar ABGB §§ 756–796.* 3. Auflage. Wien: Verlag Österreich, 2021, s. 162–163.

Culpa in testando

ČLÁNEK SE ZABÝVÁ PRAKTICKOU SITUACÍ, KDY OSOBA, KTERÁ SE DOMNÍVÁ, ŽE BUDE DĚDIT, UČINÍ NĚJAKÝ NÁKLAD NEBO VÝDAJ BUĎ VŮČI MAJETKU BUDOUCÍHO ZŮSTAVITELE, NEBO VŮČI JEHO OSOBĚ, A ZŮSTAVITEL ZMĚNÍ NÁZOR A PŘENECHÁ CELÝ SVŮJ MAJETEK JAKO DĚDICTVÍ NĚKOMU JINÉMU. V TAKOVÉ SITUACI HOVOŘÍME O ZKLAMANÉM DĚDICI NEBO TRADIČNĚ O *CULPA IN TESTANDO*. V NĚMECKÉ NEBO RAKOUSKÉ PRÁVNÍ LITERATUŘE SE MŮŽEME SETKAT I S POJMEM *CONDICTIO OB REM, CONDICTIO OB POENITENTIAM*.

doc. JUDr. Petr Dostalík, Ph.D.

Jedná se tedy o situaci, kdy osoba, která se domnívá, že bude dědit, vynaloží nějaký náklad buď přímo na předmět budoucí pozůstalosti, nebo v souvislosti s očekávaným dědictvím.

Pokud zůstavitel nakonec – navzdory očekávání původního domnělého dědice – učiní dědicem někoho jiného, není pochyb o tom, že závěť je platná; již římští právníci totiž formulovali zásadu, že zůstavitel je oprávněn změnit závěť až do posledního okamžiku svého života.[1]

V této souvislosti vzniká otázka, zda a jakým způsobem budeme chránit majetková vydání toho, kdo se domníval, že bude dědicem (dále v textu bude použita zkratka „zklamaný dědic"). Vynaložené náklady totiž obohatily majetek zůstavitele, smrtí zůstavitele přešlo toto obohacení na zůstavitelovy dědice a tito dědicové by se měli se zklamaným dědicem vypořádat.

Současná právní úprava českého občanského zákoníku tuto materii výslovně neřeší.

INSPIRACE RAKOUSKOU A NĚMECKOU PRÁVNÍ ÚPRAVOU

Pro inspiraci je možné nahlédnout do právní úpravy a odborné literatury sousedních států. Zklamaného dědice neřeší výslovně ani rakouský občanský zákoník, v rakouském právním prostředí byl však tento problém řešen doktrinárně, a to již v polovině 90. let.[2] Konstrukce nároku zklamaného dědice se zakládá na tom, že zůstaviteli, který změnil závěť, je uložena povinnost informovat původně obmyšleného dědice o změně závěti a povinnost péče. Pokud tyto povinnosti zůstavitel zaviněně poruší, vzniká zklamanému dědici oprávnění k vymáhání náhrady škody, tedy i nákladů, které zklamaný dědic vynaložil v souvislosti s očekáváním dědictví. Tento konstrukt byl v rakouské literatuře nazván *culpa in testando*.[3] V německé literatuře[4] se objevují tendence chápat nároky „zklamaného dědice" jako nárok podle § 2057a BGB, který je však v soudní praxi vyžíván velmi úzce, vzhledem k omezenému okruhu oprávněných (viz dále). Diskutuje se rovněž o možnosti využití některé z kondikcí (žalob z bezdůvodného obohacení) podle § 812 BGB, zde se ovšem naráží na překážku zákazu jakýchkoliv dohod mezi dědicem a zůstavitelem, vyjádřenou v § 2302 BGB. Pro německé právo dospívá jak teorie,[5] tak praxe[6] k závěru, že § 2302 BGB nebrání užití institutu *culpa in testando*. Pokud chtějí dědic a zůstavitel uzavřít tuto dohodu formalizovaným způsobem, je tak možno učinit – podle názoru, který zazněl v 90. letech – kombinací dvou institutů soukromého práva, a to dědické smlouvy *(Erbevertrag)* a smlouvy o péči *(Verpflichtvertrag)*.[7] Je možné, že si zůstavitel není vědom nutnosti uzavření takto formalizované dědické smlouvy a smlouvy o péči nebo – zejména v domácím prostředí – takovou smlouvu uzavřít nechce. V současné době je možné setkat se s přístupem, kdy se vztah mezi zůstavitelem a zklamaným dědicem popisuje jako pracovní smlouva.[8]

Podle A. Braunové jsou tyto případy (v rakouském a německém prostředí) stále méně časté,[9] mám však za to, že v českém právním prostředí bude případ, kdy je dědici poskytnut pouze neformální příslib, mnohem častější. Navíc, pokud se jedná o vyloženě domácí prostředí, může být pro budoucího dědice obtížné žádat o formalizovaný postup pro zajiš-

1 Tato zásada se označuje jako *Ambulatoria enim est voluntas testatoris*. Viz Dajczak, W., Giaro, T., Longschamps de Bérier, F., Dostalík, P. *Římské právo. Základy soukromého práva*. Olomouc, 2013, s. 51.

2 Zankl, W. Culpa in testando bei Widerruf und Formulgültigkeit letzwilliger Verfügungen. *Österreichische Notaritas-Zeitung*, 1995, r. 38, s. 265 a násl.

3 Viz také Zankl, W. *Das gesetzliche Vorausvermächtniss*. Wien: Manz, 1996.

4 Miserre, R. *Die „culpa in testando". Möglichkeiten und Grenzen eine Vertrauenshaftung im Erbrecht*. Bielefeld: Gieseking, 2002.

5 Lange, H., Kuchinke, K. *Lehrbuch des Erbrechts*. 5. vydání. München: C. H. Beck, 2001, s. 526 a násl.

6 Von Staudinger (-Rainer Kanzleiter) *Kommentar zum BGB* (Neubearb. 2006) § 2295 Rz. 7f.

7 Lüke, W. *Vertragliche Störungen beim „entgeltlichen" Erbvertrag*. Diss. Heidelberg, 1990, s. 5 a násl.

8 Tuto možnost navrhoval již R. Miserre, op. cit. sub 4, s. 35. Setkat se s ní můžeme i v německých soudních rozhodnutích, kde v podstatě jak Bundesarbeitsgericht, tak Bundesgerichgthof aplikují na tuto situaci § 612 I BGB: BGH 23. 2. 1965, NJW 1965, 1224; BAG 5. 8. 1963, NJW 1963, 2188; 28. 9. 1977, NJW 1978, 444.

9 Braun, A. Formal and Informal Testamentary Promises: A Historical and Comparative Perspective. *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht/The Rabel Journal of Comparative and International Private Law, Oktober 2012, Bd. 76, H. 4, Reinhard Zimmermann zum 60. Geburtstag* (Oktober 2012), s. 1003.

tění jeho nároku, protože taková žádost může být vyložena jako projev nedůvěry vůči zůstaviteli.

CULPA IN TESTANDO V ČESKÉM PRÁVNÍM PROSTŘEDÍ

Proto je třeba najít v českém právu právní institut, který by chránil nároky zklamaného dědice, které vznikly na základě neformálního ujednání.

Na prvním místě přichází do úvahy *culpa in testando*. Výše popsanou rakouskou konstrukci *(culpa in testando)* v českém prostředí kritizuje P. Bezouška.[10] Upozorňuje, a je nutno podotknout, že zcela správně, že navzdory latinskému pojmenování se jedná o umělý konstrukt, který nemá oporu v historické tradici vycházející z římského práva. Domnívá se, že se jedná o určité omezení testovací svobody zůstavitele, a zkoumá následky s tímto omezením následků související.[11]

APLIKACE § 3 ODST. 2 PÍSM. D) V KOMBINACI S § 2056 OZ A JEHO KRITIKA

Z hlediska moderního českého práva se jedná podle P. Bezoušky o porušení slibu, který podle § 3 odst. 2 písm. d) OZ zavazuje, což ovšem neznamená, že by zůstavitel musel učinit dědicem toho, komu to slíbil, ale porušení slibu může vést k povinnosti nahradit újmu, zejména tehdy, bude-li porušení slibu představovat nečestné jednání (§ 6 OZ).[12] K renumeraci vynaložených prostředků navrhuje P. Bezouška využít § 2056 OZ, který přímo v rámci darování umožňuje domáhat se náhrady účelně vynaložených nákladů vzniklých v souvislosti s očekáváním slíbeného daru, ze kterého nakonec sešlo.[13]

§ 2056 OZ:

Kdo druhému dar jen slíbí, není zavázán darovat, ale ten, kdo slib obdržel, má právo, aby mu slibující nahradil náklady účelně vynaložené v očekávání daru.

Podle důvodové zprávy je nutno chránit i toho, kdo není obdarovaným z titulu uzavřené darovací smlouvy, ať již uzavřené v reálné, nebo konsensuální formě, ale také toho, komu byl dar pouze slíben a k uzavření darovací smlouvy nedošlo. Jedná se o prolomení zásady o závaznosti slibu, tak jak je uvedena v § 3 odst. 2 písm. d) OZ; toto ustanovení je k obecné závaznosti slibu dle komentáře v poměru speciality.[14]

Podle M. Janouška se jedná o speciální ustanovení k § 1729 OZ, které je uzpůsobeno bezúplatnému charakteru darovací smlouvy.[15] M. Janoušek v této souvislosti zdůrazňuje podstatu darování, kterým dárce „projevuje obdarovanému štědrost".[16]

Domnívám se, že uvedená subsumpce rakouského institutu *culpa in testando* pod § 2056 OZ má několik slabin.

První slabinou je skutečnost, že není možné bez dalšího chápat ustanovení dědice jako darování. Již od dob římského práva je darování chápáno jako „dobrovolné a bezplatné poskytnutí převodu vlastnického práva k věci, jímž dárce sleduje především zvětšení majetku obdarovaného jako projev své velkorysosti, vděku, štědrosti, či filantropie vůbec *(animus donandi)*".[17] Naproti tomu dědic je ve zcela odlišném postavení: nastupuje na místo zůstavitele, vstupuje do jeho práv a povinností. Navíc je v této souvislosti nutno zdůraznit, že darování je dvoustranné právní jednání a ochrana obdarovaného pro případ porušení slibu má charakter *culpa in contrahendo*, zatímco určení dědice je jednostranné právní jednání, na které můžeme jen obtížně vztahovat předsmluvní odpovědnost.

Další, podstatnou, slabinou je omezení restitučního nároku pouze na účelně vynaložené náklady (podle dikce zákona „náklady účelně vynaložené v očekávání daru").

D. Elischer[18] uvažuje v této souvislosti i o nákladech, které např. vynaložil „zklamaný obdarovaný" na uzpůsobení nemovitosti (tedy obdarovaný v očekávání daru již dopředu adaptuje nemovitost pro své potřeby, což nemusí být užitečný náklad *stricto sensu* – viz dále), ale dokonce i o nákladech, které byly spojeny s očekáváním daru, jako jsou cestovní náklady, náklady na vypracování znaleckého posudku, telefonické výdaje s tím, že výslednou korekci by provedl soud.

M. Janoušek naproti tomu nabízí v podstatě striktnější definici pojmu „náklady účelně vynaložené v očekávání daru", kdy navrhuje účelnost takových nákladů posuzovat „objektivně, vzhledem k nutnosti a užitečnosti vynaložených nákladů",[19] přičemž mezi takové náklady řadí i poštovné, cestovné a výdaje za poradenství.[20] Podmínkou pro vznik nároku je dobrá víra příjemce slibu obdarování a jistá míra pravděpodobnosti, že k obdarování v budoucnu skutečně dojde.[21] V. Bednář s P. Kasíkem se domnívají, že dárce je povinen uhradit náklady, které v souvislosti s přijetím slibu daru vznikly. Jako účelně vynaložené náklady posuzují cestovní náklady, které budoucí obdarovaný vynaloží za účelem uzavření darovací smlouvy v době, kterou

10 Bezouška, P. Civilněprávní otázky testovací svobody. *Právník*, 2014, č. 10, s. 816–829.

11 Tamtéž.

12 Tamtéž.

13 Tamtéž.

14 Elischer, D. Komentář k § 2056 OZ. In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 634.

15 Janoušek, M. Komentář k § 2056. In: Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2017, s. 2088.

16 Tamtéž, s. 2089.

17 Elischer, D. Komentář k § 2055 OZ. In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J., op. cit. sub 14, s. 634.

18 Tamtéž.

19 Janoušek, M. Komentář k § 2056. In op. cit sub 15, s. 2089.

20 Tamtéž.

21 Tamtéž.

budoucí dárce k uzavření smlouvy stanovil, nebo náklady, které byly vynaloženy k zajištění ustájení zvířete, které mělo být předmětem daru.[22]

Mám spíše za to, že pod pojem účelně vynaložené náklady lze zahrnout pouze ty náklady, které zvyšují hodnotu věci, která by byla předmětem budoucího darování. Pokud slib darování není závazný a představuje výjimku z obecné závaznosti slibu, která byla zavedena z důvodu odlišného vzájemného postavení dárce a obdarovaného, není možné požadovat všechny náklady, které budoucí obdarovaný vynaložil za účelem získání daru. Budoucí obdarovaný sám dobře věděl, že je mu dar pouze slíben, a vynaložil-li náklady, které mu v budoucnu měly umožnit získání daru (vypracování znaleckého posudku) nebo usnadnit jeho užívání (adaptace nemovitosti dle potřeb budoucího obdarovaného), aniž by byla uzavřena darovací smlouva, činil tak s rizikem, že budoucí dárce takovou smlouvu neuzavře nebo např. zemře dříve, než tak stačí učinit.

doc. JUDr. Petr Dostalík, Ph.D.
- docent na katedře teorie práva a právních dějin Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

Jako nahraditelné účelně vynaložené náklady je možno chápat pouze ty náklady, které budoucí obdarovaný vynaložil účelně vzhledem k předmětu daru, tedy taková vydání, která zvýšila hodnotu věci, která měla přejít v budoucnu na základě darovací smlouvy z majetku dárce do majetku obdarovaného. Zhodnocením věci, která navzdory očekávání obdarovaného zůstala v majetku dárce, došlo k obohacení dárce na náklady obdarovaného, a je proto spravedlivé, aby byly tyto náklady vráceny tomu, kdo je vynaložil (obdarovanému).

Takové chápání restituční povinnosti je také v souladu s obvyklým výkladem pojmu *nahradit účelně vynaložené náklady* tak, jak jej, třebaže v jiných souvislostech, užívá občanský zákoník.

Náklady na cestovné, zajištění budoucího ustájení zvířete či znalecké ocenění nemovitosti nejsou podle mého názoru náklady účelnými. To ovšem neznamená, že budoucí obdarovaný nemá nárok tyto náklady vymáhat. Zákonným podkladem pro toto vymáhání však není § 2056 OZ, nýbrž § 1729, resp. § 1730 OZ, ke kterému je § 2056 OZ v poměru speciality. Aplikaci § 1730 OZ na vydání obohacení, kterého se dopustí dárce tím, že zneužije údaje, které mu byly sděleny v očekávání uzavření darovací smlouvy obdarovaným, připouští i V. Bednář s P. Kasíkem.[23]

APLIKACE § 1693 ODST. 3 OZ A JEHO KRITIKA

V německé recentní literatuře se objevuje dokonce možnost chápat nároky zklamaného dědice analogicky s nárokem podle § 2057a BGB.[24] Podle tohoto ustanovení má potomek, který se po dlouhou dobu podílel na chodu domácnosti nebo v rámci povolání nebo v rámci obchodní činnosti, právo – pokud za svou činnost nezískal jiné plnění – na vyrovnání s dědici ze závěti nebo ze zákona, a to do míry, kterou přispěl k zachování majetku zůstavitele nebo jeho zvětšení.[25] Totéž platí o potomkovi, který se po dlouhou dobu staral o zůstavitele. Samotné užití tohoto ustanovení je však sporné, neboť jeho aplikaci brání § 2078 odst. 3 BGB, který vylučuje odpovědnost za škodu.

V českém právním prostředí je možno v této souvislosti odkázat na § 1693 odst. 3 OZ, který vykazuje některé obdobné rysy a podle důvodové zprávy byl inspirován právě § 2057a BGB. Toto ustanovení bylo převzato do německého občanského zákoníku ze švýcarského občanského zákoníku (§ 633) v roce 1969.

Samotný § 1693 odst. 3 OZ zní následovně: *„Dědí-li se podle zákonné dědické posloupnosti, má dědic právo požadovat po ostatních dědicích vypořádání, pokud se staral o zůstavitele delší dobu nebo přispěl značnou měrou k udržení či zvětšení zůstavitelova majetku prací, peněžitou podporou nebo podobným způsobem, aniž byl za to odměňován. Vypořádání se poskytne ve výši přiměřené trvání a rozsahu toho, co plnil, a hodnotě pozůstalosti; o tuto výši se zvětší jeho dědický podíl. To platí i v případě, že dědic, který není pozůstalým manželem, plnil vůči zůstaviteli vyživovací nebo obdobnou povinnost.“*

22 Kasík, P., Bednář, V. Komentář k § 2056 OZ. In: Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 4.

23 Tamtéž.

24 Braun, A., op. cit. sub 9.
§ 2057a Ausgleichungspflicht bei besonderen Leistungen eines Abkömmlings
(1) Ein Abkömmling, der durch Mitarbeit im Haushalt, Beruf oder Geschäft des Erblassers während längerer Zeit, durch erhebliche Geldleistungen oder in anderer Weise in besonderem Maße dazu beigetragen hat, dass das Vermögen des Erblassers erhalten oder vermehrt wurde, kann bei der Auseinandersetzung eine Ausgleichung unter den Abkömmlingen verlangen, die mit ihm als gesetzliche Erben zur Erbfolge gelangen; § 2052 gilt entsprechend. Dies gilt auch für einen Abkömmling, der den Erblasser während längerer Zeit gepflegt hat.
(2) Eine Ausgleichung kann nicht verlangt werden, wenn für die Leistungen ein angemessenes Entgelt gewährt oder vereinbart worden ist oder soweit dem Abkömmling wegen seiner Leistungen ein Anspruch aus anderem Rechtsgrund zusteht. Der Ausgleichungspflicht steht es nicht entgegen, wenn die Leistungen nach den §§ 1619, 1620 erbracht worden sind.
(3) Die Ausgleichung ist so zu bemessen, wie es mit Rücksicht auf die Dauer und den Umfang der Leistungen und auf den Wert des Nachlasses der Billigkeit entspricht.
(4) Bei der Auseinandersetzung wird der Ausgleichungsbetrag dem Erbteil des ausgleichungsberechtigten Miterben hinzugerechnet. Sämtliche Ausgleichungsbeträge werden vom Wert des Nachlasses abgezogen, soweit dieser den Miterben zukommt, unter denen die Ausgleichung stattfindet.
§ 2078 abs. 3

25 V podrobnostech viz Miserre, R., op. cit. sub 4.

Podle komentářové literatury[26] se jedná o „mimořádné zvýšení dědického podílu dědice, který se staral o zůstavitele delší dobu, přispěl značnou měrou k udržení nebo zvětšení zůstavitelova majetku prací, peněžitou podporou nebo podobným způsobem bez odměny, plnil sám vůči zůstaviteli vyživovací povinnost, ačkoliv k tomu byli zavázáni i ostatní dědicové, nebo naopak přispíval zůstaviteli na výživu penězi nebo naturálně i tehdy, pokud k tomu povinen nebyl".

O. Horák a O. Drachovský vidí smysl tohoto institutu v ocenění nadstandardních aktivit dědiců, zejména dětí a chápou jej jako přirozený doplněk kolační povinnosti.[27]

Mezi další situace, kdy může vzniknout nárok na zvětšení dědického podílu, lze řadit vynaložení nákladů v souvislosti s opravou nebo zvelebením domu zůstavitele tak, aby v něm mohl zůstavitel nerušeně bydlet až do své smrti, přičemž zůstavitel příslušnému dědici vynaložené náklady neuhradil a pohledávka dědice za takové opravy a úpravy, prováděné se souhlasem zůstavitele, je již promlčena. Dalším příkladem, ve kterém bude aplikováno toto ustanovení, je situace, kdy několik dědiců mělo ze zákona povinnost plnit vyživovací povinnost a plnil ji pouze jeden z nich, nebo také situace, kdy přispíval zůstaviteli penězi nebo jinak ten z dědiců, který vyživovací povinnost vůbec neměl (např. dědic vzdálenější).

Podle mého názoru mohou tyto nároky uplatnit pouze dědicové, tedy osoby, které byly k dědění zůstavitelem skutečně povolány, a nadto pouze dědicové ze zákona, nikoliv ze závěti. Důvodová zpráva totiž počítá s tím, že zůstavitel vzal péči, kterou mu poskytli jeho jednotliví příbuzní, do úvahy při formulaci závěti. V této souvislosti je možné poznamenat, že jak německá, tak švýcarská právní úprava přiznává toto oprávnění pouze potomkům *(Abkömmlinge)* a i důvodová zpráva k českému občanskému zákoníku doporučuje rozšiřovat toto oprávnění pouze na další příbuzné v linii přímé a pobočné (předci, sourozenci) – přesto však není dle mého názoru vhodné omezovat *culpa in testando* pouze na zákonné dědice nebo pouze na příbuzné;[28] zklamaným dědicem může totiž být i *heres extraneus*. K tomu je dále vhodné zmínit, že německé právo chápe pojem *potomek* velmi úzce a vztahuje jej pouze na přímé příbuzné v prvním stupni, je tedy vyloučen nárok vnuka nebo vnučky. Omezení pouze na dědice ze zákona je v německé právní vědě zdůvodňováno svobodnou vůlí zůstavitele disponovat se svým majetkem.

Dalším omezením je požadavek, že poskytování péče o zůstavitele musí být opakované, dlouhodobé (nejlépe několik let trvající).

A konečně, k poměrně úzkému poli aplikace tohoto institutu vede skutečnost, že tento nárok má pouze subsidiární charakter a může být použit pouze tehdy, pokud se nepodaří prokázat existenci jiného právního vztahu – např. pracovněprávního nebo vztahu založeného na základě bezdůvodného obohacení, nebo eventuálně, pokud jsou dané jiné nároky již promlčeny.[29]

Trvání na přednostním uplatnění jiných nároků v českém právu zklamaným dědicem, tedy osobou, která není potomkem, není dědicem ze zákona, byla pouze *herede in spem*, ale nikdy se jím skutečně nestala, by bylo podle mého názoru nepřípustným rozšířením pojednávané skutkové podstaty bez opory v zákoně.

Vidíme, že je obtížné ukázat prstem na konkrétní ustanovení občanského zákoníku a říci „na základě tohoto ustanovení má zklamaný dědic nárok na náhradu nákladů nebo škody, které vynaložil v očekávání dědictví".

Ustanovení § 2056 OZ se vztahuje na darování, nikoliv na dědictví, a na náklady, vynaložené účelně, nikoliv na všechny náklady. Ustanovení § 1693 OZ je pak omezeno pouze na dědice ze zákona,[30] možná dokonce – podle důvodové zprávy – pouze na dědice ze zákona, kteří jsou příbuznými zůstavitele.[31]

Samozřejmě je možné si představit souběžnou aplikaci obou těchto ustanovení soudem, kdy soudce může argumentovat např. tím, že § 2056 OZ je inspirován quebeckým občanským zákoníkem (art. 833 QCC), který omezení na účelně vynaložené náklady neobsahuje,[32] nebo také tím, že pojem „náklady účelně vynaložené v očekávání daru" není zcela totožný s pojmem „užitečný náklad".

CULPA IN TESTANDO JAKO JEDNATELSTVÍ BEZ PŘÍKAZU

Domnívám se však, že aplikace obou předmětných ustanovení v případě *culpa in testando* by byla poněkud násilná, a pokusím se nalézt jiný institut občanského práva, který by lépe vystihoval skutkovou podstatu *culpa in testando*. V této souvislosti je nutno uvést, že O. Horák a O. Drachovský doporučují užití § 1693 právě k řešení problematiky *culpa in*

26 Šešina, M. Komentář k § 1693. In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV. Dědické právo (§ 1475 až 1720)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 532.

27 Horák, O., Drachovský, O. Vypořádání nadstandardních aktivit (zákonných) dědiců. Ke smyslu a výkladu § 1693 odst. 3 OZ. *Ad notam*, 2021, č. 3, s. 3.

28 Stejně Šešina, M. Komentář k § 1693. In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J., op. cit. sub 26, s. 533: „Toto ustanovení se vztahuje pouze na dědice ze zákona a platí pro dědice všech tříd."

29 Miserre, R., op. cit. sub 4, s. 67–69.

30 Toto omezení vysvětlují O. Horák a O. Drachovský odkazem na autonomii zůstavitele, která je základním východiskem při rozdělování majetku z pozůstalosti. Horák, O., Drachovský, O., op. cit. sub 27, s. 4.

31 Drápal vztahuje tuto možnost modifikace i na dědice ze závěti: Drápal, L. Komentář k § 1693. In: Fiala, J. Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo* (§ 1475–1720). Praha: C. H. Beck, 2015, s. 550, ovšem tento výklad je v rozporu s textem zákona.

32 833 QCC: Doit être rapportée la valeur de la dette en capital et intérêts au moment du partage.
La dette rapportable porte intérêt à compter du décès si elle est antérieure au décès, et à compter du jour où elle est née si elle a pris naissance postérieurement au décès.

testando,[33] jsou si ovšem vědomi všech omezení, která s sebou aplikace tohoto ustanovení přináší. Mezi tato omezení řadí omezení na zákonné dědice (pravděpodobně pouze děti) a také skutečnost, že vzhledem k existenci práva reprezentace by se měla posuzovat aktivita celé rodinné větve.[34]

Zde se na prvním místě nabízí institut **jednatelství bez příkazu** (§ 3006 a násl. OZ). Jednatelství bez příkazu v českém právu, jak upozorňuje M. Židlická, nemá sice v praxi příliš rozsáhlé využití, neboť je „výjimkou z pravidla zákazu vměšování se do záležitostí druhých osob, přesto jde o institut se širokým záběrem, pokrývajících celou řadu potenciálních plnění".[35]

Současná podoba jednatelství bez příkazu vznikla zevšeobecněním jednotlivých skutkových podstat římské *negotiorum gestio*, ke kterému došlo již v rakouském občanském zákoníku (§ 1030–1040 ABGB), kterým je současná česká úprava inspirována. Právě tento široký záběr a obecně formulovaná podstata jednatelství bez příkazu dává naději, že bude možná aplikace právě i v případě *culpa in testando*.

Zklamaný dědic totiž přeci bez příkazu obstarává cizí záležitost, když upravuje, opravuje nebo udržuje nemovitost zůstavitele, poskytuje zůstaviteli výživu, vozí jej k lékaři apod. Vzhledem k charakteru těchto činností se jedná o jednatelství užitečné (§ 3009 OZ).

Nesmíme také zapomínat, že zákon užívá ustanovení jednatelství bez příkazu podpůrně také v případech, které s typickými skutkovými podstatami jednatelství bez příkazu nijak nesouvisejí. Takovými případy jsou náhrada nikoliv nutných nákladů, které vynaložil na věc nepoctivý držitel (§ 1001); stavebník, který není v dobré víře a zřídí stavbu na cizím pozemku (§ 1084); náhrada nutných a užitečných nákladů, které vynaložil na věc poživatel (§ 1291); mimořádné náklady na věc, které vynaložil vypůjčitel, v případě, že tyto náklady nemohl nebo nechtěl půjčitel vynaložit sám (§ 2199); náklady nikoliv nezbytné, které vynaložil na věc schovatel (§ 2406).[36]

Přesto se domnívám, že v případě *culpa in testando* není splněna základní podmínka jednatelství bez příkazu, a sice že se nejedná o obstarání *cizí* záležitosti, neboť **obstaráváním záležitosti budoucího zůstavitele sleduje budoucí dědic také svůj vlastní prospěch**.

Tento rozdíl mezi jednatelstvím bez příkazu a bezdůvodným obohacením zdůrazňují i F. Melzer a K. Csach.[37] Také R. Miserre se domnívá, že překážkou aplikace jednatelství bez příkazu na skutkovou podstatu *culpa in testando* je absence vůle obstarávat záležitost jiného *(Fremdgeschäftsführungswille)*, protože dědic činící náklady v očekávání dědictví tak činí sám pro sebe a získání svého „budoucího" dědictví.[38]

INSPIRACE V PRAMENECH ŘÍMSKÉHO PRÁVA

Výše uvedené výhrady však naprosto neznamenají odmítnutí účelu institutu *culpa in testando*, kterým je vyrovnání majetkového vydání mezi zůstavitelem (resp. jeho dědici) a tím, kdo vynaložil náklad na věc zůstavitele, protože mu bylo dědictví slíbeno.

Culpa in testando je uměle vytvořený konstrukt, který nemá přímou oporu v pramenech římského práva (stejně jako *culpa in contrahendo*[39] a konosament[40]), vychází však obecně z principů římského práva.

A právě prameny římského práva nám mohou – po důkladném rozboru – poskytnout jinou argumentaci a jiné právní nástroje, které mohou vyřešit náhradu vynaloženého majetkového nákladu tím, komu bylo slíbeno dědictví.

Podle pramenů římského práva je jisté, že nároky zklamaného dědice jsou oprávněné.

Již právník Iulianus přiznával zadržovací (retenční) právo tomu, kdo se domníval, že bude dědicem, a podepřel budovu z pozůstalosti.[41] V tomto případě právník Iulianus rozlišuje postavení zklamaného dědice, kterému přiznává pouhé retenční právo, od těch, kteří se domnívali, že jsou vlastníky, ti mají právo na přímou náhradu nejen nutných, ale i užitečných nákladů.

Zároveň Iulianus odmítá posoudit uvedený případ jako bezdůvodné obohacení a poskytnout kondikci (žalobu z obohacení). Je tomu tak proto, že v klasickém římském právu bylo možné použít kondikci (klasičtí římští právníci ještě nerozlišovali jednotlivé typy kondikcí)[42] pouze v případě, že došlo k právnímu jednání, které mělo za následek převod vlastnického práva *(datio)*.[43] Právník Iulianus opakovaně zdůrazňuje, že jak v případě zklamaného dědice, tak v pří-

33 Horák, O., Drachovský, O., op. cit. sub 27, s. 3.

34 Tamtéž, s. 5. Nutno ovšem v této souvislosti dodat, že odkazují na práci. R. Miserreho, který přiznává sesterskému ustanovení § 2057a BGB pouze velmi omezené pole působnosti.

35 Komentář k § 3006. In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI. Dědické právo* (§ 2521–3081). Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1286.

36 Židlická, M. Komentář k 3006. In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J., op. cit. sub 35, s. 1286.

37 Melzer, F., Csach, K. Komentář k § 2991. In: Melzer, F, Tégl, P. *Občanský zákoník. § 2894–3081. Velký komentář*. Praha: Leges, 2018, s. 1251.

38 Miserre, R., op. cit. sub 4, s. 53.

39 Právě institut *culpa in contrahendo* klade R. Miserre jako vzor tvoření obdobných institutů, které mají za úkol vytvořit mezeru v občanském právu, viz Miserre, R., op. cit. sub 4, s. 17–20.

40 Růžička, K., Poláček, B., Novák, R., Dostalík, P. *Vliv římského práva na vybrané instituty práva mezinárodního obchodu*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 155–173.

41 Dig. 12, 6, 33.

42 V podrobnostech viz Dostalík, P. *Condictiones. Ke kořenům bezdůvodného obohacení*. Praha: Auditorium, 2018.

43 Liebs, D. The History of Roman Condictio up to Justinian. In: MacCormick, N., Birks, P. (eds.) *Legal Mind. Essays for Tony Honore*. Oxford: Clarendone Press, 1986, s. 173.

padě držitele v dobré víře nedošlo k právnímu jednání *(quia nullum negotium inter nos contraheretur)*, a proto je možné poskytnout pouze nepřímou ochranu – v případě držitele v dobré víře, který stavěl na cizím pozemku procesní námitku, v případě zklamaného dědice, který podepřel budovu z pozůstalosti, zadržovací právo.

I další právníci klasického práva poskytovali v jednotlivých případech ochranu, a to jak v oblastech mimo dědické právo, tak přímo v právu dědickém. Do první skupiny lze zařadit např. následující případ: pokud bylo převedeno vlastnické právo k otrokovi a mezi stranami neformálně ujednáno jeho následné propuštění na svobodu, pak nebylo možné žádnou žalobou přimět nabyvatele, aby otroka propustil; římští právníci však poskytovali žalobu na vydání hodnoty otroka, založenou na prastaré kondikci. Tato kondikce (v pokročilém klasickém právu již mající charakter žaloby z bezdůvodného obohacení a římští právníci začínají uznávat jako bezdůvodné obohacení i situace, ve kterých nedošlo k převodu vlastnického práva – *datio*) se nazývala *condictio ob poenitentiam* nebo *condictio ob rem*.

Mezi případy, kdy je možné požadovat plnění nazpět pomocí *condictio*, protože nastala okolnost, která nespočívá v převodu vlastnického práva *(datio)*, ale na základě jiné události, nacházíme i případy **přímo z dědického práva**:

Jestliže se někdo **podělil s dědici o svůj majetek** a nakonec nezískal dědictví.[44] Ten, kdo očekával dědictví, splnil svou kolační povinnost, a pokud nakonec dědictví nezískal, může požadovat nazpět pomocí kondikce. V této souvislosti lze připomenout myšlenku O. Horáka a O. Drachovského, že ocenění nadstandardních aktivit dědice (kam řadí i institut *culpa in testando*) je spojeno s kolační povinností obdobným účelem (kdy kolace zohledňuje majetkové aktivity budoucího zůstavitele vůči dědicům a *culpa in testano* zohledňuje majetkovou aktivitu budoucího dědice vůči zůstaviteli),[45] pak je tento fragment z Digest možným argumentem pro užití předpisů o bezdůvodném obohacení i v moderním právu.

Jestliže byla otroku v závěti **poskytnuta svoboda pod podmínkou**, že zaplatí dědici určitou částku, otrok skutečně zaplatil a později se zjistilo, že byl na svobodu propuštěn kodicilem (dovětek k závěti), a to bez jakýchkoliv dalších podmínek. Právník Celsus rozhodl, že otrok může požadovat nazpět to, co zaplatil, a to na základě přirozeného smyslu pro spravedlnost. Jeho názor potvrzuje právník Ulpián a dodává, že tento případ není možné posoudit jako omyl v pohnutce *(falsa opinio)*.[46]

CULPA IN TESTANDO JAKO ZVLÁŠTNÍ PŘÍPAD BEZDŮVODNÉHO OBOHACENÍ

Vidíme tedy, že již klasické římské právo umožňovalo v jednotlivých případech, které se týkaly dědického práva, užít *condictio ob rem* tehdy, pokud dědic provedl majetkový převod z důvodu, který později odpadl, např. tehdy, pokud zůstavitel změnil názor a znemožnil mu nabytí dědictví. Toto zařazení jednotlivých případů bylo umožněno změnou koncepce užití kondikce, kdy kompilátoři uznali jako obecnou zásadu zákazu obohacení se ke škodě jiného, která byla původně klasickým právníkem Pomponiem použita pouze pro záležitosti nedospělce,[47] a tuto zásadu zařadili jako obecné pravidlo do 50. knihy 16. titulu Digest. Pěkný rozbor vývoje římského práva bezdůvodného obohacení pro účely české civilistiky podává V. Korecká.[48]

Stejný pohled převzalo i právo pandektní. A. Erxleben výslovně uvádí, že „pokud je někdo povolán k dědictví nebo byl v dědictví obmyšlen, aby třetí osobě něco dal, tak může to, co poskytl ke splnění podle této podmínky, podle bezprostředního rozhodnutí právních pramenů požadovat od příjemce nazpět ve všech případech, ve kterých toto plnění nesplnilo svůj účel buď zcela, anebo to, co bylo výsledkem tohoto jednání, nesplnilo to, co bylo převodem zamýšleno“.[49]

Výše uvedené platí jak pro případy, kdy zamýšlený dědic poskytl plnění, aby splnil podmínku v závěti, a později se zjistilo, že taková podmínka vůbec nebyla uložena, nebo že mu zůstavitel tuto podmínku prominul,[50] tak také v případě, že mu bylo zůstavitelem později odejmuto to, co mu bylo odkázáno.[51]

Tvůrce současného občanského zákoníku však postupoval stejným způsobem jako tvůrci *Corpus iuris civilis*, a chápe § 2991 odst. 1 OZ jako obecnou, bezprostředně aplikovatelnou zásadu, což vyplývá již ze samotné důvodové zprávy. Podle mého názoru je tedy možné podřadit skutkovou podstatu *culpa in testando* pod moderní institut bezdůvodného obohacení. Již klasičtí římští právníci se domnívali, že nároky zklamaného dědice jsou oprávněné z důvodu přirozené spravedlnosti, a chránili jej nepřímo, pomocí retenčního práva, po změně koncepce bezdůvodného obohacení v justiniánském právu byly tyto nároky zařazeny pod *condictio causa data causa non secuta*. Stejný pohled převzalo i pandektní právo.

Snad jen pro dokreslení je možno uvést, že také v německém právu se diskutuje o možnosti použití kondikcí (žalob z bezdůvodného obohacení) na případ zklamaného dědice. A to zejména v případě, že poskytnuté plnění není možné

44 Dig. 12, 4, 1, 1.

45 Horák, O., Drachovský, O., op. cit. sub 27, s. 5.

46 Dig. 12, 4, 3, 7.

47 Dig. 12, 6.

48 Korecká, V. *Neoprávněný majetkový prospěch v občanském právu*. Spisy Právnické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Brně. Svazek 39. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1981, s. 11–17.

49 Erxleben, A. *Die Condictiones sine causa. Zweite Abtheilung. Die Condictio causa data, causa non secuta*. Göttingen, 1853, s. 206, 207.

50 Dig. 12, 6, 3.

51 Dig. 12, 6, 65, 3.

posoudit jako pracovní smlouvu,[52] nebo v případě, že je pracovní smlouva neplatná a strany o tom nevědí.[53]

V úvahu přicházejí všechny tři případy kondikcí tak, jak je zná § 812 BGB, tedy kondikce podle § 812 odst. 1 BGB, kondikce z právního důvodu, který odpadl, a *versio in rem*. Situace v německém právu je ovšem komplikována existencí § 2302 BGB, který vylučuje jakoukoliv možnost smlouvy mezi zůstavitelem a (budoucím) dědicem ohledně dědictví; je přitom nutné podotknout, že zcela v intencích zásady římského práva *ambulatoria est enim*.[54] Ustanovení § 2302 BGB tedy vylučuje jakékoliv nároky smluvního nebo kvazisměnného charakteru mezi zůstavitelem a dědicem. Někteří autoři proto nepřiznávají dohodě mezi budoucím dědicem a zůstavitelem režim smlouvy a hovoří o prostém právním ujednání *(Rechtsabrede)*. I v případě bezdůvodného obohacení podle německého práva platí, že musí existovat mlčenlivý souhlas ohledně toho, že služba je poskytována v očekávání dědictví, nepostačuje pouhá vyhlídka na dědictví, třebaže potvrzená zůstavitelem.[55]

Nutno podotknout, že současné české právo zcela nepřevzalo zásadu *ambulatoria est enim* římského práva,[56] naopak zná široce koncipovanou dědickou smlouvu, a tato obtíž německého práva v českém právním prostředí zcela odpadá.[57] Ustanovení § 1581 OZ upravuje pouze zákaz derogačních klauzulí a neomezuje formální nebo neformální přísliby vůči dědici. Navíc se české právo bezdůvodného obohacení vyvíjelo po roce 1950 zcela odlišně od práva rakouského a německého[58] a současná právní úprava nabízí ve srovnání s právní úpravou našich sousedů zcela jiné možnosti, a to zejména s velmi široce koncipovanou generální klauzulí bezdůvodného obohacení.

Tato široce formulovaná klauzule bezdůvodného obohacení, která byla zavedena právě justiniánským právem, v sobě skrývá jisté nebezpečí. Romanista německého původu F. Schultz považuje justiniánské právo bezdůvodného obohacení – a to právě s ohledem na široce koncipovanou generální klauzuli – za nejhorší pasáž justiniánského práva, které dalo špatný příklad kontinentálním kodifikacím až do našich dob. Zvlášť otřesným případem je – podle tohoto poněkud příkrého soudu – pak německý občanský zákoník.[59]

Stejným způsobem jako římské justiniánské právo přistupuje totiž k pojetí bezdůvodného obohacení i současná komentářová literatura.

Novější civilistická literatura hovoří pouze o tom, že zásada „nikdo se nemůže obohatit na úkor jiného" se objevuje již v římském právu. Žádný z autorů, kteří jsou citováni níže, nereflektuje rozdíly mezi archaickým, klasickým a justiniánským římským právem. Stejně tak nevěnují pozornost změnám, které byly do justiniánského práva vneseny kompilátory.

F. Melzer a K. Csach navíc zdůrazňují přímou aplikovatelnost generální klauzule bezdůvodného obohacení a vybízejí právní dogmatiku – mají zřejmě na mysli právní vědu –, aby domýšlela „konkrétní předpoklady pro jednotlivé zvláštní skupiny případů generální skutkové podstaty".[60] Základními předpoklady pro aplikaci generální klauzule jsou: obohacení, neexistence spravedlivého důvodu, obohacení dějící se na úkor jiného. Nevyžaduje se zavinění obohaceným. Jako plnění je nutno chápat vše, co může být poskytnuto jako plnění, včetně **majetkových očekávání, která požívají právní ochrany**.[61] Jako bezdůvodné obohacení je **chápána i úspora nákladů**;[62] tedy že **majetek ochuzeného je vynaložen namísto majetku obohaceného**, což vede ke vzniku úspory.[63] Stejným způsobem se **posuzuje přijetí služby nebo výsledku této služby** promítnutého do zvýšení majetku obohaceného.[64]

Z hlediska absence spravedlivého důvodu mám spíše za to, že popsaná situace *culpa in testando* je spíše důvodem právním než spravedlivým, pokud chápeme spravedlivý důvod jako společenskou konvenci.[65] Stejným způsobem chápe pojem spravedlivý důvod v § 2991 odst. 1 OZ i D. Sedláček, podle kterého je spravedlivý důvod založen na „zásadách slušnosti či zvyklostí soukromého života".[66]

I J. Eliáš, L. Brim a H. Adamová uznávají, že na základě generální klauzule bezdůvodného obohacení **může být konstruována povinnost k vydání majetkového prospěchu i tam, kde není naplněna žádná ze skutkových podstat** zakotvených v § 2991 odst. 2 OZ. Ustanovení § 2991 odst. 1 **rozšiřuje aplikační rozsah institutu bezdůvodného**

52 Söllner, A. Der Bereicherungsanspruch wegen Nichteintritts des mit einer Leistung bezweckten Erfolges. *Archiv für civilische Praxis*, 1963, č. 163, s. 20–45, zvláště s. 39.

53 Muscheler, K. *Erbrecht*. I. Band. Mohr Siebeck, 2010, s. 336.

54 *Ambulatoria est enim voluntas defuncti usque ad vitae supremum exitum*. Zůstavitel může měnit svou vůli až do posledního okamžiku svého života. Dig. 34, 4, 4 a také Dig. 32, 22, pr., které obsahuje zákaz derogační klauzule v závěti. O této zásadě viz Dajczak, W., Giaro, T., Longschamps de Bérier, F., Dostalík, P., op. cit. sub 1, s. 51.

55 BGH 29. 11. 1965, BGHZ 44, 321. Viz také Haas, I., Holla, M. Ausgleich für die enttäuschte Erberwartung. *Zeitschrift für Erbrecht und Vermögens- nachfolge* (ZEV), 2002, s. 169–172.

56 Fiala, R. Beerová, K. Komentář k 1581. In: Fiala, R., Drápal, L., op. cit. sub 31, s. 278.

57 Viz také Salák, P. Původ a důvod ustanovení § 1581 zákona č. 98/2012. *Ad notam*, 2017, č. 1, s. 7–10.

58 Dostalík, P., op. cit. sub 42, s. 208–209.

59 Schulz, F. *Classical Roman Law*. Oxford: Clarendon Press, 1952, s. 612.

60 Melzer, F., Csach, K. Komentář k § 2991. In: Melzer, F., Tégl, P., op. cit. sub 37, s. 1245.

61 Tamtéž, s. 1277.

62 Tamtéž, s. 1278.

63 Tamtéž.

64 Tamtéž, s. 1279.

65 Jak tomu rozumí Melzer, F., Csach, K. in Melzer, F., Tégl, P., op. cit. sub 37, s. 1286.

66 Sedláček, D. Komentář k § 2991. In: Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol., *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 3184.

obohacení nad rámec vyjmenovaných skutkových podstat.[67] Zároveň však tito autoři **neočekávají od generální klauzule žádné významné změny v posuzování aplikačního rozsahu bezdůvodného obohacení**.[68]

Vidíme tedy, že zatímco jedna skupina autorů (F. Melzer, K. Csach) chápe generální klauzuli jako nový začátek a vybízí „právní dogmatiku", aby sama nacházela nové skutkové podstaty, které nespadají ani pod jednu ze skutkových podstat bezdůvodného obohacení v § 2991 odst. 2, jiní autoři (J. Eliáš, H. Adamová, L. Brim) se domnívají, že flexibilní interpretace pojmu plnění judikaturou umožní všechny takto nalezené skutkové podstaty podřadit pod plnění bez právního důvodu *(condictio indebiti)*.

Podle mého soudu nám nic nebrání v tom, chápat skutkovou podstatu *culpa in testando* jako případ bezdůvodného obohacení. V úvahu dokonce přicházejí dvě možnosti.

První možností je podřazení případu zklamaného dědice pod kondikci z právního důvodu, který odpadl. Této možnosti nasvědčuje i praxe soudů, které posuzují situaci, kdy „osoba provedla stavební úpravy pod příslibem, že na ni bude stavba v budoucnosti převedena", jako plnění z právního důvodu, který odpadl.[69] Nutno ovšem podotknout, že soudy tak činí z ryze praktického důvodu, protože kdyby posoudily tento skutkový stav jako plnění bez právního důvodu *(condictio sine causa generalis)*, běžela by lhůta promlčení od okamžiku dokončení stavby. Pokud by tedy stavebník byl po delší dobu udržován v domnění, že na něj bude stavba převedena, a až po uplynutí této delší doby by vlastník stavbu svůj slib odvolal, došlo by k promlčení nároku z bezdůvodného obohacení.[70]

Druhou možností je pak konstrukce nároku zklamaného dědice jako nové skutkové podstaty obecné klauzule bezdůvodného obohacení.

V této souvislosti ale doporučuji volit spíše opatrnější přístup, nerozšiřovat aplikační pole obecné kondikce tam, kde to není zcela nezbytné – z důvodů, pro které kritizuje justiniánské právo již F. Schultz, a které se obávali již tvůrci vládního návrhu občanského zákoníku z roku 1937: zavedení obecné podstaty bezdůvodného obohacení povede k vykloubení občanského zákoníku.[71]

Mám tedy za to, že nároky zklamaného dědice je možné v českém právu po roce 2014 posoudit jako nároky z kondikce z právního důvodu, který odpadl.

Na případ zklamaného dědice bude tedy nutné aplikovat úpravu bezdůvodného obohacení.

PRAKTICKÉ DŮSLEDKY POSOUZENÍ NÁROKŮ ZKLAMANÉHO DĚDICE JAKO BEZDŮVODNÉHO OBOHACENÍ

V této souvislosti se ovšem vynořují další právní otázky, tentokrát již zcela praktického rázu. Od kterého okamžiku počne běžet lhůta k vydání bezdůvodného obohacení?[72] Jak již bylo výše v textu zmíněno a jak také vyplývá z praxe soudů, právo na vydání bezdůvodného obohacení v tomto případě vzniká v okamžiku, kdy je najisto postaveno, že se zklamaný dědic nestane dědicem, a nikoliv okamžikem plnění.[73]

To se děje definitivně až k okamžiku smrti zůstavitele; do té doby může zůstavitel (ač třeba obtížně) zvrátit svá pořízení pro případ smrti (včetně dědické smlouvy), případně může být zjištěna neplatnost takových pořízení (jde-li např. o zákonného dědice, který by byl nedědil kvůli jinak určeným poměrům v posledním pořízení). Mám tedy za to, že důvod, pro který zklamaný dědic plnil, odpadne až v okamžiku smrti zůstavitele, protože až smrtí zůstavitele je najisto postaveno, kdo je jeho skutečným dědicem, ať již na základě poslední vůle, nebo na základě zákona. Zde se opět můžeme inspirovat německou judikaturou. Z důvodu krátké (tříleté) promlčecí doby u pracovní smlouvy[74] začaly německé soudy považovat za počátek vzniku nároku nikoliv den provedení prací, ale právě okamžik smrti zůstavitele, a to na základě fikce, že si tak ujednaly strany.[75]

Jisté komplikace působí v této souvislosti § 638 OZ.[76] Zde přicházejí do úvahy dva možné počátky běhu této desetileté promlčecí lhůty: okamžik, kdy byly skutečně vynaloženy náklady na majetek budoucího zůstavitele, a okamžik odpadnutí důvodu (tedy smrt zůstavitele – viz výše). V této souvislosti mám za to, že rozhodným okamžikem bude i zde smrt zůstavitele, protože vynaložením nákladů dojde na straně příjemce sice k obohacení na úkor toho, kdo náklady vynaložil, ale toto obohacení se stane bezdůvodným

67 Eliáš, J., Adamová, H., Brim, L. *Bezdůvodné obohacení*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 35.

68 Tamtéž: *„Judikatura, a to již za účinné předchozí právní úpravy interpretovala flexibilně jednotlivé skutkové podstaty bezdůvodného obohacení, především skutkovou podstatu plnění bez právního důvodu, a umožňovala tak kvalifikovat jako bezdůvodné obohacení v podstatě veškeré situace, v nichž se jevilo spravedlivé založit nárok na vydání majetkového prospěchu (jelikož se v rozporu s obecnou zásadou jedna strana obohatila na úkol druhé)."*

69 Tamtéž, s. 35.

70 Tamtéž.

71 Podrobněji viz Dostalík, P., op. cit. sub 42, s. 187.

72 § 619 OZ:
(1) Jedná-li se o právo vymahatelné u orgánu veřejné moci, počne promlčecí lhůta běžet ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé.
(2) Právo může být uplatněno poprvé, pokud se oprávněná osoba dozvěděla o okolnostech rozhodných pro počátek běhu promlčecí lhůty, anebo kdy se o nich dozvědět měla a mohla.

73 Skutková podstata *„právní důvod, který odpadl"* má ten praktický důsledek, že promlčecí lhůta běží teprve od okamžiku odpadnutí, ne již od okamžiku poskytnutí plnění. Petrov, J. Komentář k § 2991. In: Hulmák, M. a kol., op. cit. sub 22, s. 1884.

74 § 195 BGB. Tato lhůta byla původně desetiletá, v rámci reformy roku 2002 byla zkrácena na tři roky, což evidentně nestačí.

75 BGH 23. 2. 1965, 1225 BAG 28. 9. 1977.

76 § 638 odst. 1 OZ: Právo na vydání bezdůvodného obohacení se promlčí nejpozději za deset let ode dne, kdy k bezdůvodnému obohacení došlo.

až v okamžiku, kdy bude jisté, že se ten, kdo vynaložil náklady, nestane dědicem. A právě smrtí zůstavitele počne běžet desetiletá promlčecí lhůta. Je samozřejmě možné si představit, že by lhůta pro vydání bezdůvodného obohacení počala běžet již okamžikem vynaložení nákladu na věc – podle mého názoru se však obohacení stane bezdůvodným až v okamžiku, kdy bude jisté, že se zklamaný dědic nestane dědicem – viz výše.

Určíme-li jako rozhodný okamžik pro vznik bezdůvodného obohacení okamžik smrti zůstavitele, je zřejmé, že ani neplatnost závěti, ani její odvolání, spojené případně s uzavřením dědické smlouvy, nebude mít žádný vliv na vznik bezdůvodného obohacení.

Co se týče místní příslušnosti soudů, není zde – podle mého soudu – žádná spojitost s řízením o pozůstalosti. Příslušným bude soud podle § 85–88 OSŘ.

Snad nejzajímavější je v této souvislosti otázka, jak výrazně má být najisto postavena okolnost, že bude dědic skutečně dědit. Domnívám se, že musí být zklamaný dědic opakovaně ujišťován, že bude dědit, přičemž nezávisí na formě takového ujištění. Ani německé soudy nepožadují existenci formálního slibu, kterým by bylo přislíbeno dědictví.[77]

I německá literatura a judikatura předpokládají opakovanou a spíše dlouhodobou péči o zůstavitele. Proto musí mít i ten, kdo provádí investice do cizího majetku, dostatečný důvod k přesvědčení, že se mu taková investice vrátí ve formě dědictví.

Na druhou stranu bych nepovažoval jednorázový slib, třeba i písemný, za dostatečný důvod ke vzniku nároků „zklamaného dědice". Při řešení otázky je nutno samozřejmě vzít do úvahy i osobnost a zvyky zůstavitele, kontext a způsob obvyklé komunikace se zklamaným dědicem. V této souvislosti je možno nechat se inspirovat praxí německých soudů (Bundesarbeitsgericht a Bundesgerichtshof), které vyžadují pro vznik odškodnění *(Vergütung)* splnění dvou podmínek:

Za prvé: z okolností případu musí být zřejmé, že plnění dědicem zůstaviteli nebylo poskytováno bezplatně. Za druhé: mezi stranami musí být alespoň mlčky ujednána atypická kompenzace, v tomto případě ve formě dědictví.[78]

Tyto dvě podmínky jsou v souladu se závěry české odborné literatury, kdy např. Bílková upozorňuje, že ne každé zhodnocení cizího majetku může být považováno za bezdůvodné obohacení, zejména pokud nebylo sjednáno protiplnění nebo bylo zhodnocení poskytnuto jako dar.[79]

ZÁVĚR

Na závěr je tedy možné shrnout, že nároky tzv. zklamaného dědice *(culpa in testando)* jsou již od dob klasických římských právníků považovány za oprávněné a je jim poskytována ochrana. Domnívám se, že v kontextu současného českého občanského práva je nejvhodnější ochranou nárok z bezdůvodného obohacení. V úvahu přichází jak nárok z obecné klauzule bezdůvodného obohacení, tak nárok z bezdůvodného obohacení z právního důvodu, který odpadl *(causa data causa non secuta)*. Z hlediska procesního i z hlediska jisté opatrnosti ohledně rozšiřování aplikačních podstat generální klauzule bezdůvodného obohacení mám za to, že je lepší aplikovat *condictio causa data causa non secuta*. Samozřejmě za splnění podmínek, že byl dědic opakovaně ujišťován, že bude dědicem, že prováděl investice do majetku v přesvědčení, že bude odměněn dědictvím, a konečně, že takové investice byly dlouhodobého nebo opakovaného charakteru. ■

77 BAG 19. 7. 1973, NJW 1974, 380.

78 Braun, A., op. cit. sub 9, s. 1004.

79 Bílková, J. *Bezdůvodné obohacení v novém občanském zákoníku*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 32–279.

Z JUDIKATURY ÚSTAVNÍHO A NEJVYŠŠÍHO SOUDU ČR

Likvidace dědictví

Pohledávka zástavního věřitele za třetími osobami zajištěná zástavním právem na majetku zůstavitele se při nařízené likvidaci dědictví uspokojuje bez ohledu na její splatnost.

USNESENÍ NEJVYŠŠÍHO SOUDU ZE DNE 27. 5. 2021, SP. ZN. 24 CDO 638/2021

Z odůvodnění: Řízení o dědictví po I. S., zemřelé dne 2. 12. 2013, bylo zahájeno usnesením Okresního soudu ve Frýdku-Místku (dále jen „okresní soud" nebo „soud prvního stupně") ze dne 27. 12. 2013, č. j. 46 D 1183/2013-3, a provedením úkonů v řízení o dědictví po zůstavitelce byla pověřena (dle § 38 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2013, dále jen „o. s. ř.") JUDr. Radka Nováková, notářka ve Frýdku-Místku.

Poté, co bylo zjištěno, že zůstavitelka nezanechala závěť a že všichni v úvahu přicházející dědici ze zákona dědictví odmítli, a co byl proveden soupis aktiv a pasiv dědictví, okresní soud dále jednal s Českou republikou, jíž má připadnout dědictví podle § 462 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013, dále jen „obč. zák."). Usnesením ze dne 9. 2. 2016, č. j. 46 D 1183/2013-172, určil obvyklou cenu dědictví částkou 501 946 Kč, výši dluhů částkou 1 109 121,40 Kč a výši předlužení dědictví částkou 607 175,40 Kč. Usnesení nabylo právní moci dne 25. 2. 2016.

Následně okresní soud usnesením ze dne 29. 2. 2016, č. j. 46 D 1183/2013-177, které nabylo právní moci dne 17. 3. 2016, v souladu s § 175t o. s. ř. nařídil likvidaci dědictví a vyzval věřitele, aby mu ve lhůtě jednoho měsíce od vyvěšení usnesení na úřední desce soudu oznámili své pohledávky vůči

zůstavitelce k datu jejího úmrtí s tím, že pohledávky, které nebudou při likvidaci dědictví uspokojeny, zaniknou.

Okresní soud ve Frýdku-Místku usnesením ze dne 7. 11. 2018, č. j. 46 D 1183/2013-342, rozhodl, že se výtěžek likvidace dědictví dosažený zpeněžením majetku zůstavitelky v celkové výši 325 946 Kč rozvrhuje tak, že z tohoto výtěžku budou uhrazeny postupně pohledávky podle těchto skupin: a) pohledávky odpovídající 100 % nákladů řízení v souvislosti se zpeněžením majetku, tj. náklady soudního exekutora Mgr. J. K., Exekutorský úřad Frýdek-Místek, za provedení dobrovolných dražeb ve výši 21 166,89 Kč, b) pohledávky odpovídající 100 % nákladů zůstavitelčiny nemoci a přiměřených nákladů jejího pohřbu v podobě pohledávky vypravovatelky pohřbu, zůstavitelčiny dcery B. K., z titulu již uhrazených přiměřených nákladů za pohřeb zůstavitelky ve výši 25 200 Kč, c) pohledávky zajištěné zástavním právem, zadržovacím právem, převodem práva nebo postoupením pohledávky, a to konkrétně pohledávka zůstavitelčina otce V. B., z titulu dohody o narovnání ze dne 3. 7. 2010 v přihlášené výši 500 000 Kč, zajištěné zástavním právem smluvním zapsaným v katastru nemovitostí, evidovaným u Katastrálního úřadu pro Moravskoslezský kraj, katastrální pracoviště XY, na listu vlastnictví XY pro katastrální území XY, obec XY, v oddíle XY, dle smlouvy o zřízení zástavního práva ze dne 13. 7. 2010, s právními účinky vkladu práva ke dni 14. 7. 2010, pod č. j. XY, s tím, že tato pohledávka bude uspokojena v rozsahu 55,91 %, tedy v částce 279 579,11 Kč. Okresní soud též vyslovil, že d) pohledávky nedoplatků výživného nebyly přihlášeny a další skupiny pohledávek, tj. e) pohledávky daní a poplatků, pojistného na veřejné zdravotní pojištění a pojistného na sociální zabezpečení a příspěvků na státní politiku zaměstnanosti a f) ostatní pohledávky se neuspokojují (výrok I usnesení). Dále okresní soud rozhodl o přiznání odměny za provedení řízení ve výši 17 710 Kč notářce JUDr. Radce Novákové, se sídlem ve Frýdku-Místku, kterou je povinna uhradit „Česká republika-stát, prostřednictvím účtárny Okresního soudu ve Frýdku-Místku“ (výrok III usnesení), a následně rozhodl, že nikdo z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok IV usnesení). Pro úplnost Nejvyšší soud dodává, že usnesení okresního soudu neobsahovalo výrok pod označením II.

Okresní soud vycházel ze zjištění, že poté, co byla nařízena likvidace dědictví, soudní exekutor Mgr. J. K., Exekutorský úřad Frýdek-Místek, provedl dobrovolnou dražbu souboru movitých věcí a spoluvlastnického podílu zůstavitelky na blíže označených nemovitostech, a shromáždil tím výtěžek v celkové výši 325 946 Kč. Okresní soud proto postupoval podle § 175v odst. 1 o. s. ř. a výtěžek likvidace rozvrhl mezi věřitele podle pravidel určených v odst. 2 a 3 téhož ustanovení. Do skupiny a) zařadil pohledávku nákladů řízení vzniklých státu v souvislosti se zpeněžením majetku, do skupiny b) náklady pohřbu zůstavitelky, do skupiny c) pohledávky zajištěné zástavním právem, zadržovacím právem, převodem práva nebo postoupením pohledávky – v dané věci představované přihlášenou pohledávkou otce zůstavitelky V. B. ve výši 500 000 Kč, kterou bylo možno uspokojit jen zčásti. Zbývající část dané pohledávky, další pohledávky téže skupiny s méně příznivým pořadím a ostatních skupin pohledávek nemohly být ani zčásti uspokojeny, neboť uspokojením pohledávek předcházejících věřitelů byla zcela vyčerpána „cena rozvrhovaného výtěžku“. Pokud šlo o pohledávku ve výši 670 664,69 Kč, kterou přihlásila věřitelka 11) Hypoteční banka, a. s., z titulu práva na uspokojení dluhu třetí osoby ze zajištění (tj. práva váznoucího na majetku zůstavitelky) dle zástavní smlouvy ze dne 26. 9. 2002, pak okresní soud uvedl, že zástavní dlužník, pokud není současně osobním dlužníkem, je povinen pasivně strpět uspokojení dluhu osobního dlužníka z výtěžku zpeněžení zástavy, nikoliv však aktivně plnit dluh za osobního dlužníka proto, že ten jej řádně a včas neuhradil. Jde tak o pohledávku, která podle názoru okresního soudu „nemá být v rámci rozvrhu výtěžku zpeněžení vůbec uspokojena (…), případně by mohla být uhrazena společně s ostatními pohledávkami“ skupiny f), jelikož sice „vyplývá z existujícího zástavního práva, nicméně sama není zajištěna zástavním právem“. Okresní soud v té souvislosti odkázal i na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3537/2012, ve kterém se měl dovolací soud „přiklonit k doslovnému výkladu § 175v odst. 2 písm. c) o. s. ř.“ a měl též zdůraznit, „že rozvrh se netýká jakýchkoliv věřitelů, ale jedině věřitelů zůstavitele“.

K odvolání věřitelky 11) Hypoteční banky, a. s., Krajský soud v Ostravě v záhlaví označeným rozhodnutím usnesení okresního soudu potvrdil (výrok I usnesení odvolacího soudu) a dále rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (výrok II usnesení odvolacího soudu). Odvolací soud především v rámci nařízeného jednání doplnil dokazování ve vztahu k pohledávkám na náklady pohřbu a k pohledávkám zajištěným zástavním právem, konkrétně ve vztahu k přihlášené pohledávce otce zůstavitelky V. B. a Hypoteční banky, a. s. Odvolací soud zdůraznil, že rozsah výtěžku zpeněžení majetku zůstavitelky ani existence pohledávek jednotlivých přihlášených věřitelů nebyla sporná, stejně tak otázka uspokojení pohledávek ve skupinách a) a b). Za stěžejní považoval odvolací soud otázku, zda lze ve skupině c) před pohledávkou věřitele 8) otce zůstavitelky V. B. z titulu dohody o narovnání ze dne 13. 7. 2010 ve výši 500 000 Kč zajištěnou zástavním právem, uspokojit přednostně pohledávku věřitelky 11) Hypoteční banky, a. s., za třetími osobami – dlužníky R. H., P. H. a R. H. (dále v textu společně označeni jen jako „dlužníci“ nebo „úvěroví dlužníci“) z titulu smlouvy ze dne 2. 7. 2002, o poskytnutí hypotečního úvěru (dále též jen „úvěrová smlouva“) uzavřené mezi těmito dlužníky a Českomoravskou hypoteční bankou, a. s. (podnikající nyní pod obchodní firmou Hypoteční banka, a. s.). Pro pohledávku z úvěrové smlouvy bylo zřízeno zástavní právo na základě zástavní smlouvy ze dne 26. 9. 2002 (dále jen „zástavní smlouva“) s tehdejšími zástavci J. Z. a M. Z. ve prospěch Českomoravské hypoteční banky, a. s., jako zástavního věřitele. Na základě později uzavřené kupní smlouvy ze dne 7. 11. 2007 mezi R. H. a P. H. jako prodávajícími a J. S. jako kupující odvolací soud zjistil, že prodávající prodali podíl v rozsahu ideální poloviny zastavených nemovitostí zapsaných na LV č. XY u Katastrálního úřadu pro Moravskoslezský kraj, katastrální pracoviště

XY, a kupující se zavázal splnit závazek prodávajících vůči Hypoteční bance, a. s., do částky ve výši 300 000 Kč. Z navazující kupní smlouvy uzavřené dne 10. 6. 2008 mezi J. S. jako prodávající a zůstavitelkou I. S. jako kupující odvolací soud dále zjistil, že prodávající J. S. se v souvislosti s uzavřením smlouvy o převodu předmětné nemovitosti zavázala splnit závazek vůči Hypoteční bance, a. s., v plné výši. V této kupní smlouvě je konstatováno, že zástavní věřitel Hypoteční banka, a. s., udělila dne 14. 4. 2008 souhlas s převodem předmětných nemovitostí na kupující. V obou kupních smlouvách je konstatována existence zástavního práva pro Hypoteční banku, a. s. Nebylo však zjištěno, že by obligační závazek k úhradě úvěrového dluhu nebo jeho části na sebe převzala zůstavitelka I. S. Odvolací soud dále z výpisu z katastru nemovitostí prokazujícího stav evidovaný k datu 22. 1. 2014 zjistil, že předmětné nemovitosti byly (stejně jako v době smrti zůstavitelky) evidovány ve spoluvlastnictví R. H. a I. S., každý z nich byl spoluvlastníkem ideální jedné poloviny předmětných nemovitostí, na nichž vázne ve vztahu k podílu I. S. omezení vlastnického práva v podobě smluvního zástavního práva pro pohledávku Hypoteční banky, a. s., ve výši 664 000 Kč. Odvolací soud poté konstatoval, že takto zřízené zástavní právo věřitelky 11) Hypoteční banky, a. s. (s právními účinky vkladu práva ke dni 2. 10. 2002), předchází zástavnímu právu věřitele 8) otce zůstavitelky V. B. (s právními účinky vkladu práva ke dni 14. 7. 2010).

V rovině právního posouzení se odvolací soud neztotožnil s námitkou věřitelky 11) Hypoteční banky, a. s., že její pohledávka má být uspokojována bez ohledu na stav splácení či nesplácení úvěru úvěrovými dlužníky. S odkazem na závěry plynoucí z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2007, sp. zn. 29 Cdo 549/2007, podle nichž pro posouzení otázky, zda a v jakém ohledu se zástavní právo může projevit jako dluh zatěžující dědictví, je určující, zda ke dni smrti zůstavitele již zůstavitel měl povinnost z titulu zástavního práva strpět uspokojení dluhu osobního dlužníka z výtěžku zpeněžení zástavy. Odvolací soud proto nesouhlasil se závěrem soudu prvního stupně, že daná pohledávka by případně mohla být uhrazena společně s ostatními pohledávkami ve smyslu § 175v odst. 2 písm. f) o. s. ř., jelikož sice vyplývá z existujícího zástavního práva, nicméně sama není zajištěna zástavním právem. Pro závěr o existenci povinnosti zůstavitelky strpět uspokojení závazku z úvěrové smlouvy z výtěžku prodeje nemovitosti sloužící jako zástava bylo podle odvolacího soudu rozhodné zjištění, že v rámci úvěrové smlouvy se dlužníci zavázali zajistit úvěr zřízením zástavního práva na předmětné nemovitosti, že se smluvní strany dohodly na splacení úvěru formou anuitních splátek nejpozději do 20. 5. 2022 a že pod bodem VIII. úvěrové smlouvy se smluvní strany dále dohodly, že poruší-li dlužníci závažným způsobem své povinnosti stanovené smlouvou, může banka od smlouvy odstoupit či požadovat okamžité splacení jistiny úvěru včetně příslušenství. Vycházeje ze znění bodu V. zástavní smlouvy odvolací soud připomněl, že zástavní věřitel má právo na uspokojení své pohledávky z výtěžku zpeněžení předmětu zástavy, pokud pohledávka byla po své splatnosti splněna jen částečně, nebo jestliže nebyla splněna včas. Z upomínek věřitelky 11) Hypoteční banky, a. s., přitom vyplynulo, že ještě před úmrtím zůstavitelky byli úvěroví dlužníci vyzýváni k úhradě dlužných splátek, úvěr tedy nebyl řádně splácen. Hypoteční bance, a. s., tak náleželo podle článku VIII. úvěrové smlouvy oprávnění od úvěrové smlouvy odstoupit, nebo požadovat po úvěrových dlužnících plnění v celém rozsahu. Odvolací soud dále zdůraznil, že přes opakované výzvy dlužníkům věřitelka 11) Hypoteční banka, a. s., neprokázala, že by zůstavitelku za jejího života vyzvala ke splnění povinnost strpět tzv. uhrazovací funkci zástavy. Odvolací soud proto dospěl k závěru, že zůstavitelce nevznikla povinnost strpět uspokojení ze zástavy, potud podpůrně odkázal na závěry vyjádřené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 2. 2006, sp. zn. 21 Cdo 616/2005, ze kterých vyplývá, že pro vznik nároku na uspokojení ze zástavy není významné, kdy zástavní věřitel mohl od smlouvy odstoupit nebo smlouvu vypovědět a požadovat okamžité vrácení úvěru, ale zda a kdy se rozhodl svého oprávnění využít, a zda a kdy ho skutečně využil. Proto je podle odvolacího soudu namístě z výtěžku získaného v likvidaci dědictví poměrně uspokojit další smluvním zástavním právem zajištěnou pohledávku v pořadí vyplývajícím z § 175v odst. 2 písm. c) o. s. ř., konkrétně pohledávku věřitele 8) otce zůstavitelky V. B. Odvolací soud dále odůvodnil výrok o nákladech řízení.

Proti usnesení odvolacího soudu podala věřitelka 11) Hypoteční banka, a. s., dovolání s tím, že nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 věta první o. s. ř.) ze strany odvolacího soudu spatřuje v judikatorně dosud neřešené otázce (§ 237 o. s. ř.) postavení zástavního věřitele v rámci rozvrhu majetku při likvidaci dědictví vůči zůstaviteli, který byl zástavcem, ale současně nebyl obligačním dlužníkem věřitele, a tedy výkladu § 175v odst. 2 písm. c) a odst. 3 o. s. ř. Dovolatelka konkrétně namítá, že ačkoliv tvrdila a prokázala nikým nezpochybňovanou pohledávku po splatnosti vůči úvěrovým dlužníkům, jejíž výše činila ke dni smrti zůstavitelky 267 506,43 Kč, pak s touto její argumentací se odvolací soud nijak nevypořádal. Za situace, kdy byla nařízena likvidace dědictví, nepřechází vlastnické právo k zastavené nemovitosti ani dluhy na dědice, ale dochází ke zpeněžení majetku, včetně zastavených nemovitostí, a to bez ohledu na to, zda je pohledávka zajištěná zástavním právem splácena a zda si takový postup věřitel přeje. Pravidelným následkem probíhající likvidace dědictví je zánik zajištění zpeněženého majetku zůstavitele, stejně jako zánik v likvidaci neuspokojených pohledávek věřitelů. Do probíhající likvidace dědictví se dovolatel přihlásil s pohledávkou zajištěnou zástavním právem, když jeho zástavní právo i podle závěrů odvolacího soudu svými časovými účinky vzniku předcházelo zástavnímu právu věřitele 8) otce zůstavitelky V. B. Mluví-li zákon o věřiteli zůstavitele, pak podle dovolatele nelze toto ustanovení vykládat v neprospěch věřitelů zástavních. Jednalo by se o nezákonné krácení jejich práva na uspokojení pohledávky z titulu existence zástavního práva v případě nuceného prodeje nemovitosti, na níž zástavní právo vázne, přičemž pohledávka zajištěná zástavním právem by nebyla uspokojena z výtěžku zpeněžení, a to přesto, že byl věřitel dostatečně obezřetný a zajištění svého dluhu zřízením zástavního práva k nemovitosti pojistil. Nárok na uspokojení pohledávky v projednávané věci dovolatelka

odvíjí právě a jedině od svého postavení zástavního věřitele a od postavení zůstavitelky jako zástavního dlužníka. Úprava rozvrhu výtěžku zpeněžení majetku zůstavitele mezi věřitele při likvidaci dědictví nerozlišuje, zda pohledávky zajištěné zástavním právem mají být splatné či nikoliv, ale je třeba přistoupit k jejich uspokojení výlučně podle pořadí jejich vzniku. Povinnost strpět uspokojení dluhu osobního dlužníka z výtěžku zpeněžení zástavy nastupuje okamžikem nařízení likvidace dědictví, v jejímž rámci dochází k nucenému zpeněžení nemovitosti. Právním důvodem zpeněžení nemovitostí v rámci probíhající likvidace dědictví proto podle dovolatelky nebylo prodlení obligačního dlužníka s plněním úvěrové smlouvy, nýbrž samotná smrt zůstavitelky spojená s nařízením likvidace dědictví. Dovolatelka připodobňuje své postavení k exekuční dražbě nemovitosti, kdy rovněž dochází k výplatě zajištěného věřitele z rozvrhu majetkové podstaty povinného bez ohledu na to, zda je zajištěná pohledávka splatná. Názor odvolacího soudu by podle dovolatelky, dovedeno *ad absurdum*, každého zástavního věřitele stavěl do pozice, kdy by pro ochranu svých oprávněných zájmů byl nucen smluvně ošetřit splatnost své úvěrové pohledávky vždy nejpozději ke dni úmrtí zástavního dlužníka, a to dokonce i v případě, kdy by úvěrový dlužník řádně a včas svůj závazek splácel. Judikatura Nejvyššího soudu, na niž odvolací soud i soud prvního stupně odkázaly, podle dovolatelky neřeší spornou otázku, nadto tam učiněné závěry nelze vztáhnout na řízení o likvidaci dědictví. Dovolatelka proto navrhovala, aby Nejvyšší soud dovoláním napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, nebo aby sám napadené usnesení změnil tak, že bude pohledávka dovolatelky z rozvrhu uspokojena „v rozsahu výtěžku zpeněžení nemovitosti“, tedy v částce 279 579,11 Kč.

Vyjádření k dovolání podáno nebylo.

Nejvyšší soud jako soud dovolací konstatuje, že projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat (s přihlédnutím k tomu, že zůstavitelka I. S. zemřela dne 2. 12. 2013) podle předpisů účinných ke dni smrti zůstavitelky, tj. podle o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2013 (srov. čl. II bod 3 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Při dědění se přitom použije právo platné v den smrti zůstavitelky, tedy obč. zák., ve znění účinném do 31. 12. 2013 (§ 3069 o. z.). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), se Nejvyšší soud zabýval otázkou jeho přípustnosti.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

Z hlediska skutkového stavu bylo v poměrech projednávané věci mj. zjištěno (správnost skutkových zjištění přezkumu dovolacího soudu nepodléhá – srov. § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 větu první o. s. ř.), že na výše popsaných nemovitostech vázla v rozsahu spoluvlastnického podílu zůstavitelky zástavní práva, a to ve vztahu ke smluvnímu zástavnímu právu zřízenému ve prospěch věřitele 8) otce zůstavitelky V. B., kde zůstavitelka byla osobním i zástavním dlužníkem, a současně ve prospěch věřitelky 11) Hypoteční banky, a. s., jíž sice svědčilo z hlediska vzniku zajištění tzv. lepší pořadí, avšak zůstavitelka byla pouze zástavním dlužníkem.

Za tohoto stavu věci závisí napadené usnesení odvolacího soudu na vyřešení právní otázky, zda je možno v rámci probíhající likvidace dědictví uspokojit přihlášeného věřitele, jemuž svědčí zástavní právo na nemovitosti ve vlastnictví (spoluvlastnictví) zůstavitele i tehdy, jestliže do doby smrti zůstavitele vůči němu neučinil žádné procesní kroky, jež by směřovaly k realizaci (uhrazovací funkce) zástavního práva. Vzhledem k tomu, že uvedená právní otázka nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud ve všech souvislostech řešena, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání věřitelky proti usnesení odvolacího soudu je podle § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu § 242 o. s. ř., které bylo provedeno bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Je-li dědictví předluženo a nedojde-li k dohodě o přenechání předluženého dědictví věřitelům k úhradě zůstavitelových dluhů, soud na návrh nebo i bez návrhu usnesením nařídí likvidaci dědictví; stejně soud postupuje, jestliže stát navrhl likvidaci dědictví proto, že věřitel odmítl přijmout na úhradu své pohledávky věc z dědictví (srov. § 471 odst. 2 a § 472 odst. 2 obč. zák. a § 175t odst. 1 o. s. ř.).

Podle § 175t odst. 2 věty první o. s. ř. vydá soud usnesení o nařízení likvidace, ve kterém vyzve věřitele, aby mu oznámili své pohledávky ve lhůtě, kterou v usnesení stanoví, a upozorní je, že pohledávky, které nebudou při likvidaci uspokojeny, zaniknou.

Nařízení likvidace dědictví má za následek, že veškerý majetek, o němž se podařilo zjistit, že patřil zůstaviteli, soud zpeněží a výtěžek získaný zpeněžením zůstavitelova majetku bude rozvržen mezi věřitele zůstavitele. Způsoby, jimiž lze provést zpeněžení zůstavitelova majetku, jsou vypočteny v § 175u odst. 1 o. s. ř.

Dojde-li ke zpeněžení majetku zůstavitele, soud provede rozvrh jeho výtěžku mezi věřitele (§ 175v odst. 1 o. s. ř.). Z výtěžku zpeněžení zůstavitelova majetku se uhrazují pohle-

dávky postupně podle těchto skupin (§ 175v odst. 2 o. s. ř.):

a) pohledávky nákladů řízení vzniklých státu v souvislosti se zpeněžením majetku,
b) pohledávky nákladů zůstavitelovy nemoci a přiměřených nákladů jeho pohřbu,
c) pohledávky zajištěné zástavním právem, zadržovacím právem, převodem práva nebo postoupením pohledávky,
d) pohledávky nedoplatků výživného,
e) pohledávky daní a poplatků, pojistného na veřejné zdravotní pojištění a pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, pokud nebyly uspokojeny jako pohledávky třetí skupiny,
f) ostatní pohledávky.

Nelze-li plně uspokojit pohledávky patřící do téže skupiny, uspokojí se poměrně, ve skupině c) se však pohledávky uspokojují podle jejich pořadí, přičemž pohledávky zajištěné zadržovacím právem se uhradí před ostatními pohledávkami; pro pořadí je rozhodující den, kdy právo zajišťující pohledávku vzniklo (srov. § 175v odst. 3 o. s. ř.), aniž by se přihlíželo (s výjimkou pohledávek zajištěných zadržovacím právem nebo přednostním zástavním právem) také k tomu, z prodeje jakého předmětu zajištění byl výtěžek dosažen (srov. právní názor vyjádřený v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3537/2012).

Z výše citovaných zákonných ustanovení je zcela zřejmé, že se pohledávky věřitelů zůstavitele uhrazují z výtěžku zpeněžení majetku zůstavitele postupně podle skupin uvedených v § 175v odst. 2 o. s. ř., že pohledávky patřící do následující skupiny mohou být uhrazeny jen tehdy, byly-li plně uspokojeny pohledávky patřící do vyšší (předcházející) skupiny, a že nestačí-li výtěžek k úhradě všech pohledávek patřících do stejné skupiny, uspokojují se tyto pohledávky poměrně (zásada proporcionality), s výjimkou pohledávek patřících do skupiny c), v níž se uplatňuje zásada priority (až na pohledávky zajištěné zadržovacím právem, kterých v projednávané věci není), tedy lepší pořadí v této skupině má ta pohledávka, která byla zajištěna dříve.

Podle § 175v odst. 4 o. s. ř. pravomocným skončením likvidace zaniknou proti dědicům neuspokojené pohledávky věřitelů a jejich zajištění (majetkem zůstavitele). Rovněž zanikají zástavní práva (ta, jež zatěžují majetek zůstavitele) zajišťující pohledávky, jejichž dlužníkem je osoba odlišná od zůstavitele.

Podle § 152 obč. zák. ve znění účinném do 31. 12. 2002 (neboť zástavní smlouva mezi dovolatelkou a J. Z. a M. Z. byla uzavřena dne 26. 9. 2002) platilo, že zástavní právo slouží k zajištění pohledávky pro případ, že dluh, který jí odpovídá, nebude včas splněn s tím, že v tomto případě lze dosáhnout uspokojení z výtěžku zpeněžení zástavy.

Podle § 165 odst. 1 obč. zák. ve znění účinném do 31. 12. 2002, není-li pohledávka zajištěná zástavním právem splněna včas, má zástavní věřitel právo na uspokojení své pohledávky z výtěžku zpeněžení zástavy. Totéž právo má zástavní věřitel, jestliže pohledávka byla po své splatnosti splněna jen částečně nebo nebylo-li splněno příslušenství pohledávky.

Právo zástavního věřitele domáhat se uspokojení zajištěné pohledávky ze zástavy může být v řízení před soudem vyjádřeno jen jako nárok na zaplacení zajištěné pohledávky (popř. též jejího příslušenství) s tím, že uspokojení této pohledávky se oprávněný zástavní věřitel může domáhat jen z výtěžku prodeje zástavy. Tímto způsobem lze vymáhat splnění povinnosti i po zástavním dlužníku, jehož věc je zástavou, a který současně není zavázaným z pohledávky, k jejímuž zajištění bylo zástavní právo zřízeno, tj. osobním dlužníkem (srov. právní názor vyjádřený v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 1997, sp. zn. 2 Cdon 967/97, uveřejněném pod č. 46/1998 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek). Zástavního věřitele je proto třeba ve sledovaných souvislostech považovat za „věřitele zůstavitele“, byť zůstavitel měl postavení toliko zástavce, a nikoliv již osobního dlužníka.

Jestliže zákon (v § 175v odst. 4 větě druhé o. s. ř.) výslovně spojuje s pravomocným skončením řízení o likvidaci dědictví mj. i zánik zástavních práv zajišťujících pohledávky, jejichž dlužníkem je osoba odlišná od zůstavitele, je z výše uvedeného zřejmé, že odvolací soud (na rozdíl od soudu prvního stupně) dospěl v napadeném usnesení ke správnému závěru, pokud dovolatelku (jíž svědčilo k zajištění pohledávky za úvěrovými dlužníky zástavní právo k majetku zůstavitelky) považoval ve smyslu § 175t odst. 2, § 175v odst. 1, odst. 2 písm. c) a odst. 4 o. s. ř. za „věřitele zůstavitelky“.

Institut likvidace dědictví řeší (obdobně jako konkurs a v některých případech též výkon rozhodnutí nebo exekuce prodejem nemovité věci) konkurenci věřitelů a jejich pohledávek za zůstavitelem (úpadcem, povinným), a to za situace, kdy je dědictví předluženo. Obdobné je přitom v uvedených typech řízení i navazující řešení tohoto stavu, tj. přihlášení pohledávek věřiteli ve stanovené lhůtě, zpeněžení majetku (podstaty) zůstavitele (úpadce, povinného) a rozvržení jeho výtěžku mezi věřitele podle zákonem stanovených pravidel, kdy věřitelé jsou se svými pohledávkami rozděleni do jednotlivých skupin (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2018, sp. zn. 30 Cdo 4962/2016).

Jakkoliv se likvidace dědictví a insolvenční, resp. exekuční či vykonávací, řízení řídí odlišnými procesními pravidly, která se liší jak konkrétními předpoklady pro jejich nařízení, přihlašování věřitelů, zpeněžení majetku, zařazení věřitelů (jejich pohledávek) do skupin, účast věřitelů na tomto procesu, jakož i rozvržení výtěžku, je nepochybné, že daná řízení v základních rysech vykazují společné znaky. Dosavadní judikatura Nejvyššího soudu se také proto ustálila v názoru, podle něhož nařízením likvidace se zásadně mění smysl a účel dědického řízení, neboť zde již nejde o zjištění a deklaraci dědického práva po zůstaviteli, ale o zajištění úhrady pohledávek zůstavitelových věřitelů (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1611/2013).

Je-li proto zákonem výslovně předjímaným důsledkem nařízení likvidace zpeněžení veškerého známého majetku zůstavitele a po pravomocném skončení řízení o likvidaci dědictví též zánik neuspokojených pohledávek věřitelů, jejich zajištění a zánik zástavních práv zajišťujících pohledávky, jejichž dlužníkem je osoba odlišná od zůstavitele (§ 175v odst. 4 o. s. ř.), pak k zákonnému zániku uvedených pohledávek za dědici zůstavitele dochází zcela bez zřetele k tomu, zda se takoví věřitelé se svou pohledávkou do likvidace dědictví přihlásili. Z uvedeného plyne, že výzva soudu v usnesení o nařízení likvidace adresovaná věřitelům podle § 175t odst. 2 věty první o. s. ř., aby mu oznámili své pohledávky ve lhůtě, kterou v usnesení stanoví, a současně upozornění, že pohledávky, které nebudou při likvidaci uspokojeny, zaniknou, se týká všech pohledávek za zůstavitelem, a to zcela bez ohledu na jejich splatnost. Dovolatelka právem vytýká argumentaci odvolacího soudu, že upřednostnění splatných pohledávek by bez rozumného důvodu upřednostňovalo věřitele s dříve splatnými pohledávkami před těmi, jejichž pohledávky byly v okamžiku smrti zůstavitele (popř. v době nařízení likvidace dědictví) ještě nesplatné, přestože by šlo např. o pohledávky zajištěné. Právním důvodem uspokojování pohledávek jednotlivých přihlášených věřitelů (včetně věřitelů zástavních) totiž není prodlení dlužníka, nýbrž jedinou rozhodnou právní skutečností je samotné nařízení likvidace dědictví spojené s existencí pohledávky věřitele. Odtud plyne, že otázka splatnosti přihlašovaných pohledávek jednotlivých věřitelů je při provádění rozvrhu výtěžku zpeněžení majetku zůstavitele zcela nerozhodná.

Odkazy soudů obou stupňů na rozhodnutí Nejvyššího soudu nejsou přiléhavé, neboť uvedená rozhodnutí řeší skutkově i právně poněkud odlišnou problematiku a v nich učiněné závěry nejsou souměřitelné s okolnostmi právě projednávané věci. V usnesení ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3537/2012, se Nejvyšší soud zabýval výlučně pořadím uspokojování pohledávek zajištěných zástavním právem a majetkem, z něhož se uspokojují. Ve vztahu k usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2007, sp. zn. 29 Cdo 549/2007, podle jehož závěrů pro posouzení, zda a v jakém ohledu se zástavní právo může projevit jako dluh zatěžující dědictví, je určující, zda ke dni smrti zůstavitele již zůstavitel měl povinnost z titulu zástavního práva strpět uspokojení dluhu osobního dlužníka z výtěžku zpeněžení zástavy, odvolací soud přehlédl, že závěry odkazovaného rozhodnutí nedopadají do poměrů nastolených likvidací dědictví, nýbrž vycházejí ze situace, kdy zástavní právo zatěžující majetek zůstavitele i nadále po jeho smrti působí proti zůstavitelovým dědicům a v průběhu dědického řízení nedochází k jakékoliv jeho modifikaci. Závěry přijaté v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 2. 2006, sp. zn. 21 Cdo 616/2005, uveřejněném pod č. 5/2007 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, se pak vztahují k řízení o soudním prodeji zástavy, jež bylo pro naplnění účelu uhrazovací funkce zástavního práva vyvoláno zástavním věřitelem a pro nějž je typické zjištění o splatném závazku osobního dlužníka. Tyto závěry však nejsou přenositelné do poměrů likvidace dědictví, v jejímž rámci dochází k realizaci zástavního práva na základě jiné právní skutečnosti.

Nejvyšší soud pro úplnost dodává, že i nyní účinná právní úprava likvidace pozůstalosti, která dále zpřesnila poměrně kusou úpravu likvidace dědictví provedenou v rozhodné době v § 175t až 175v o. s. ř., vychází i nadále z předpokladu, že se pohledávky věřitelů přihlašují bez ohledu na to, zda jsou splatné [srov. § 201 písm. a) a b) zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, dále jen „z .ř. s."], a to včetně těch věřitelů, kteří – stejně jako dovolatelka v nyní projednávané věci – uplatňují pohledávku proti třetí osobě, která je zajištěna majetkem patřícím do likvidační podstaty a věřitel přihlašuje právo na uspokojení této pohledávky ze zajištění (srov. § 243 odst. 1 z. ř. s.). Pravidlo o uspokojování rovněž nesplatných pohledávek při zpeněžování majetku dlužníka (povinného) bylo přitom v rozhodné době vlastní i řízení insolvenčnímu [srov. § 173 odst. 3 a § 250 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)], nebo řízení o výkon rozhodnutí a soudní exekuci [srov. § 336f a § 337c odst. 1 písm. b) a c), odst. 3 o. s. ř. ve spojení s § 69 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)].

Usnesení odvolacího soudu tedy není v právním posouzení otázky zpochybněné dovoláním správné. Protože nejsou splněny podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu usnesení odvolacího soudu, Nejvyšší soud toto usnesení zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.) a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

Právní názor vyslovený v tomto usnesení je závazný; v novém rozhodnutí o věci rozhodne odvolací soud nejen o náhradě nákladů nového řízení a dovolacího řízení, ale i o nákladech původního řízení (§ 226 odst. 1 a § 243g odst. 1 část první věty za středníkem a věta druhá o. s. ř.).

Na odvolacím soudu nyní bude, aby znovu rozhodl o odvolání zástavního věřitele proti rozvrhovému usnesení. Při novém rozhodnutí odvolací soud rovněž nepřehlédne, že o odměně soudního exekutora za provedení dražby majetku zůstavitelky soud v řízení o dědictví nerozhoduje a že tuto odměnu platí (v dohodnuté nebo jinak stanovené výši) stát, jehož pohledávka tím vzniklá se při rozvrhu výtěžku zpeněžení majetku zůstavitele uhrazuje v první skupině [srov. § 175v odst. 2 písm. a) o. s. ř.]. V projednávané věci však odměna soudního exekutora Mgr. J. K. měla být podle výroku usnesení soudu prvního stupně uhrazena z výtěžku zpeněžení; státu tedy z důvodu úhrady této odměny nemohla vzniknout žádná pohledávka, která by se uhrazovala v první skupině, nicméně ani za tohoto stavu věci není žádný důvod k tomu, aby ji určoval soud v řízení o dědictví. Rozdělovanou podstatu o ni lze snížit jen v takové výši, v jaké soudnímu exekutorovi po právu náležela (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1180/2014). ■

JUDr. Roman Fiala,
soudce Nejvyššího soudu ČR,
člen redakční rady Ad Notam

„Změny zavedené novelou notářského řádu jdou s trendem digitalizace státní správy,“

říká v rozhovoru pro Ad Notam JUDr. Pavel Blažek, Ph.D., staronový ministr spravedlnosti České republiky

Rozhovor s **JUDr. Pavlem Blažkem, Ph.D.**, uskutečnil prezident Notářské komory České republiky Mgr. Radim Neubauer.

JUDr. Pavel Blažek, Ph.D. (*1969)

- vystudoval PF MU v Brně, obor právo
- v letech 1992–2002 vyučoval na PF MU v Brně, na katedře správní vědy, správního práva a finančního práva
- od r. 1996 advokát
- člen Občanské demokratické strany od r. 1998
- v letech 2012–2013 ministr spravedlnosti ČR ve vládě P. Nečase
- od r. 2013 poslanec Poslanecké sněmovny PČR
- od r. 2021 ministr spravedlnosti ČR ve vládě P. Fialy

Do křesla ministra spravedlnosti usedáte po necelé dekádě. České notářství za tu dobu prošlo významnými změnami. Jak na jeho aktuální postavení v naší společnosti nahlížíte? Jaký byste si přál jeho další vývoj a souhlasíte se vzrůstající inspirací západoevropským/anglosaským notářstvím?

Předně bych chtěl říci, že notářskou činnost obdivuji. Je k ní potřeba velká pečlivost, není to práce pro každého. Řekl bych, že postavení českého notářství v očích naší společnosti zatím není takové, jaké by si být zasloužilo. A souvisí to právě s tím, jakým směrem se bude české notářství v budoucnu ubírat a čím se nechá inspirovat. Podle mého názoru to není pouze věcí státu, jak by si mohl někdo myslet. Důvěra v notářský stav, potažmo v samotného notáře, je toho základem a je nutné ji nejen zachovat, ale i budovat. Tomu se musí ovšem jít naproti. Je nutné otevřít se i novým technologiím v tomto oboru, a zajistit tak jeho větší atraktivitu. Inspirací může být právě zmiňované západoevropské/anglosaské notářství.

Vaše druhé ministerské působení trvá několik měsíců a věřím, že už můžete tehdejší a nynější situaci porovnat. V jaké kondici obecně se nyní česká justice nachází?

S nadsázkou mohu říct, že situace je absolutně neporovnatelná. Běžný provoz vlády narušila válka na Ukrajině. Od té chvíle se k vládnutí přidaly problémy, které tu doteď nebyly a na které nebyl nikdo připraven. Najednou se za pochodu musí řešit inflace, která je způsobena válkou a se kterou se dá stěží něco dělat. Řeší se energetická situace, která v případě ostřejšího postupu Ruska vůči Evropské unii může být ještě velmi dramatická. A samozřejmě se řeší pomoc ukrajinským uprchlíkům. Všechno za pochodu.

Velikou změnou byla samozřejmě také pandemie covidu, se kterou bylo zapotřebí se vyrovnat. Za sebe mám dojem, že se to justici podařilo. V loňském roce již byly soudy schopny v plném rozsahu organizačně i personálně zvládnout své fungování. Dokonce se soudům podařilo vyřídit více věcí, než přišlo, a počet nevyřízených věcí klesl od roku 2008 asi na polovinu. I hodnotící zpráva EU Justice Scoreboard 2022 ukázala, že si česká justice vede dobře.

Covidová pandemie přispěla k tomu, že si zákonodárci uvědomili nutnost digitalizace a podpořili možnost komunikovat s notáři online. Veřejnost to velmi ocenila a vzdálené služby využívá. Elektronická evidence ověřených podpisů již pomohla uchránit několik podnikatelů před krádeží jejich společností pomocí zfalšovaných ověřovacích doložek na plných mocích. Notáři již sepsali přes 7 000 elektronických notářských zápisů. V nedávné době začali notáři vydávat elektronické podpisy na dálku pomocí videokonference, takže se jejich majitel nemusí nikam dostavovat. Jak trend digitalizace v notářství hodnotíte Vy?

Změny zavedené novelou notářského řádu jdou s trendem digitalizace státní správy. Ta by měla značně zjednodušit život občanům i v podnikatelském prostředí a také výrazně zmenšit prostor pro jakákoli podvodná jednání v oblasti pravosti podpisů a notářských zápisů. Tato pozitiva s sebou však nesou také zvýšení náročnosti a objemu práce notářských kanceláří.

V průzkumu veřejného mínění lidé také volali po přesunu nesporných rozvodů od soudů k notářům, ne všichni politici ale s odbřemeněním našich soudů touto cestou souhlasili. Jaký je Váš názor? Mělo by ročně zhruba 15 tisíc rozvodů, ve kterých se lidé o nic nesoudí, probíhat před soudem?

Možnost rozvodů u notáře dlouhodobě analyzujeme. Vedlejší pozitivní efekt na zatížení soudů by měla mít novela občanského zákoníku, která počítá se zrušením povinného schvalování dohod rodičů o poměrech nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu. Pokud se rodiče na úpravě těchto poměrů v zájmu dítěte v souvislosti s rozvodem manželství dokáží dohodnout.

V současnosti už evidujeme vysoký počet dohod. Kolem 80 %. Proto lze očekávat pokles nových věcí mířících na opatrovnické soudy i v řádech nižších jednotek tisíců. Je však třeba zdůraznit, že hlavním cílem novely je především podpora konsensuálního řešení záležitostí dítěte, nikoli odbřemenění soudů. To může být skutečně jen pozitivním vedlejším efektem.

Právě výše uvedené opatření směřující ke konsensuálnímu řešení záležitostí dítěte v souvislosti s rozvodem manželství jsem vždy vnímal jako hlavní změnu. Bez ní by podle mého názoru pouhé připuštění rozvodu u notáře postrádalo praktický přínos. Tedy pokud by i nadále bylo nutno se přinejmenším v záležitosti dítěte vždy obracet na soud.

Přesto, že se vždy snažíme řešit komplikace spojené s organizací notářů na úrovni Komory, problematika obsazování úřadů v příhraničních lokalitách začíná být čím dál obtížněji řešitelná. Jaký postup byste preferoval pro snazší obsazování notářských úřadů v méně populárních, zejména příhraničních oblastech?

Lidé žijící v příhraničních regionech se často potýkají se specifickými problémy. Ať už jde o hledání zaměstnání, přístup ke zdravotní péči a dalším veřejným službám, nebo o každodenní dojíždění a překonávání administrativních problémů. Je třeba investovat do rozvoje regionu, činit různé pobídky, ať již na vládní, či municipální úrovni. Pokud bude region atraktivní pro život, věřím, že bude atraktivní i pro notáře. Ne všichni chtějí žít ve velkých městech. Ale otázky rozvoje regionů přenechám odborníkům.

Zaznamenali jsme názor některých právníků, že i další právnické profese by nově měly mít možnost překračovat svůj původní rámec působnosti a bez notářské kvalifikace poskytovat veřejnosti notářské služby – typicky se jednalo o zastupování obou dvou stran sporu či sepis exekučního titulu. Souhlasíte s takovým překračováním historicky potvrzených kompetencí a principů jednotlivých právnických profesí?

Nemyslím si, že překračování historicky potvrzených kompetencí v právnických profesích je tou ideální cestou. Jsem v tomto směru tak trochu „stará škola“. Musíme si však uvědomit, že nastolenému vývoji, kdy se boří historicky zažité původní hranice mezi právnickými profesemi, se zjevně nedá zabránit. Nejdůležitější ovšem je, aby bylo právo jednotně uplatňováno a byl ve společnosti zachován pocit právního vědomí. Z pohledu dnešní nastupující právnické generace si nejsem jistý, zda je vůbec možné, aby si právnické profese uhlídaly své hranice nebo je bránily za každou cenu. V dnešním právnickém prostředí by to asi nepřineslo nic dobrého.

V Notářské komoře evidujeme v posledních letech nárůst zájmu o sepis manželských a předmanželských smluv. Společnost k nim dříve byla spíše skeptická, nyní se ale výrazy jako dluhová past či exekuce stávají běžnými tématy a lidé se učí svůj majetek chránit. Je podle Vás tento institut dostatečný, nebo byste jej do budoucna doporučoval upravit?

Jak ukazují pocovidové statistiky za poslední rok, nárůst zájmu o sepis manželských a předmanželských smluv a o další notářské služby narůstá. Je to dobrá zpráva. Lidé se stávají odpovědnějšími ke svým partnerům, majetku, ale i sami k sobě. Dokazuje to také, že notářská činnost v tomto směru nabírá progres, takže tento institut funguje. Nicméně stále platí, že je třeba i v tomto směru nezaspat a otevřít se novým elektronickým technologiím. Což pak posune i tuto část notářské profese zase o kus dále a blíže lidem. ■

Mgr. Radim Neubauer, prezident Notářské komory
České republiky, notář v Praze

Vendulka Valentová, Antonín Lojek:

Praktikum ke studiu českých a československých právních dějin do roku 1918

Praktikum ke studiu českých a československých právních dějin od roku 1918 do roku 1989

Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2022. 215+273 s. ISBN 978-80-7380-886-0.

Dvousvazkové Praktikum ke studiu českých a československých právních dějin je novou učební pomůckou pro studenty magisterského studijního programu Právo a právní věda, obor Právo Fakulty právnické ZČU, mimo jiné k přípravě na soubornou zkoušku, kterou skládají po třetím semestru zároveň z Římského práva a Teorie práva. Autoři Praktika patří k těm, kteří povinný předmět České a československé právní dějiny nejen zkouší, ale po tři semestry přednášejí a v rámci jeho výuky vedou semináře.

O užitečnosti znalostí národních právních dějin pochybuje pouze krátkozraký pragmatik, opakují se totiž nejen dějiny, ale i možnosti znalosti dějin využít.

První prolistování Praktika přivede čtenáře ke zjištění, že se jedná o chrestomatii 36 právních památek z období do roku 1918 a 38 pramenů z let 1918–1989. Ač by si kritik mohl říci, že tyto texty najde i na „svatém internetu", na nějž je mezi zdroji též odkazováno, přináší tato učební pomůcka pro čtenáře tištěných knih výhodu, že vše ke zkoušce potřebné má k dispozici ve dvou svazcích.

Praktikum však není, jak uvádějí spoluautoři, určeno pouze studentům, ale též *„odborné a laické veřejnosti zajímající se o české a československé právní dějiny"*. Čtenáři z tohoto okruhu nabízejí spoluautoři pod textem každého pramene otázky, na něž je pro zjištění úrovně vlastních znalostí zajímavé odpovědět ještě před přečtením příslušné právní památky či učebnice. Odpovědi pak lze nalézt na konci každého svazku Praktika.

Pozor však na tzv. chytáky. Tím může být např. otázka, zda Ústava z roku 1920 obsahovala preambuli. Praktikum totiž nepřináší text zákona ze dne 29. února 1920, kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky, takže preambuli v edici nenaleznete.

Praktikum zákonitě nemůže snést všechny právní památky, které kdy platily či měly platit na území českých zemí, ba ani úplné texty všech zařazených památek. Autoři tak v podstatě proporčně rozdělili texty podle etap vývoje státu do dvanácti kapitol počínaje raně feudálním státem a konče obdobím lidově demokratického a socialistického státu a normalizace, což mělo svůj důvod i ve snaze rozdělit materii, která je – řečeno slovy profesora Stanislava Balíka (1928–2015) – *„oceánem bez břehů"*, tak, aby student, resp. čtenář, měl pro jednotlivá období k ruce prameny nejrelevantnější či jinak nejzajímavější. Vybrané právní památky tak pokrývají oblasti práva zemského, městského či horního, kompletní ústavní vývoj od roku 1848 do roku 1989 a výňatky z kodifikací hlavních právních odvětví.

Při listování výborem z textů pak čtenáře napadají i další otázky, které by bylo možno studentům položit, např.:

Která právní památka je prvním zákonem o boji proti alkoholismu v českých zemích? *„Krčmu, která jest kořen všech špatností, odkud pocházejí krádeže, vraždy, cizoložstva a ostatní špatnosti, kdo zřídí nebo kdo zřízenou za plat převezme: krčmář, jestliže bude postižen, ať je veden do středu tržiště, přivázán ke sloupu a mrskán pruty, jak dlouho by biřic chtěl, avšak jeho věci ať nezabírá fiskus a ať nepropadají komoře knížecí, nýbrž ať jsou pod zemí pohřbeny, aby se nikdo neposkvrnil napitím tak hodným zavržení. Pijáci pak, jestliže budou postiženi v krčmě, ať nevyjdou z vězení, dokud nesloží 300 denárů pro knížecí komoru."*

Anotovaná publikace však nechá čtenáře objevit či znovuobjevit řadu i dalších zajímavostí, pamětníci doby, jíž je věnována poslední část druhého svazku, si připomenou, o jakém platném „právu" se učili za vysokoškolských studií, ti, pro něž je tato etapa historií, mají příležitost uvědomit si, jak záslužným dílem byla transformace právního řádu v 90. letech 20. století. Jedna ukázka za všechny: *„Vedoucí silou ve společnosti i ve státě je předvoj dělnické třídy, Komunistická strana Československa, dobrovolný bojový svazek nejaktivnějších a nejuvědomělejších občanů z řad dělníků, rolníků a inteligence"* (čl. 4 Ústavy č. 100/1960 Sb.).

Procházka českými a československými právními dějinami, kterou editoři čtenáři zprostředkovali, zavede toho, kdo si Praktikum pořídí, do zlatých časů i stinných dob našich národních dějin, oba svazky pak jistě patří do knihovny každého, kdo se chce podílet na uchování historické paměti. ■

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
člen redakční rady Ad Notam

Sjezd českých právníků
Praha 2022

Sjezd českých právníků

aneb „tak jsme se dočkali, a podařilo se!“

PO VÍCE NEŽ DVOU LETECH PŘÍPRAV SE STAL SJEZD ČESKÝCH PRÁVNÍKŮ SKUTEČNOSTÍ. KDYŽ JSEM BYL KONCEM ROKU 2019 OSLOVEN DR. VLADIMÍREM JIROUSKEM, TEHDY PŘEDSEDOU ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY, ABYCH SE ZA JEDNOTU ČESKÝCH PRÁVNÍKŮ UJAL ORGANIZOVÁNÍ PRÁVNICKÉHO SJEZDU A DR. JIROUSEK MI PŘEDKLÁDAL DOKUMENTY Z ARCHIVU ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY O JEJICH HISTORII, ZDÁLO SE VŠE JAKO UTOPIE.

První sjezd se uskutečnil ještě před vznikem Československa v roce 1904 a jeho ústřední postavou se stal JUDr. Antonín rytíř Randa, posledním byl sjezd v Bratislavě v roce 1933. Z podkladů bylo možné zjistit, jak byly sjezdy organizovány, jakou měly náplň, jaký byl program, kdo a za jakých podmínek se sjezdu mohl zúčastnit apod. Bylo to velmi důležité pro získání představy o případné podobě a náplni Sjezdu českých právníků organizovaného v dnešních podmínkách a v současné situaci. Prezidium JČP se seznámilo s tímto záměrem, a přestože s pořádáním takto velké akce zatím neměla Jednota českých právníků zkušenosti, bylo rozhodnuto, že se tohoto úkolu ujme. Předseda JČP, JUDr. Pavel Rychetský, vyjádřil názor, že je to výborná

myšlenka, jejíž realizace napomůže k tomu, aby si právnická obec více uvědomila vlastní postavení a své úlohy ve společnosti, a která též bude pro Jednotu českých právníků příležitostí ke zdůraznění jejího významu.

Na počátku roku 2020, když padlo rozhodnutí právnický sjezd uspořádat, ještě nikdo netušil, že přijde doba covidové pandemie, která ochromí celou společnost. Původně stanovený termín konání sjezdu byl odložen. Když už pandemie Covidu-19 slábla a byl stanoven pevný termín sjezdu, nastala událost, která pandemii zcela zastínila. Došlo k bezprecedentní agresi Ruska vůči suverénnímu státu Ukrajina a ohrožení světového míru. O to více jsme si uvědomovali roli a odpovědnost právníků a důležitost konání právnického sjezdu, který je příležitostí k vyjádření jednotného odsuzujícího postoje.

Pro tento novodobý sjezd bylo vybráno nadčasové, a pro aktuální situaci přiléhavé téma: „Profesní a společenská odpovědnost právníků a institucionální pojistky jejich nezávislosti". Jednotlivé právnické profese oslovily vlastní, případně i externí odborníky, kteří vypracovali referáty a koreferáty. Z obsahu bylo patrné, že každá z právnických profesí se hlásí ke svému dílu odpovědnosti, čemuž odpovídaly i závěry sjezdu formulované v přijatém závěrečném komuniké sjezdu.

Posláním Jednoty českých právníků podle jejích stanov je napomáhat upevňování a rozvoji právního státu, demokratického politického systému, právní kultury a právního vědomí občanů, podpora vědy a hájení zájmů společenského postavení právníků. Za tím účelem vyvíjí vzdělávací, osvětovou a ediční činnost, zejména vydáváním periodik a dalších publikací, pořádáním seminářů, přednášek a dalších vzdělávacích akcí, organizováním kulturních, společenských a jiných akcí, jimiž vytváří podmínky pro společenské kontakty mezi právníky různých profesí. Z toho je zřejmé, že Jednota českých právníků byla povolaná k organizování akce tohoto zaměření. Pověření organizací právnického sjezdu znamenalo také zachování historickékontinuity, neboť všechny minulé právnické sjezdy byly rovněž organizovány Jednotou českých právníků, resp. jejími obdobnými předchůdci.

Prvním krokem vedoucím k uskutečnění sjezdu bylo vytvoření pracovního týmu, který se ujal dalších kroků spojených s realizací této odvážné myšlenky. Vždyť od doby konání posledního sjezdu uplynulo téměř 90 let. Představiteli komor a spolků byl ustaven „výkonný výbor" ve složení JUDr. Vladimír Jirousek, JUDr. Lenka Bradáčová, Mgr. Daniela Zemanová a JUDr. Martin Foukal. K jednáním se iniciativně připojili i další členové prezidia JČP, JUDr. Alena Novotná, JUDr. Pavel Tuma a JUDr. Marek Bukva. První pracovní setkání se konalo dne 2. 3. 2020.

Úkolem výkonného výboru bylo zpracování základní idey sjezdu a příprava sjezdového řádu, který by zakotvil zásady pro uskutečnění této akce. Inspirací se stal návrh sjezdového řádu ze dne 4. dubna roku 1923 pro druhý, brněnský sjezd. Jeho některá ustanovení byla ideově zaměřená, jiná byla ryze praktická. Nový sjezdový řád schválil sjezdový výbor dne 15. 6. 2020. Z něho vyjímám tato zajímavá ustanovení:

„Organizátorem Sjezdu českých právníků je Jednota českých právníků za aktivní účasti České advokátní komory, Notářské komory ČR, Exekutorské komory ČR, Soudcovské unie ČR, Unie státních zástupců ČR a Unie podnikových právníků ČR.

Účelem Sjezdu českých právníků je:

1) naplňovat odpovědnost právnické obce za dodržování principů právního státu, dělby moci, demokratického legislativního procesu při přijímaní zákonů a podzákonných norem,

2) vytvářet platformu pro vědecké bádání v různých právních oborech,

3) poskytnout prostor pro výměnu názorů na výklad platných zákonů,

4) přijímat doporučení k připravovaným návrhům zákonů, která budou zahrnuta do odborných závěrů sjezdu,

5) vytvářet příležitosti vzájemného společenského kontaktu právníků všech právních oborů za účelem vzájemného poznání a porozumění,

6) vydání Sborníku se závěry Sjezdu českých právníků schválenými sjezdovým výborem.

Sjezd je zásadně apolitického a nekomerčního charakteru a je zaměřen na otázky aplikace a tvorby práva a na rozvoj právní vědy."

Dále byly formulovány i etické zásady:

„Žádná z právnických profesí nebude prostřednictvím Sjezdu českých právníků prosazovat zájmy své profesní skupiny na úkor jiných skupin, bude vždy respektovat sjezdový řád, který definuje účel pořádání Sjezdu českých právníků."

Sjezdový řád tedy svým obsahem deklaroval, že postavení všech právnických profesí je rovnocenné. To se promítlo i do způsobu financování sjezdu. Ekonomické parametry tedy byly nastaveny tak, aby náklady byly přijatelné i pro ekonomicky nejslabšího účastníka. Sjezdový výbor dospěl k názoru, že sjezd bude jednodenní, aby bylo dosaženo maximálních úspor. Rovněž bylo stanoveno, že se zúčastní za každou profesi stejný počet delegátů (konkrétně 24). Dále že sjezd bude organizován vlastními silami, tedy bez pomoci profesionální agentury. K tomu hned dodávám, že významnou podporu při organizaci sjezdu poskytly Česká advokátní komora, Notářská komora ČR, a také studentský právnický spolek Všehrd, který nabídl pomoc několika studentů.

K úplnosti všech souvislostí je nutné na tomto místě zmínit, že velkou zásluhu na obnovení tradice právnických sjezdů má pan prof. Luboš Tichý, který sjezdovou tradici připomněl vedení České advokátní komory. Bez jeho impulzu by se celý proces přípravy vůbec nezahájil. Pak se již své role ujal energický JUDr. Vladimír Jirousek. K tématu historie právnických sjezdů se uskutečnila dne 4. 10. 2021 na Právnické fakultě UK přednáška prof. Tichého, která v odborných i politických kruzích vzbudila značný zájem. Diskuse, která následovala, mimo jiné naznačila, že Sjezd českých právníků si v současnosti nemůže činit ambice, aby obsahově a organizačně navazoval na minulé sjezdy. Sjezdový výbor po diskusi dospěl k závěru, že úkolem pro novodobý sjezd bude zejména deklarovat společnou vůli podílet se na řešení celospolečenských otázek a pomoci při ochraně základních principů demokratického právního státu. To bylo pro pana profesora Tichého zklamání, jelikož jeho představa byla, že se sjezd bude zabývat odbornou tematikou, ze které vyústí konkrétní legislativní návrhy.

Sjezdový výbor přijal rozhodnutí, že téma sjezdu bude znít: „**Právníci – odpovědnost nejenom profesní, ale i společenská, a institucionální pojistky jejich nezávislosti**". Téma je nadčasové a za pár měsíců se ukázalo, že i vysoce aktuální ve vztahu k válečné agresi na Ukrajině.

Každá právnická profese se zavázala k vypracování referátu a určení osoby koreferenta, nejlépe z řad akademiků. Po jejich zpracování bylo zřejmé, že téma vnímá každá právnická profese odlišně, tedy především ze svého pohledu, což přináší velkou názorovou pestrost. Někteří zpracovatelé referátů se zabývali odpovědností nejen navenek, ale zaměřili se též na odpovědnost směrem dovnitř právnického stavu.

K úspěchu jakékoliv obdobné akce může významně přispět i volba prostor. Bylo šťastným rozhodnutím, že pro pořádání sjezdu padla na Karolinum Univerzity Karlovy. Rektorát Univerzity Karlovy vyhověl naší prosbě a Sjezd českých právníků se mohl uskutečnit v důstojných prostorách, tedy slavnostní část ve Velké aule a druhá, pracovní část sjezdu, v Modré posluchárně. Rád bych na tomto místě poděkoval za vstřícnost vedení Univerzity Karlovy, která i přes současnou ekonomicky složitou dobu nabídla přijatelné podmínky pro uskutečnění této akce.

Po všech těchto a dalších přípravách promyšlených až do posledního detailu, nastal dlouho očekávaný okamžik. Dne 5. 5. 2022 v 9.00 hod. byl slavnostní fanfárou a následující českou státní hymnou Sjezd českých právníků zahájen. Bylo mi ctí, že jsem se mohl této události účastnit, moderovat slavnostní část, komentovat a glosovat vystoupení významných osobností, které se úvodní části zúčastnily. Jako první vystoupil předseda JČP, JUDr. Pavel Rychetský, který se do hloubky zabýval úlohou právníků ve společnosti, následovala vystoupení předsedy senátu Parlamentu České republiky Dr. Miloše Vystrčila a rektorky Univerzity Karlovy, prof. MUDr. Mileny Králíčkové, Ph.D., kterou doplnil prorektor Univerzity Karlovy, prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc. Slavnostní atmosféru umocnil varhanní koncert v podání profesora varhanního oddělení Pražské konzervatoře a zároveň varhaníka kostela svatého Antonína v Praze Jana Kalfuse, který zahrál Toccatu a fugu d moll Johanna Sebastiana Bacha. Úvodní část byla ukončena přednáškou JUDr. PhDr. Stanislava Balíka, Ph.D., děkana Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni, kterou nám přiblížil dosavadní historii právnických sjezdů.

Druhou část sjezdu v Modré posluchárně Karolina se svým typickým nadhledem moderoval prof. JUDr. Jan Kysela, Ph.D., DSc., vedoucí katedry politologie a sociologie Právnické fakulty Univerzity Karlovy. V abecedním pořadí podle názvu komory či spolku vystoupili se svými referáty referenti a koreferenti. Notářskou komoru ČR reprezentoval JUDr. Filip Plašil, který rozdělil odpovědnost notáře na odpovědnost morální a odpovědnost zákonnou. Podstatnou část svého vystoupení věnoval notářství jako výkonu veřejné moci z historického hlediska i v kontextu judikatury Soudního dvora Evropské unie. Na obsahu referátu se podíleli další zpracovatelé, JUDr. Petr Bílek, JUDr. Karel Wawerka a JUDr. Jiří Svoboda. Koreferát zpracovaný prof. JUDr. Alenou Mackovou, Ph.D., společně se spoluautorem Mgr. Lubošem Dörflem, Ph.D., předsedou Vrchního soudu v Praze, přednesla Alena Macková. V něm se zaměřila nejen na morální aspekty této profese, ale též na postavení notáře v současném právním systému, resp. podobou notářství v 21. století, a to zejména v kontextu všeobecné digitalizace a přibývající přeshraniční činnosti notáře. Také zdůraznila potenciál notářství pro jeho další využití v našem právním řádu.

Po ukončení vystoupení jednotlivých referentů a koreferentů v rámci volné diskuse se o slovo přihlásil mimo jiné i emeritní notář a člen výboru Pražského sdružení Jednoty českých právníků, JUDr. Karel Wawerka, který popsal odlišnost práce notářů oproti ostatním právnickým profesím, jelikož jedním ze základních atributů jejich práce je právní prevence, tedy předcházení sporům. Ze záznamu jeho vystoupení mohu citovat: *„Čím více budou notáři pracovat, tím budou mít ostatní profese méně práce. Úkony notářů směřují k právní jistotě, kde je klid, optimismus a na konci svět, kde není třeba soudů ani advokátů."* Všichni, kteří notářství reprezentovali na této prestižní akci, zanechali tu nejlepší vizitku.

Z vystoupení řečníků, diskutujících, i ostatních účastníků sjezdu jsem nabyl dojmu, že se na tuto událost těšili, pečlivě se připravovali a váží si příležitosti vyjadřovat se na této platformě k důležitým otázkám s nadějí, že jejich slova budou vyslyšena. Aby jednotlivá vystoupení nezůstala zachována pouze ve formě nahrávky nebo záznamu, připravuje se vydání sborníku, který bude obsahovat všechny referáty, koreferáty i diskusní příspěvky. Bude tedy možné se k nim vrátit i v budoucnu, pracovat s nimi a myšlenky v nich obsažené rozvíjet.

Sjezdový výbor se v nejbližší době bude zabývat nejen vyhodnocením sjezdu, ale zamýšlet se, jak s takto vyvolanou pozitivní energií zodpovědně naložit. Jistě bude také položena otázka, zda, případně kdy a v jaké podobě by bylo možné uspořádat další Sjezd českých právníků. Nemyslím si, že je nutné stanovovat pevný režim pro jeho organizování, ostatně tomu tak nebylo ani v minulosti. Je však důležité si uvědomit, že lze sjezd uspořádat vždy, pokud bude potřeba aktivovat všechny právnické stavy k ochraně společných cílů a dát to veřejně najevo. To neznamená, že v mezidobí nebude vyvíjena žádná činnost a že by např. nemohly vzniknout pracovní odborné sekce s konkrétním zadáním na platformě „Memoranda o spolupráci". Aktivní vztahy mezi právnickými profesemi podporované a případně iniciované Jednotou českých právníků se předpokládají.

Závěrem bych si dovolil vyjádřit přání, aby vynaložené úsilí pro obnovení tradice právnických sjezdů přineslo pro celou naši společnost poselství o tom, že se právnická obec umí mezi sebou domluvit, skutečně se hlásí ke své profesní i společenské odpovědnosti a chce usilovat o pozvednutí právní kultury v naší zemi. Sjezd by měl být též vzkazem veřejnosti, že právníci jsou připraveni podílet se svojí odborností na legislativním procesu a že chtějí přispívat ke kultivaci právního prostoru s cílem chránit zásady právního státu a demokracie. Při pohledu na současné dění v Evropě je to nanejvýš důležité.

Účelem mého příspěvku není jen obecná informace o konání sjezdu, ale také nahlédnutím do zákulisí ukázat, jak to vše vzniklo a co bylo důvodem a smyslem sjezdu. Detailně je průběh celého sjezdového dne i s fotodokumentací k dispozici mimo jiné na webových stránkách Notářské komory České republiky, Jednoty českých právníků, nebo mohu odkázat na reportáž, která je zaznamenána na webu advokatnidenik.cz.

Děkuji vedení Notářské komory České republiky za podporu a aktivní zapojení do přípravy Sjezdu českých právníků a věřím, že se i v budoucnu bude notářská obec spolu s ostatními právnickými komorami a spolky podílet na projektech uskutečňovaných prostřednictvím nejstaršího právnického spolku – Jednoty českých právníků. ■

JUDr. Martin Foukal,
čestný prezident Notářské komory
České republiky, notář v Praze

Notářská olympiáda v Polsku – tak jsme vyhráli!

VE DNECH 2. AŽ 5. ČERVNA 2022 SE V POLSKÉM MĚSTĚ NOWY TARG KONALA MEZINÁRODNÍ XVIII. NOTÁŘSKÁ OLYMPIÁDA, KTERÉ SE ZÚČASTNILA I ČESKÁ VÝPRAVA VE SLOŽENÍ RICHARD BRÁZDA, PAVEL BURT, VERONIKA KOČEROVÁ, RADIM NEUBAUER, VANDA PIRKOVÁ, JINDŘICH PROCHÁZKA, ZDENĚK RYŠAVÝ, MARKÉTA ŠEBESTOVÁ, IVETA VANKÁTOVÁ, PETRA VLČKOVÁ A KAREL VOLNÝ.

Do města se po dvouleté přestávce sjeli zástupci notářských komor nejen z celého Polska (Białystok, Gdańsk, Katowice, Krakow, Lublin, Łódź, Poznań, Rzeszow, Szczecin, Warszawa a Wrocław), ale také z Bulharska, České republiky, Maďarska, Slovenska a Ukrajiny. Na více než 400 závodníků se utkalo v desítkách soutěží a disciplínách, jako např. atletika, fotbal, košíková, volejbal, tenis, stolní tenis, plavání, či dokonce šachy, šipky nebo bridge. Soutěžilo se také v netradičních disciplínách, jako např. ve finské kolíkové hře, přetahování lanem a pokutových kopech prezidentů notářských komor. Na konci her byl vyhlášen i nejlepší tým fanoušků či miss objektiv.

V pátek dopoledne proběhlo oficiální zahájení akce, a to za doprovodu městského dechového orchestru. Zazněly státní hymny všech zemí, byl zažehnut olympijský oheň, vztyčeny vlajky a k nebi byly vypuštěny desítky holubů. Následně byly odstartovány soutěže v jednotlivých disciplínách a sportovní den byl zakončen v Městském kulturním středisku, kde týmy bojovaly rovněž o medaile, ale už ne na sportovištích, ale na jevišti v rámci soutěže „Každý umí zpívat“. Vítězem této soutěže se stala domácí Notářská komora v Krakově, která se svou vlastní kapelou uchvátila porotu svým podáním písně Africa od skupiny Toto. Působivé bylo rovněž vystoupení týmu z Ukrajiny, který byl doprovázen scénickým tancem vyjadřujícím bolest z aktuální situace v jejich rodné zemi. Česká výprava za doprovodu dvou kytaristů kytaristů – Radima Neubauera a Ivety Vankátové – roztleskala a rozezpívala publikum.

Následující den se opět nesl ve sportovním duchu, když se závodilo v dalších dosud neproběhlých disciplínách a zároveň proběhlo finále v nejvíce obsazené atletické disciplíně, a to v běhu na 100 metrů. Olympiáda byla

zakončena slavnostním večerem, kde byly vítězům předány medaile, poháry a jiná ocenění a nad stadionem zazářil velkolepý ohňostroj.

Česká výprava byla mimořádně úspěšná, neboť se 7 zlatými medailemi, 8 stříbrnými medailemi a 5 bronzovými medailemi získala titul absolutního vítěze XVIII. notářské olympiády. Tyto skvělé výsledky jsou odrazem nejen sportovních kvalit účastníků české výpravy, ale také výborné organizace a neúnavné podpory ze strany olympijských stálic Richarda Brázdy, Radima Neubauera, Jindřicha Procházky a Vandy Pirkové, za což jim patří velké díky.

Opět se ukázalo, že olympijská myšlenka (princip přátelství a míru mezi národy, zákaz jakékoliv diskriminace a zásada fair play), je-li opravdově a od srdce naplněna, tak jako opět letos v Polsku, je správná a lze si jen přát, aby se i příští rok česká výprava mohla této vydařené události zúčastnit a pokusit se obhájit své letošní vítězství.

Naše vítězství jsme věnovali našemu kolegovi, pravidelnému a dlouholetému členovi našich olympijských výprav a nezištnému podporovateli notářského sportování JUDr. Radomíru Pavelkovi. Díky, Radku!!!

Plavání – Vanda Pirková – 2. místo
Běh na 800 m ženy – Markéta Šebestová – 2. místo
Běh 1500 m muži – Richard Brázda – 1. místo
Běh 1500 m muži – Zdeněk Ryšavý – 2. místo
Běh 1500 m muži – Pavel Burt – 3. místo
Běh 400 m muži – Richard Brázda – 2. místo
Běh 400 m muži – Zdeněk Ryšavý – 3. místo
Štafety 4 x 400 m ženy – Markéta Šebestová, Vanda Pirková, Iveta Vankátová, Veronika Kočerová – 2. místo
Štafety 4 x 400 m muži – Karel Volný, Radim Neubauer, Zdeněk Ryšavý, Richard Brázda – 1. místo
Štafety 4 x 100 m muži – Radim Neubauer, Richard Brázda, Zdeněk Ryšavý, Karel Volný – 3. místo
Běh 100 m ženy – Vanda Pirková – 2. místo
Běh 100 m muži – Karel Volný – 2. místo
Skok do výšky muži – Radim Neubauer a Zdeněk Ryšavý – 2 x 1. místo
Skok do dálky – Karel Volný – 1. místo
Stolní tenis muži – Karel Volný – 1. místo
Tenis muži – Karel Volný – 3. místo
Tenis ženy – Veronika Kočerová – 3. místo
Tenis mix – Veronika Kočerová, Karel Volný – 1. místo ■

KLASYFIKACJA MEDALOWA - XVIII OLIMPIADY NOTARIALNEJ '2022

M-ce	Rada Izby Notarialnej	złoty	srebrny	brązowy	razem
1	Czechy	7	7	5	19
2	Gdańsk	7	5	4	16
3	Warszawa	5	6	5,5	16,5
4	Katowice	5	6	5	16
5	Wrocław	5	5	6	16
6	Łódź	4	7	1	12
7	Rzeszów	4	2	1,5	7,5
8	Białystok	4	0	2	6
9	Węgry	3	1	0	4
10	Ukraina	2	4	4	10
11	Kraków	2	4	3	9
12	Bułgaria	2	1	1	4
13	Szczecin	1	2	2	5
14	Poznań	1	0	2	3
15	Słowacja	0	2	8	10
	RAZEM	52	52	50	154

Mgr. Richard Brázda, notář v Brně

Mgr. Markéta Šebestová, notářská kandidátka a trvalá zástupkyně ve Frýdku-Místku

Iveta Vankátová, odborná asistentka PF UPOL, notářská kandidátka a trvalá zástupkyně v Olomouci

32. konference evropských notářů

DNE 28. A 29. DUBNA 2022 SE V RAKOUSKÉM SALCBURKU KONALA 32. KONFERENCE EVROPSKÝCH NOTÁŘŮ (EVROPSKÝ NOTÁŘSKÝ DEN), JEŽ JE TRADIČNĚ POŘÁDÁNA RAKOUSKOU NOTÁŘSKOU KOMOROU. TÉMA, NA KTERÉ SE KONFERENCE ZAMĚŘILA, BYLO V DNEŠNÍ DOBĚ VELMI PŘÍZNAČNÉ, A TO „PRÁVNÍ STÁT – OBČAN NA PRVNÍM MÍSTĚ", PŘIČEMŽ DŮRAZ BYL KLADEN ZEJMÉNA NA AKCENTACI PRÁVNÍHO STÁTU JAKO ZÁKLADNÍHO PRVKU DEMOKRACIE A EVROPSKÉ INTEGRACE, A DÁLE TAKÉ NA TO, JAK MOHOU NOTÁŘI PŘISPĚT K POSÍLENÍ ZÁSADY PRÁVNÍHO STÁTU TVÁŘÍ V TVÁŘ NEJEN DIGITÁLNÍM ZMĚNÁM.

Úvodního slova se ujal Dr. Christoph Mondel, MBL, prezident Rakouské notářské akademie, který všechny účastníky konference přivítal a připomněl, že tyto konference jsou pořádány Rakouskou notářskou komorou již od roku 1998, a také poukázal na důležitost vnitrostátního a mezinárodního právního systému, včetně klíčovosti jejich propojení.

Dr. Wilfried Haslauer, hejtman spolkové země Salzburk, nejvíce upozornil na podstatnou otázku, a to za jakých podmínek lze zasahovat do základních práv občanů a obecně lidských práv, kdy zejména vyspělé technologie jsou v určitých případech mimo oblast působnosti zákona, a je tak důležité nezapomínat na hodnoty právního státu, kam zejména zahrnul hodnotu člověka a lidskou důstojnost. Dr. Michael Umfahrer, prezident Rakouské notářské komory, začal položením otázky, co vůbec představuje pojem právní stát a které instituce za něj zodpovídají, a dospěl k závěru, že limity jsou stanoveny zákonem a tam, kde figuruje notář, ať už je to při zakládání společností, či u pozůstalostního řízení, je garantováno, že vše je po právu, a notář tak jako nestranná osoba vnáší do právního státu rovnováhu zájmů, a jeho důležitost je tak pro právní stát nesporná.

Giampaolo Marcoz, předseda Rady notářství Evropské unie, rovněž poukázal na fakt, že notář vytváří právní jistotu nejen v reálném světě, ale do budoucna se chopí také úkolu vytváření právní jistoty i ve světě digitálním, neboť technologie vnímá jako nástroj k projekci zásad, které notáři představují a můžou představovat občanům bez ztráty identity a jejich poslání. Notáři jsou také klíčovými hráči, pokud jde o uplatňování důležitých evropských právních předpisů, neboť v posledních patnácti letech bylo přijato mnoho textů, které položily základy skutečné evropské svobody, spravedlnosti a bezpečnosti a jejichž řádné uplatňování musí zajistit především notáři. Závěrem také vyzval k posílené spolupráci.

V neposlední řadě je také nutné zmínit slova Dr. Almy Zadić, LL.M., spolkové ministryně spravedlnosti, která dodala, že naše budoucnost je evropská. ■

JUDr. Kateřina Protivová

EU v kostce

VOLBY MAĎARSKÉHO NOTÁŘSTVÍ

Dne 11. dubna 2022 proběhly volby v maďarském notářství. Při této příležitosti byl prezidentem Maďarské notářské komory znovuzvolen Ádám Tóth. Viceprezidenty pak byli zvoleni Viktor Máté a Tamás Parti.

KONFERENCE FUTURE OF EUROPE

Výsledkem konference Future of Europe zahrnující přímé konzultace s občany EU k nejrůznějším tématům je publikace 325 návrhů směřujících k dosažení 49 vytyčených cílů. Jedná se o oblasti klimatu, demokracie, migrace, působení EU ve světě apod. Jako příklad návrhů lze zmínit širší podporu dostupné veřejné dopravy nebo možnost Evropského parlamentu výjimečně vyvolat celoevropské referendum v otázkách zvláštního významu. Opatření k plnění jednotlivých návrhů by měla být specifikována v polovině září.

ZRANITELNÍ DOSPĚLÍ

Evropská komise publikovala právní studii týkající se přeshraniční ochrany zranitelných dospělých v Evropské unii. Notáři společně se profesními a zájmovými organizacemi notářů představovali nejpočetnější skupinu respondentů při její tvorbě. Studie je dostupná na webových stránkách Úřadu pro publikace Evropské unie (op.europa.eu).

JUDIKATURA SDEU

Poukazujeme na judikát ze dne 7. 4. 2022, sp. zn. C-645/20, týkající se mezinárodní příslušnosti v dědických věcech, který byl vydán v rámci řízení o předběžné otázce podané Kasačním soudem Francie. Dle tohoto rozhodnutí má být čl. 10 odst. 1 písm. a) dědického nařízení vykládán v tom smyslu, že se soud členského státu musí z vlastního podnětu prohlásit za příslušný na základě pravidla podpůrné příslušnosti stanoveného v tomto ustanovení, pokud v případě, že u něj bylo řízení zahájeno na základě obecného pravidla příslušnosti stanoveného v čl. 4 tohoto nařízení, konstatuje na základě posledně uvedeného ustanovení svou nepříslušnost.

SPOTŘEBITELSKÉ ÚVĚRY

V souvislosti s adaptací směrnice o smlouvách o spotřebitelském úvěru (směrnice č. 2008/48) na využívání digitálních nástrojů napříč společností byl vytvořen kompromisní návrh. Ten cílí na posílení ustanovení upravujících poskytování předsmluvních informací vůči spotřebiteli, vyhodnocování schopnosti splácet a také otázky související s reklamou v této oblasti.

ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ RADY EU

Období francouzského předsednictví Rady EU končí 30. června 2022 a následně se ujímá této pozice Česká republika. Předsednictví obnáší mj. vedení zasedání na jednotlivých úrovních Rady a je koordinováno ve skupinách tří států, které připravují společný program a hlavní otázky pro období 18 měsíců. České předsednictví představuje prostřední etapu v trojici předsednictví Francie, ČR a Švédska.

EVROPSKÁ RADA

Dne 24. března 2022 byl do funkce předsedy Evropské rady pro období 1. června 2022 až 30. listopadu 2024 znovuzvolen Charles Michel.

KYBERNETICKÁ BEZPEČNOST EVROPSKÝCH INSTITUCÍ

Komise vytvořila návrh dvou nařízení v oblasti kybernetických hrozeb a incidentů, která mají přispět ke zvýšení odolnosti evropských institucí vůči kybernetickým rizikům. Jedná se o návrh nařízení o kybernetické bezpečnosti a návrh nařízení o zabezpečení informací. První z nich má zajistit konzistentnost se stávající politikou Evropské unie v této oblasti, druhé navýšit ochranu utajovaných i neutajovaných informací, které zpracovávají jednotlivé evropské orgány, přičemž objem těchto dat neustále narůstá.

SAVE THE DATE – NENECHTE SI UJÍT NADCHÁZEJÍCÍ UDÁLOSTI

- 9.–11. 9. 2022 – 25. ročník setkání českých a rakouských notářů Vltava-Dunaj, Bad Leonfelden
- 16. 9. 2022 – mezinárodní seminář k tématu AML pořádaný v rámci Evropské notářské sítě, Praha

JUDr. Berenika Wünschová, ředitelka kanceláře NK ČR
JUDr. Petr Klika, právník, NK ČR

Finále projektu JUWILI

PROJEKT JUWILI VSTUPUJE PO TÉMĚŘ DVOU LETECH PRACÍ DO ZÁVĚREČNÉ FÁZE. JAK NAPOVÍDÁ NÁZEV PROJEKTU – SPRAVEDLNOST BEZ SPORŮ (**JU**STICE **WI**THOUT **LI**TIGATION), JEHO PŘEDMĚTEM JSOU NESPORNÁ ŘÍZENÍ, ZEJMÉNA PAK ŘÍZENÍ O POZŮSTALOSTI A NESPORNÉ ROZVODY. POKUD JDE O ŘÍZENÍ O POZŮSTALOSTI, ANALYZOVÁNA BYLA ZEJMÉNA ŘÍZENÍ VEDENÁ NOTÁŘI V ZEMÍCH STŘEDNÍ EVROPY V POZICI SOUDNÍCH KOMISAŘŮ. VÝSTUPEM PROJEKTU BUDE EKONOMICKÁ A PRÁVNĚ-KOMPARATIVNÍ STUDIE PUBLIKOVANÁ NA PODZIM TOHOTO ROKU.

Průběžné výsledky studie byly publikovány 12. května v Lublani, panelová diskuze k tématu nesporných řízení se pak uskutečnila 2. června ve Vídni. Hlavní konference bude pořádána na podzim tohoto roku v Bruselu. Tou dobou již bude k dispozici také knižní vydání celé studie.

V současnosti se akademický tým Univerzity Graz, Univerzity ve Vídni a institutu Economica společně s partnery projektu, tedy i Notářskou komorou České republiky, zaměřuje na řešení konkrétních otázek vyžadujících bližší vysvětlení a analýzu širšího kontextu, které vyvstaly po prvotní analýze komparovaných právních řádů a evaluaci statistických dat získaných na základě rozsáhlého dotazníkového šetření, do kterého se zapojila také řada českých notářů, kterým bychom tímto rádi ještě jednou poděkovali. Jejich účast v projektu a zprostředkované praktické zkušenosti jsou zejména pro účely ekonomické části studie nenahraditelné. Závěry studie se ve značné míře vztahují k otázce definice soudu v jednotlivých evropských nařízeních. Ačkoliv se může zdát, že se jedná o nepodstatnou a ryze teoretickou otázku, právě definice soudu může mít zásadní důsledky pro účastníky soudních řízení a další občany řešící rozličné životní situace v přeshraničním kontextu.

Projekt však nepřináší pouze poznatky akademického a teoretického charakteru. ***Poskytuje také výstup orientovaný na praktické potřeby notářů střední Evropy, kteří působí jako soudní komisaři.*** Společně s neustále se zvyšujícím počtem přeshraničních řízení o pozůstalosti vyvstává pro notáře také častá potřeba spolupráce s kolegy z okolních států. Za tímto účelem je připravován nový modul Evropské notářské sítě, komunikační platformy umožňující řešení přeshraničních otázek prostřednictvím národních kontaktních bodů.

Nová funkcionalita bude spočívat v možnosti navázání ***přímého kontaktu*** s kolegy působícími jako notáři na Slovensku, v Chorvatsku, Rakousku a ve Slovinsku v souvislosti s řízením o pozůstalosti, ať se bude jednat o žádost v konkrétní záležitosti, nebo o poradu obecného charakteru.

Bližší informace o projektu JUWILI a nové sekci Evropské notářské sítě naleznete již nyní na webových stránkách https://www.notar.at/juwili/. K samotné Evropské notářské síti se

pak můžete připojit na stránkách www.enn-rne.eu. V případě, že se rozhodnete připojit se k síti, neváhejte se obrátit na kancelář NK ČR, která vám může být nápomocna. Projekt získal mj. záštitu ministerstev spravedlnosti České republiky a Rakouska.

Projekt JUWILI v několika bodech:

JUSTICE WITHOUT LITIGATION

- personální obsazení projektu sestává ze čtyř pracovních skupin:
  - ekonomická pracovní skupina, jejíž předsedkyní je JUDr. Berenika Wünschová,
  - právní pracovní skupina
  - pracovní skupina pro otázky související s digitálními technologiemi a
  - řídící výbor,
- doposud proběhlo více než 10 jednání jednotlivých pracovních skupin, které pracovaly z více než 50 % online,
- celý projekt je realizován za finanční podpory poskytnuté z grantu Evropské unie, a to ve výši 90 % nákladů [European Union's Justice Programme (2014–2022)],
- cílovou skupinou, pro kterou může být projekt přínosem, je 2 000 notářů v šesti státech Evropské unie (ČR, Chorvatsko, Maďarsko, Rakousko, Slovensko a Slovinsko).

JUDr. Berenika Wünschová, ředitelka kanceláře NK ČR
JUDr. Petr Klika, právník, NK ČR

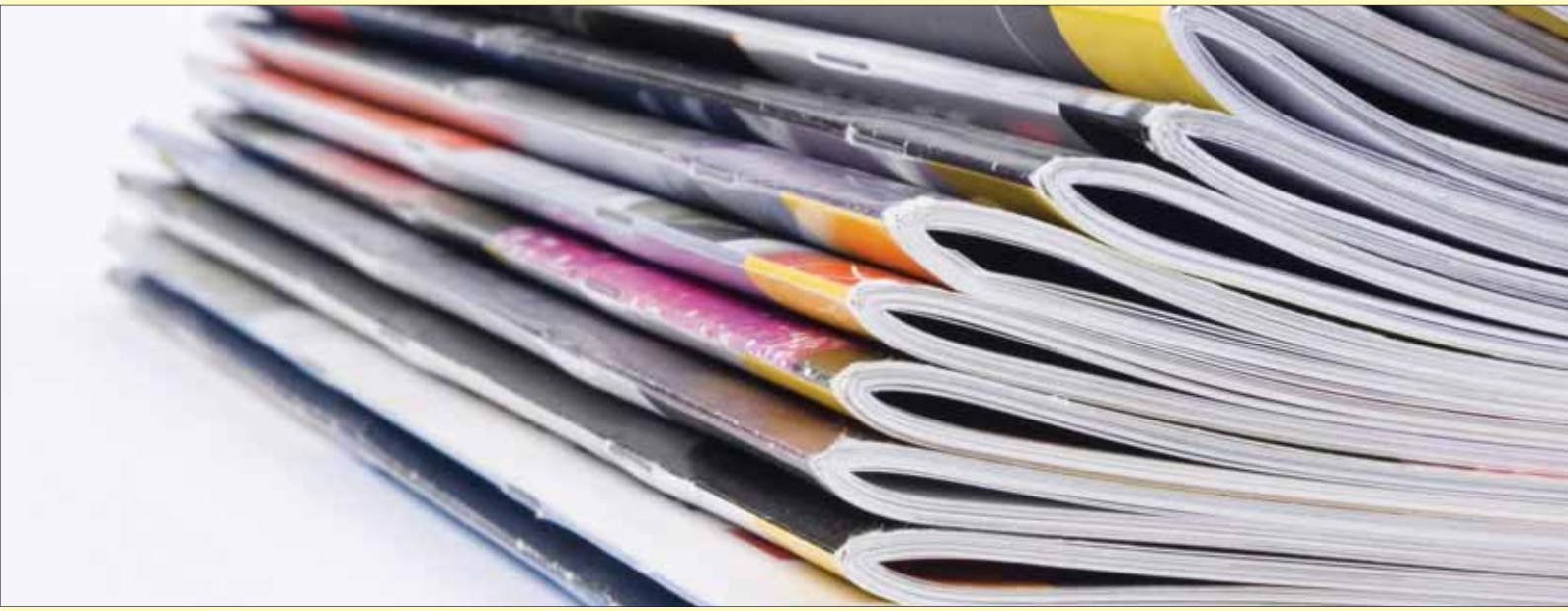

SOUDNÍ ROZHLEDY 2/2022

ROZBORY JUDIKATURY

Dražba nemovitosti exekutorem v rámci likvidace dědictví

Rozsudek NS z 9. 2. 2021, sp. zn. 20 Cdo 2927/2020

Koná-li soudní exekutor dražbu nemovité věci podle § 76 odst. 2 EŘ v rámci likvidace dědictví [§ 232 odst. 1 písm. d) ZŘS], uplatní se § 3361 odst. 2 OSŘ, podle něhož se vydražitel stává vlastníkem vydražené nemovité věci s příslušenstvím, nabylo-li usnesení o příklepu právní moci a zaplatil-li nejvyšší podání, a to ke dni vydání usnesení o příklepu. Uvedení v předešlý stav je v exekučním řízení vyloučeno (§ 57 EŘ) a nelze ho dosáhnout ani prostřednictvím žaloby o určení vlastnického práva třetí osoby k vydražené věci podané vůči vydražiteli.

Vklad do katastru nemovitostí podle dohody o narovnání

Rozsudek NS z 3. 12. 2020, sp. zn. 24 Cdo 1810/2020

Vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí lze provést také na základě dohody o narovnání obsahující uznání vlastnického práva k nemovité věci.

Dohodu o narovnání podle § 1903 ObčZ lze považovat za vkladu schopnou, má-li na jejím základě dojít k uznání (ne)existence některého z věcných práv uvedených v § 11 odst. 1 KatZ.

SOUDNÍ ROZHLEDY 3/2022

OBČANSKÉ PRÁVO

12. Změna závazku z kupní smlouvy po zápisu vlastnického práva do katastru nemovitostí

§ 1901 ObčZ

§ 516 ObčZ 1964

Platnosti dodatku kupní smlouvy, jímž se mění kupní cena, není sama o sobě na újmu okolnost, že byl sjednán teprve poté, co na základě původně uzavřené (existentní a platné) kupní smlouvy již bylo vloženo vlastnické právo k převáděným nemovitostem do katastru nemovitostí a byla uhrazena kupní cena.

Rozsudek NS z 25. 5. 2021, sp. zn. 28 Cdo 1017/2021

VÝBĚR ROZHODNUTÍ

Neplatnost zástavní smlouvy k nemovitosti zapsané do výlučného vlastnictví jednoho z manželů

Rozsudek NS z 20. 6. 2020, sp. zn. 21 Cdo 3017/2019 (SJ 93/2021)

Okolnost, že nemovitost, v níž se nachází rodinná domácnost manželů nebo rodiny, je v katastru nemovitostí zapsána jako výlučné vlastnictví jednoho z manželů, přestože ve skutečnosti je ve společném jmění manželů, není na újmu práva druhého manžela dovolat se podle § 747 odst. 2 ObčZ neplatnosti zástavní smlouvy, kterou manžel zapsaný v katastru nemovitostí zřídil k této nemovitosti zástavní právo bez souhlasu druhého manžela.

Odpovědnost státu za pozastavení výkonu funkce notáře

Rozsudek NS z 26. 5. 2020, sp. zn. 30 Cdo 1120/2020 (SJ 94/2021)

Účinky správního rozhodnutí ministra spravedlnosti o pozastavení výkonu funkce notáře z důvodu, že notáři bylo sděleno obvinění pro úmyslný trestný čin nebo pro trestný čin spáchaný v souvislosti s činností notáře, zanikají bez dalšího dnem, kdy nabylo právní moci rozhodnutí, jímž bylo trestní stíhání pravomocně ukončeno.

Dne 8. 4. 2022 bylo vydáno

Nařízení rady (EU) 2022/576, kterým se mění nařízení (EU) č. 833/2014 o omezujících opatřeních vzhledem k činnostem Ruska destabilizujícím situaci na Ukrajině, které zpřísňuje podmínky u svěřenských fondů:

Článek 5m

1. Zakazuje se udělovat registraci a poskytovat sídlo, obchodní adresu nebo administrativní adresu, jakož i správcovské služby svěřenskému fondu nebo podobnému právnímu uspořádání, jehož zakladatelem nebo obmyšleným jsou:
   a) ruští státní příslušníci nebo fyzické osoby s bydlištěm v Rusku;
   b) právnické osoby, subjekty nebo orgány usazené v Rusku;
   c) právnické osoby, subjekty nebo orgány, které jsou z více než 50 % přímo či nepřímo vlastněny fyzickými nebo právnickými osobami, subjekty nebo orgány uvedenými v písmenech a) nebo b);
   d) právnické osoby, subjekty nebo orgány ovládané fyzickými nebo právnickými osobami, subjekty či orgány uvedenými v písmeni a), b) nebo c);
   e) fyzické nebo právnické osoby, subjekty nebo orgány, které jednají jménem nebo na pokyn fyzických nebo právnických osob, subjektů nebo orgánů uvedených v písmeni a), b), c) nebo d).

2. Od 10. května 2022 je zakázáno jednat nebo zajistit, aby jiná osoba jednala, jako svěřenský správce, pověřený akcionář, ředitel, tajemník nebo v podobné funkci ve prospěch svěřenského fondu nebo podobného právního uspořádání uvedeného v odstavci 1.

3. Ustanovení odstavců 1 a 2 se nepoužijí na operace, které jsou nezbytně nutné pro ukončení do 10. května 2022 smluv, které jsou v rozporu s tímto článkem a které byly uzavřeny před 9. dubnem 2022, nebo doplňkových smluv, které jsou pro plnění takových smluv nezbytné.

4. Ustanovení odstavců 1 a 2 se nepoužijí, pokud je zakladatel nebo obmyšlený státním příslušníkem některého členského státu nebo fyzickou osobou, která má povolení k dočasnému nebo trvalému pobytu v některém členském státě.

5. Odchylně od odstavců 1 a 2 mohou příslušné orgány za podmínek, které považují za vhodné, uvedené služby povolit, pokud určí, že jsou nezbytné pro:
   a) humanitární účely, jako jsou dodávky nebo usnadnění dodávek pomoci, včetně zdravotnického vybavení, potravin nebo převozu humanitárních pracovníků a související pomoci, nebo pro evakuaci nebo
   b) činnosti občanské společnosti, které přímo podporují demokracii, lidská práva nebo právní stát v Rusku.

PRÁVNÍ ROZHLEDY 2/2022

ČLÁNKY

Zdánlivé právní jednání
Mgr. Václav Bláha
Mezi základní náležitosti právního jednání patří vůle jednajícího. V případě její absence právní jednání neexistuje. Právní jednání zde není ani tehdy, když vůle jednajícího není zjevně vážná, nebo nelze obsah právního jednání pro jeho neurčitost nebo nesrozumitelnost zjistit ani výkladem. Takováto jednání současná právní úprava klasifikuje jako zdánlivá a stanoví, že se k nim nepřihlíží. I přesto však mohou v některých případech vyvolat právní následky.

PRÁVNÍ ROZHLEDY 3/2022

ČLÁNKY

Je přistoupení k dluhu skutečně bezformální?
Mgr. Tomáš Veselý, Plzeň
Současný občanský zákoník vypustil požadavek písemné formy pro přistoupení k dluhu. Je však nutné klást si otázku, zda jej nelze pro určité případy dovolit, a to zejména s ohledem na jistou podobnost s některými instituty, u kterých je písemná forma vyžadována.

DISKUSE

Narovnání uzavřené jedním ze solidárně zavázaných dlužníků
Mgr. Jiří Petr, Brno

JUDIKATURA – SOUDY ČR

Nejvyšší soud České republiky: Dohoda o narovnání jako neúčinné právní jednání
§ 240, 241 InsZ
§ 1903, 1904 ObčZ
Posuzování toho, zda dohoda o narovnání je neúčinným právním jednáním, jímž dlužník zvýhodňuje některé věřitele na úkor jiných, je odvislé od posouzení okolností konkrétní věci, a proto nelze učinit obecný závěr, podle něhož by každá dohoda o narovnání byla vždy vyloučena z režimu odporovatelnosti.
Jde-li (poměřováno obsahem) vskutku o narovnání vzájemných práv a povinností smluvních stran mezi nimi sporných a pochybných, pak nejde o právní jednání bez přiměřeného protiplnění, nebo o zvýhodňující právní jednání dlužníka jen proto, že ústupky, k nimž obě smluvní strany dohody o narovnání přistoupily v zájmu odstranění spornosti nebo pochybnosti vzájemných práv a povinností vzešlých ze smlouvy o dílo, založily (v neprospěch dlužníka) nepoměr mezi vzájemným plněním stran v porovnání

se stavem před uzavřením dohody o narovnání. Ústupky, jež v dohodě o narovnání učinil dlužník, nelze bez dalšího interpretovat jako právní jednání, kterým dlužník dohodl změnu nebo nahrazení závazku ve svůj neprospěch, bez zohlednění toho, že v době uzavření dohody šlo o závazek sporný či pochybný.
Na neúčinnost dohody o narovnání s přihlédnutím k nepoměru mezi vzájemným plněním stran v porovnání se stavem před jejím uzavřením nelze usuzovat jen z toho, že soud (až) v řízení o odpůrčí žalobě odstranil (dokazováním) spornost nebo pochybnost těch vzájemných práv a povinností smluvních stran, jichž se dohoda o narovnání týkala.
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 24. 9. 2021, sp. zn. 29 Icdo 115/2019

PRÁVNÍ ROZHLEDY 7/2022

ČLÁNKY

Zůstavitel s posledním obvyklým pobytem mimo ČR aneb kdy je dána pravomoc českých soudů k projednání mezinárodní pozůstalosti
doc. JUDr. Mgr. Magdalena Pfeiffer, Ph.D., Praha
Pravidla pro založení mezinárodní příslušnosti v nařízení o dědictví jsou formulována takovým způsobem, aby soud členského státu EU, který projednává pozůstalost, rozhodoval, pokud možno, dle svého dědického práva. Za určitých podmínek lze tak v případě, kdy si zůstavitel za života zvolil rozhodné právo některého členského státu, přenést v rámci EU mezinárodní příslušnost ze soudů státu posledního obvyklého pobytu zůstavitele na soudy státu, jehož právo bylo zvoleno.

DISKUSE

Zánik a vypořádání SJM pro účely exekuce
JUDr. Karel Svoboda, Ph.D., Brno

PRÁVNÍ RÁDCE 3/2022

Když se firma nechce bavit s majitelem
Marie Koričanská, advokátka, BKS advokáti
Společníci nemají neomezené právo na informace. Jak efektivně komunikovat s vlastní společností a co dělat, pokud zarytě mlčí? ■

Rubriku zpracoval Mgr. Erik Mrzena, notář v Praze, člen redakční rady Ad Notam

JUDr. Ondřej Holub

(23. 9. 1946 – 15. 6. 2022)

S hlubokým zármutkem oznamujeme, že dne 15. 6. 2022, ve věku nedožitých 76 let, zemřel náš vážený a drahý kolega, emeritní notář pan JUDr. Ondřej Holub.

Pan doktor Holub zasvětil notářství celý svůj život, významně se zasloužil o odstátnění českého notářství a byl i dlouholetým členem redakční rady časopisu AdNotam.

Osobnosti pana doktora a jeho profesní cestě bude věnován článek v příštím vydání našeho časopisu.

Za redakční radu

vedoucí redaktor JUDr. Ing. Michael Sáblík

Zahájení a ukončení činnosti notářů

Ministr spravedlnosti JUDr. Pavel Blažek, Ph.D., s účinností od 1. 4. 2022, na základě výsledku konkurzu, jmenoval notářskou kandidátku **Mgr. et Mgr. Michaelu Fajovou** notářkou v obvodu Okresního soudu v Opavě, se sídlem v Opavě.

Ke stejnému datu 1. 4. 2022 jmenoval ministr spravedlnosti, na základě výsledku konkurzu, notářskou kandidátku **JUDr. Anetu Slanou** notářkou v obvodu Okresního soudu v České Lípě se sídlem v České Lípě.

Zároveň ministr spravedlnosti s účinností od 1. 4. 2022, na základě výsledku konkurzu, jmenoval notářskou kandidátku **Mgr. Markétu Tulačkovou** notářkou v obvodu Okresního soudu v Ústí nad Labem se sídlem v Ústí nad Labem.

Ministr spravedlnosti JUDr. Pavel Blažek, Ph.D., na základě výsledku konkurzu, s účinností od 14. 4. 2022, jmenoval exekutorskou kandidátku **JUDr. Evu Jung** notářkou v obvodu Okresního soudu v Chebu, se sídlem v Chebu.

Ke stejnému datu 14. 4. 2022 jmenoval ministr spravedlnosti, na základě výsledku konkurzu, notářskou kandidátku **Mgr. Lucii Sobotkovou** notářkou v obvodu Okresního soudu v Jihlavě se sídlem v Jihlavě.

Ministr spravedlnosti JUDr. Pavel Blažek, Ph.D., jmenoval s účinností od 1. 5. 2022, na základě výsledku konkurzu, advokáta **JUDr. Jaroslava Adama** notářem v obvodu Okresního soudu v Českém Krumlově, se sídlem v Českém Krumlově.

Ke stejnému datu 1. 5. 2022 jmenoval ministr spravedlnosti, na základě výsledku konkurzu, notářskou kandidátku **JUDr. Michaelu Havlovou** notářkou v obvodu Obvodního soudu pro Prahu 5, se sídlem v Praze.

Zároveň ministr spravedlnosti s účinností od 1. 5. 2022, na základě výsledku konkurzu, jmenoval notářskou kandidátku **Mgr. Hanu Lexovou** notářkou v obvodu Okresního soudu v Přerově se sídlem v Přerově.

Ministr spravedlnosti JUDr. Pavel Blažek, Ph.D., jmenoval s účinností od 16. 5. 2022, na základě výsledku konkurzu, notářského kandidáta **Mgr. Pavla Voříška** notářem v obvodu Městského soudu v Brně, se sídlem v Brně.

Mgr. et Mgr. Michaela Fajová

JUDr. Aneta Slaná

Mgr. Markéta Tulačková

JUDr. Eva Jung

Mgr. Lucie Sobotková

JUDr. Jaroslav Adam

JUDr. Michaela Havlová

Mgr. Hana Lexová

Ministr spravedlnosti jmenoval, na základě výsledku konkurzu, notářskou kandidátku **Mgr. Petru Vránovou** do funkce notářky notářského úřadu v obvodu Okresního soudu v Prostějově, se sídlem v Prostějově, dnem 1. 8. 2022.

Nově jmenovaným notářkám a notářům přejeme mnoho úspěchů v jejich pracovní činnosti.

Mgr. Pavel Voříšek

Mgr. Petra Vránová

Ministr spravedlnosti JUDr. Pavel Blažek, Ph.D., odvolal podle § 11 písm. a) not. řádu, na vlastní žádost, **JUDr. Miluši Peterkovou** z funkce notářky v obvodu Obvodního soudu pro Prahu 9 se sídlem v Praze ke dni 31. 5. 2021.

Ministr spravedlnosti odvolal podle § 11 písm. a) not. řádu **JUDr. Milana Kovaříčka**, na vlastní žádost, z funkce notáře v obvodu Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou se sídlem v Kostelci nad Orlicí dnem 30. 6. 2022.

Ministr spravedlnosti odvolal podle § 11 písm. a) not. řádu, na vlastní žádost, **JUDr. Jarmilu Handlovou** z funkce notářky v obvodu Okresního soudu v Bruntále se sídlem v Bruntále dnem 30. 9. 2022.

K datu 30. 11. 2022 ministr spravedlnosti odvolal podle § 11 písm. a) not. řádu, na vlastní žádost, **JUDr. Ivu Celnarovou** z funkce notářky v obvodu Okresního soudu v Břeclavi se sídlem v Břeclavi.

Dále ministr spravedlnosti odvolal k 30. 11. 2022 podle § 11 písm. a) not. řádu, na vlastní žádost, **JUDr. Helenu Markovou** z funkce notářky v obvodu Okresního soudu v Chebu se sídlem v Mariánských Lázních.

Ministr spravedlnosti JUDr. Pavel Blažek, Ph.D., odvolal podle § 11 písm. a) not. řádu, na vlastní žádost, **JUDr. Pavlu Doleželovou** z funkce notářky v obvodu Okresního soudu v Havířově se sídlem v Karviné dnem 31. 12. 2022.

K datu 31. 12. 2022 též ministr spravedlnosti odvolal podle § 11 písm. a) not. řádu, na vlastní žádost, **JUDr. Ladislava Kuldana** z funkce notáře v obvodu Okresního soudu v Pelhřimově se sídlem v Pelhřimově.

Dále k datu 31. 12. 2022 ministr spravedlnosti odvolal podle § 11 písm. a) not. řádu, na vlastní žádost, **JUDr. Bohumilu Račokovou** z funkce notářky v obvodu Okresního soudu v Kladně se sídlem v Kladně.

Ministr spravedlnosti JUDr. Pavel Blažek, Ph.D., odvolal podle § 11 písm. a) not. řádu, na vlastní žádost, **JUDr. Marii Rokoskou** z funkce notářky v obvodu Okresního soudu v Pelhřimově se sídlem v Pelhřimově k datu 31. 12. 2022.

K datu 31. 12. 2022 dále ministr spravedlnosti odvolal podle § 11 písm. a) not. řádu, na vlastní žádost, **JUDr. Alenu Skoupou** z funkce notářky v obvodu Okresního soudu v Praha-východ se sídlem v Praze.

K témuž datu ministr spravedlnosti odvolal podle § 11 písm. a) not. řádu, na vlastní žádost, **JUDr. Marii Štanclovou** z funkce notářky v obvodu Okresního soudu v Klatovech se sídlem v Klatovech.

Dále k datu 31. 12. 2022 ministr spravedlnosti odvolal podle § 11 písm. a) not. řádu, na vlastní žádost, **JUDr. Alenu Tomaidesovou** z funkce notářky v obvodu Okresního soudu v Benešově se sídlem v Benešově.

Ministr spravedlnosti JUDr. Pavel Blažek, Ph.D., odvolal ke dni 31. 12. 2022 podle § 11 písm. a) not. řádu, na vlastní žádost, **JUDr. Alenu Zahradníkovou** z funkce notářky v obvodu Okresního soudu v Mostě se sídlem v Mostě.

Za dlouholetou činnost ve prospěch notářství děkujeme a do dalšího života přejeme pevné zdraví, štěstí a osobní spokojenost. ■

Redakce Ad Notam

Složení slibu do rukou ministra spravedlnosti

Dne 24. května 2022 složili slib do rukou ministra spravedlnosti JUDr. Pavla Blažka, Ph.D., podle § 9 odst. 2 notářského řádu, notář JUDr. Jaroslav Adam, notářské kandidátky Mgr. Milada Bartošová, Mgr. Ivana Hozmanová, Mgr. Veronika Kočerová, Mgr. Radka Štibingerová a notářský kandidát JUDr. Ondřej Hönig.

Ke slavnostnímu složení slibu do rukou ministra spravedlnosti blahopřejeme a přejeme mnoho pracovních úspěchů v další činnosti. ■

Redakce Ad Notam

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád"), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ
na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu Praha-východ se sídlem **v Praze**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Aleně Skoupé, která ukončí činnost notáře ke dni 31. 12. 2022.
Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 15. srpna 2022.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 13. září 2022 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče - notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je
třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok.
Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Karviné se sídlem **v Havířově**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Pavle Doleželové, která ukončí činnost notáře ke dni 31. 12. 2022.
Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 22. srpna 2022.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 20. září 2022 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče - notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je
třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok.
Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád"), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ
na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Kladně se sídlem **v Kladně**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Bohumile Račokové, která ukončí činnost notáře ke dni 31. 12. 2022. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 29. srpna 2022.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 27. září 2022 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče - notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je
třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok.
Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Pelhřimově se sídlem **v Pelhřimově**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Marii Rokoské, která ukončí činnost notáře ke dni 31. 12. 2022.
Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 5. září 2022.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 4. října 2022 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče - notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je
třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok.
Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád"), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ
na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Pelhřimově se sídlem **v Pelhřimově**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notáři JUDr. Ladislavu Kuldanovi, který ukončí činnost notáře ke dni 31. 12. 2022. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 12. září 2022.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 11. října 2022 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče - notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je
třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok.
Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád"), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Břeclavi se sídlem **v Břeclavi**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Ivě Celnarové, která ukončí činnost notáře ke dni 30. 11. 2022.
Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 19. září 2022.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 18. října 2022 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče - notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je
třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok.
Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád"), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ
na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Klatovech se sídlem **v Klatovech**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Marii Štanclové, která ukončí činnost notáře ke dni 31. 12. 2022. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 26. září 2022.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 25. října 2022 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče - notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je
třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok.
Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Benešově se sídlem **v Benešově**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Aleně Tomaidesové, která ukončí činnost notáře ke dni 31. 12. 2022. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 3. října 2022.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 1. listopadu 2022 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče - notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok.
Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád"), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ
na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Bruntále se sídlem **v Bruntále**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Jarmile Handlové, která ukončí činnost notářky ke dni 30. 9. 2022. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 10. října 2022.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 8. listopadu 2022 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče - notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je
třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok.
Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Mostě se sídlem **v Mostě**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce Mgr. Aleně Zahradníkové, která ukončí činnost notáře v ke dni 31. 12. 2022. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 17. října 2022.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 15. listopadu 2022 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče - notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je
třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok.
Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád"), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ
na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu ve Vsetíně se sídlem **ve Valašském Meziříčí**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Ing. Vandě Kavanové, která ukončí činnost notáře v tomto notářském úřadě ke dni 31. 12. 2022. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 24. října 2022.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 22. listopadu 2022 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče - notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je
třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok.
Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

Střípky z historie 67.

Slovinský spisovatel Ivo Šorli (1877–1958) byl po leta notářem v několika městech v Přímoří a na Istrii. *„Šorli v některých spisech nemůže také zapřít naturalistického vlivu,“* uvádí u příležitosti autorových 60. narozenin propagátor slovinské literatury Oton Berkopec (1906–1998) v časopise Slovanský přehled, zároveň však dodává, že *„jest více pokračovatelem slovinského realismu než žákem naturalistů“*. Do češtiny byly přeloženy např. Šorliho romány *Nadčlověk* (1912) či *Cesta za rozcestím* (1914). Překladatelem byl *„s dovolením autorovým“* Karel Vondráček (1889–1945).

●

Dne 1. března 1933 se ocitl v ohrožení mj. i notářský úřad v Ľubietové u Bánské Bystrice. Podle zprávy *Komunistická výtržnost na Slovensku* publikované ve Večerníku Národních listů z následujícího dne *„přitáhli komunisté k četnické stanici a notářskému úřadu“* a požadovali propuštění zatčených soudruhů. Dav o přibližně 200 osobách ohrožoval místní četníky i přivolané posily kamením, takže *„četnictvo rozptýlilo dav obušky“*. Zatčeno bylo 15 účastníků demonstrace, notářský úřad zůstal nakonec nedotčen.

●

První prezident Spojených států amerických George Washington pořídil dne 9. července 1799 třicetistránkový vlastní rukou sepsaný testament. Veškeré *„dokumenty ve svém vlastnictví, týkající se občanské a vojenské správy této země“* odkázal svému synovci Bushrodovi Washingtonovi. Majetek měl být prodán a rozdělen mezi 23 přátel a příbuzných. Není bez zajímavosti pasáž, v níž Washington uvádí: *„Je mou vůlí a posledním přáním, aby po smrti mé ženy všichni otroci, které vlastním, získali svobodu.“* Více nejen o Washingtonově závěti se lze dočíst v knize Herberta E. Nasse, *Testamenty slavných a bohatých* (Praha: Faun, 1995).

●

Povídka Barbory Mellanové (1861–1919) popisuje změnu, kterou v patnáct let bezdětné rodině notáře Viléma Záruby přineslo narození dcery Vilemíny. Dosud vcelku bezstarostný notář a jeho přepychu přivyklá manželka mění svůj životní styl a objevují, řečeno dobovými literárními kritikami, *„zdravé jádro selské“*. Notář nalézá štěstí, které *„nedostavilo se ani životem městským ani manželstvím“*, s narozením dcery a návratem na venkov. Zajímavý je i notářův postesk nad dosavadní kariérou: *„Zavedení notářské prakse jest jako hazardní hra. Nezachytí-li se dobrá stanice, těžko střádati kapitály. Zdejší okres jest chudý a moje prakse tudíž málo výnosná.“* Barbora Mellanová tak popsala, ač nebyla notářkou a ani z notářské rodiny, poměry ve venkovském notářství v prvním desetiletí 20. století. Knihu vydala v roce 1909 u pražského nakladatele V. Kotrby. Pozapomenutá autorka napsala řadu dalších próz i dramat.

Slovinský spisovatel a dlouholetý notář Ivo Šorli

●

Počátkem roku 1897 působilo v Předlitavsku 1 027 notářů, z toho 231 v Čechách, 81 na Moravě a 24 ve Slezsku. V Čechách byl počet notářů nejvyšší ze všech království a zemí Předlitavska, podle obvodů notářských komor jich bylo zapsáno 71 při pražské komoře, 17 při liberecké, 26 při mostecké, 15 při českobudějovické, 21 při chebské, 30 při královéhradecké, 16 při kutnohorské a 35 při plzeňské. Statistika zveřejněná v Národních listech ze dne 9. července 1897 uvádí i údaje o nejdéle sloužících notářích. Nejstarší se sídlem notářského úřadu v Zadaru byl jmenován notářem v roce 1847, v Čechách *„jsou nejstarší co do svého jmenování dva z r. 1851 v obvodu notárského kollegia v Kutné Hoře, čtyři z r. 1856, třináct z r. 1857, dva z r. 1859, atd.“*.

První obětí čtyřnásobného vraha Ludwiga Wrzeského se stal v noci z 6. na 7. září 1917 notář v Novém Jičíně August Jonák (1870–1917). Toho vrah ve spánku zabil ranou sekery do hlavy. Poté vypáčil trezor, z něhož si odnesl podle deníku Našinec 20 000 K. Dalšími oběťmi dvaadvacetiletého vojenského zběha byli tři četníci, kteří se jej pokusili zadržet a které postřílel. Wrzeského se nakonec po jeho delším útěku podařilo zadržet, Divizní soud v Krakově jej uznal dne 3. března 1918 vinným ze všech čtyř vražd a odsoudil jej k trestu smrti provazem. Po vyhlášení rozsudku senát zvažoval *„má-li být Wrzeský, který v poli třikrát dal na jevo neobyčejnou udatnost, doporučen císaři k milosti“*. Odsouzený o zvláštní milost požádal, dříve, než o žádosti bylo rozhodnuto, však 10. října 1918 uprchl z věznice a definitivně zmizel. ■

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, člen redakční rady Ad Notam

Hrob na Malvazinkách

„MÁME PROJEDNAT HROB." NEZVYKLÁ SLOVA PANÍ NOTÁŘKY MĚ VYTRHLA ZE ZADUMÁNÍ NAD SPISEM. PRVNĚ MI NASKOČILA PÍSNIČKA HROBEČKY OD TŘÍ SESTER O POMSTĚ ZVÍŘÁTEK NA PIRÁTECH SILNIC, ALE KDYŽ JSEM SE Z KRÁTKÉHO MLHAVÉHO ZASNĚNÍ VRÁTIL DO KANCELÁŘSKÉ REALITY, BYL JSEM ZKLAMÁN. Z DALŠÍHO VYSVĚTLENÍ JSEM TOTIŽ S ÚDIVEM ZJISTIL, ŽE NA OKRESNÍ SOUD PŘIŠEL NÁVRH NA DODATEČNÉ PROJEDNÁNÍ PŘÍSLUŠENSTVÍ HROBU NA MALVAZINKÁCH.

Tenkrát ještě na tomto svatém poli v Praze neodpočíval Mistr Gott, a tak mi název nic neříkal. Chápal jsem jen, že po nás někdo chce, abychom se zabývali jakýmsi starým hrobem, protože hřbitovní správa mu odmítá umístit urnu s tatínkovým popelem. Jako by na mě v té chvíli odkudsi od hlavního města zavála nesmyslnost. Proč by předmětem dodatečného projednání dědictví měl být pomník s deskou, který snad údajně kdysi patřil zůstavitelce zemřelé v roce 1960? Moje prvotní myšlenky se upnuly jasným směrem, jak se té záležitosti rychle zbavit a řízení z jakéhokoliv důvodu zastavit. Tak začala moje obskurní činnost v projednávané funerální věci.

Moje nepřejícné očekávání z brzkého zastavení řízení hned na počátku zkalilo zjištění, že o příslušenství hrobu jako dědictví existuje judikatura, a ne ledajaká. O starých hrobech rozhodoval Nejvyšší, ba dokonce Ústavní soud, pomníky a hrobkami z právního pohledu se zabývalo několik autorů v rozsáhlých a informačně bohatých příspěvcích do odborného tisku. Příslušenství hrobu tedy nejenom je možné v pozůstalostním řízení projednat, ale dokonce se jedná o vděčný a oblíbený předmět právních půtek. Ještě aby ne – ono totiž na hrobu už jaksi není tolik co „zvojtit".

Bitvu jsem prohrál, ale válka nebyla ztracena. Přesunul jsem se k dalšímu nadějnému důvodu, proč řízení zastavit – zajisté nepůjde spolehlivě zjistit, že nově objevený majetek patřil právě naší zůstavitelce. Jak by dnes mohl někdo reálně prokázat vlastnictví hrobu před šedesáti lety? O pomnících se tolik záznamů nečiní a za minulých dob snad už vůbec ne. Třeba dávný hrob již stejně dávno propadl státu nebo papírovými záznamy dělníci roztápěli zmrzlý písek při opravách hřbitovní zdi… S bídnými zkušenostmi z venkovských archivů směřoval můj dotaz na příslušnou hřbitovní správu v naději, že neví nic a žádné doklady se nedochovaly.

Očekávaná odpověď se však nedostavila. Tvrzení hřbitovní správy, že podle jejich dokumentace je hrob zřízen „na dobu trvání hřbitova", mě vyloženě rozladilo. Pokračoval jsem tedy v úporném bádání a narazil na starší vyhlášku, že u hrobů na dobu trvání hřbitova, u nichž se nedochovaly staré smlouvy, měly být do roku „XY" vyvěšeny na úřední desce hřbitovních správ vyhlášky k uzavření smluv nových, jinak nájem hrobového místa zaniká. Tak jsem si mnul ruce a měl jsem z toho radost, jak jsem na tu hřbitovní správu lišácky vyzrál. Úlisně jsem ji tedy požádal, aby mi prokázala postup dle uvedené vyhlášky. Vytrvalá správa hřbitovů ale opět nabourala můj spokojený pocit, tentokrát nepravděpodobným prohlášením, že podle vyhlášky nepostupovala, protože smlouvu o zřízení a nájmu hrobu má uloženou ve svém archivu. V reakci na tak nestoudné tvrzení mě napadlo jediné slovo: „Kecá." Tak jsem bohorovně vyzval paní ze správy hřbitovů, aby mi tedy tu jejich smlouvu poslala, zcela přesvědčen, že žádná neexistuje. Snad jsem to odpoledne odcházel z práce na autobus i se škodolibým pocitem, do jakých rozpaků jsem chudáka paní hřbitovní referentku uvedl.

Když jsem druhý den ráno v e-mailu nalezl „zprávu od správy" a otevřel přílohu, moje oči se musely v tu chvíli nalézat dobře dvacet centimetrů blíž monitoru než zbytek hlavy. Prvně spatřily kolek s císařpánem Františkem Josefem, potom nadpis přibližně s názvem *Smlouva o nájmu hrobového místa* a nakonec podpisy naší zůstavitelky a starosty tehdy ještě samostatného města Smíchov s datem 1910. Před sto lety byli naši předkové dokonce tak důkladní, že ve smlouvě neopomenuli výslovně uvést, že hrobové zařízení včetně kované lucerny je vlastnictvím naší zůstavitelky. A tak jsem v tu chvíli měl pocit, že při dodatečném projednání pražského pomníku dostávám sto let starou facku.

Jakmile jsem si uvědomil, co mám před sebou, prvotní nevědomá škodolibost se rázem proměnila v neskonalou úctu a respekt před hřbitovní správou. Nikdy jsem totiž neviděl 107 let starou smlouvu, u níž by právní nástupci obou smluvních stran byli ochotni hájit její platnost a účinnost ještě po tak dlouhé, přímo historické době, a to i před zlým notářským zástupcem odkudsi z okresu. Už jenom samotné dochování a archivace smlouvy u jejího původce přes první a druhou světovou válku a několik státních převratů zasluhuje upřímný obdiv.

Tak jsem nakonec poníženě až servilně, ale zároveň s oslavným uznáním (někdo tomu zkráceně říká „klobouček"…), napsal paní ze hřbitovní správy, že se jednou taky nechám pochovat na Malvazinkách, protože takovou úroveň stability a pořádku jako u nich už v dnešním světě jinde sotva najdu. A měl jsem na to tenkrát taky nalepit kolek, aspoň za tisíc korun. Jenom ten císařpán by už chyběl. ■

JUDr. Filip Plašil, notář v Pardubicích,
člen redakční rady Ad Notam

CONTENTS

ARTICLES
Martin Muzikář: Decision of the Supreme Court No. 24 Cdo 2592/2021 or on the meaning of a public deed 2
Jiří Svoboda: Reflections on the interpretation of reason for disinheritance of an heir because of a crime committed in circumstances proving his or her depraved nature 5 Ondřej Drachovský: Offset to the forced share according to § 1661 o. z. 11
Ondřej Horák: On the relationship between the remission of an act establishing inheritance ineligibility and disinheritance for inheritance ineligibility 16
Petr Dostalík: Culpa in testando 20

CASE LAW
Inheritance liquidation 29

INTERVIEW
Minister of Justice of the Czech Republic JUDr. Pavel Blažek, Ph.D. 35

REVIEW & ANNOTATION
Practice for the study of Czech and Czechoslovak legal history 37

CURRENT EVENTS
Congress of Czech Lawyers or "The time came, and it was a success!" 38
Notary Olympics in Poland - and we won! 42

FROM ABROAD
32nd Conference of European Notaries 44
The EU briefly 45
Finals of the JUWILI project 46

WORTHY OF ATTENTION 47

INFORMATION UPDATE FROM NOTARY CHAMBER
Commencement and termination of the activities of notaries 50
Applications for vacant notary offices 52

EXCERPTS FROM HISTORY
Stanislav Balík: Excerpts from history 67 63

FEATURE ARTICLE
Filip Plašil: Grave in Malvazinky 64

INHALTSVERZEICHNIS

ARTIKEL
Martin Muzikář: Entscheidung des Hochgerichtes 24 Cdo 2592/2021 oder über die Bedeutung der öffentlichen Urkunde 2
Jiří Svoboda: Überlegungen zur Interpretation des Grundes für die Enterbung eines Nachkommen wegen eines Verbrechens, das unter Umständen begangen wurde, die seine verderbte Natur beweisen 5 Ondřej Drachovský: Anrechnung für den Pflichtteil gemäß § 1661 o. z. 11
Ondřej Horák: Zum Verhältnis zwischen der Verzeihung einer die Erbunwürdigkeit begründenden Handlung und der Enterbung wegen Erbunwürdigkeit 16
Petr Dostalík: Culpa in testando 20

RECHTSSACHE
Erbschaftsausgleich 29

GESPRÄCH
Justizminister der Tschechischen Republik JUDr. Pavel Blažek, Ph.D. 35

REZENSION & ANNOTATION
Praxis für das Studium der tschechischen und tschechoslowakischen Rechtsgeschichte 37

AKTUELL
Kongress der tschechischen Juristen oder „Endlich haben wir uns getroffen und es ist gelungen!" 38
Notarolympiade in Polen – und wir haben gewonnen! 42

AUS DEM AUSLAND
32. Europäische Notarkonferenz 44
Die EU auf einen Blick 45
Finale des JUWILI-Projekts 46

WISSENSWERTES 47

INFORMATIONEN AUS DER NOTARIATSKAMMER
Beginn und Ende der Tätigkeit von Notaren 50
Stellenausschreibung zur Besetzung freier Notarämter 52

GESCHICHTSSPLITTER
Stanislav Balík: Geschichtssplitter 67 63

FEUILLETON
Filip Plašil: Grab in Malvazinky 64

CONTENU

ARTICLES
Martin Muzikář: La décision NS 24 Cdo 2592/2021 ou sur le sens de l›acte public 2
Jiří Svoboda: Les considérations concernant l'interprétation du motif de l'héritage d'un descendant d'un crime commis dans des circonstances indiquant sa nature perverse 5 Ondřej Drachovský: La répartition de la partie obligatoire sous 1661 du Code civil 11
Ondřej Horák: Sur la relation entre la remise d'un acte constatant l'incapacité héréditaire et l'héritage pour incapacité héréditaire 16
Petr Dostalík: Culpa in testando 20

LA JURISPRUDENCE
La liquidation du patrimoine 29

ENTRETIEN
Le Ministre de la Justice de la République tchèque JUDr. Pavel Blazek, Ph.D. 35

RAPPORTS & ANNOTATIONS
La pratique d'études de l'histoire juridique tchèque et tchécoslovaque 37

ACTUELLEMENT
Le Congrès des avocats tchèques, ou « nous avons vu, et réussissait! » 38
Les Jeux Olympiques Notarials en Pologne – c'est ainsi que nous avons gagné 42

À L'ÉTRANGER
La 32ème Conférence des Notaires Européens 44
L'UE en bref 45
La finale du projet JUWILI 46

MÉRITE VOTRE ATTENTION 47

INFORMATIONS DE LA CHAMBRE DE NOTAIRES DE LA RÉPUBLIQUE TCHÈQUE
Début et cessation d'activités des notaires 50
Concours en vue d'occuper des études de notaires vacantes 52

FRAGMENTS D'HISTOIRE
Stanislav Balík: Fragments d'histoire 67 63

FEUILLETON
Filip Plašil: La tombe à Malvazinky 64

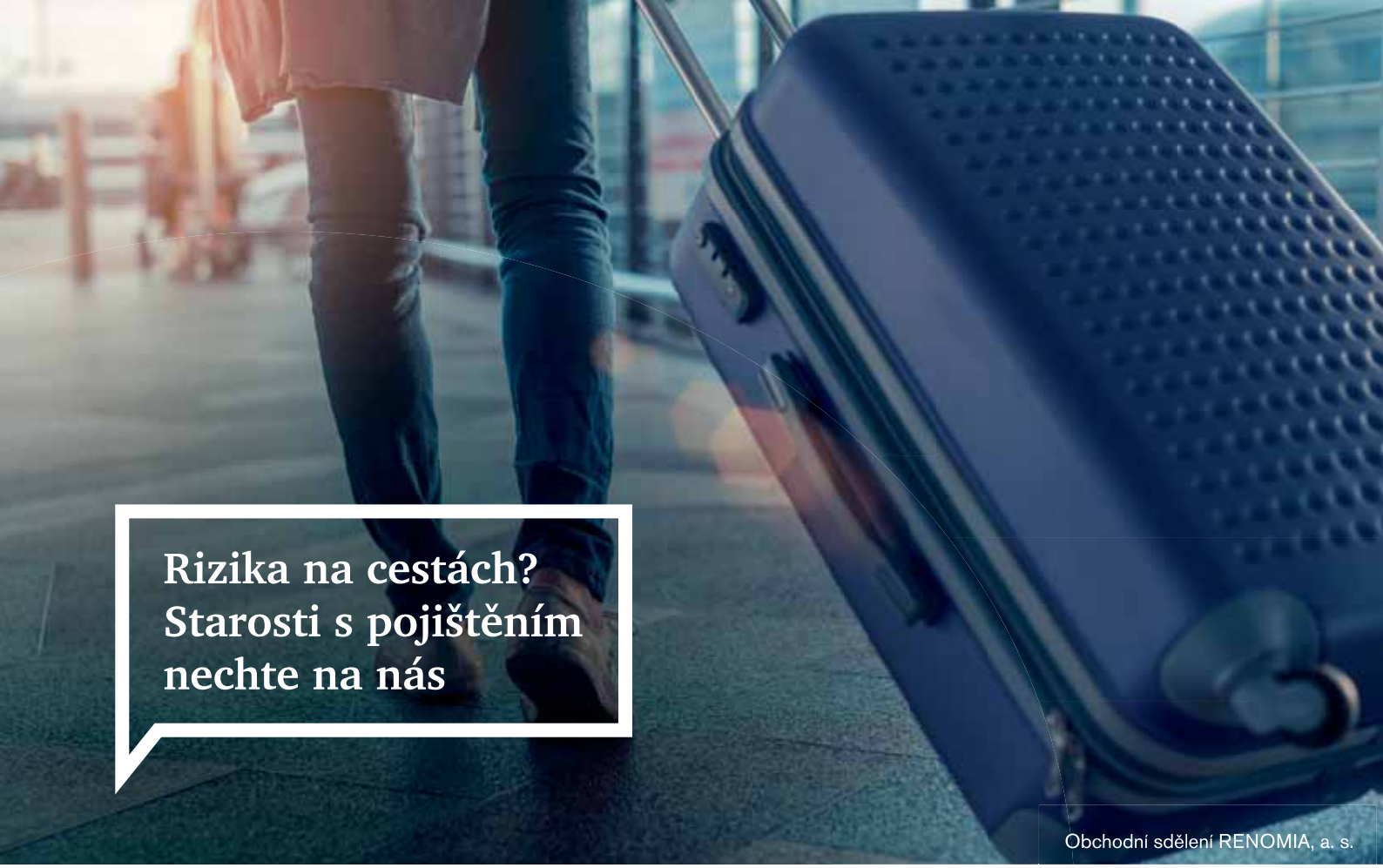

Obchodní sdělení RENOMIA, a. s.

Exkluzivní podmínky cestovního pojištění pro členy NKČR

Jako dlouhodobý partner Notářské komory ČR v oblasti pojištění Vám nabízíme výhodná pojistná řešení pro Váš profesní i soukromý život. Šetříme tak Váš čas i finance. Využijte například exkluzivní podmínky **cestovního pojištění** pro notáře, rodinné příslušníky a zaměstnance.

Speciálně vyjednané podmínky rychle, jednoduše a výhodně z pohledu rozsahu pojistné ochrany i výše pojistného ošetří rizika na Vašich soukromých i pracovních cestách.

- varianta **roční karta** – neomezený počet zahraničních cest v rámci pojistného období, které není třeba hlásit pojistiteli
- varianta **jednorázové pojištění** – sjednává se zvlášť před každou cestou a pojistné je stanoveno za osobu a den pobytu v zahraničí
- nadstandardní rozsah pojistné ochrany včetně rizik spojených s covid-19 ve všech variantách
- volba variant územního rozsahu Evropa nebo Svět
- komplexní asistenční služby nepřetržitě 24/7 v českém jazyce
- vždy Vám nabídneme nejvýhodnější pojištění dle Vašich konkrétních požadavků a zajistíme rychlé a snadné sjednání před Vaší cestou

Více o službách RENOMIA a dalších exkluzivních produktech pro členy NKČR najdete na: www.renomia.cz/notari

RENOMIA

Vždy ve Vašem zájmu.